

R. 13

5/18

Ref 47.

W^o - 2

Iulii Obsequen-

TIS PRODIGIORUM LI-
ber, ab Urbe condita usq; ad Augustum
Caesarem; cuius tantum extabat Eragmentum, nunc
demum Historiarũ beneficio, ~~per Polydori Vergilij Vrbinatis~~
~~et Iohannis de Pineda~~ inte-
gritati suae restitutus.

Polydori Vergilij Vrbinatis
de Prodigijs libri III.

BASILEAE.

*En Corregido por comission del Sr. off. don miguel
de caliz en la ciudad de Sevilla año de 1530 con 2 de Mayo
Juan Miller*

1844

1844

AD INSIGNEM PIETATE AC ERV-
 ditione uirum, Dominum Augustinum ~~Augustinum~~
~~Augustinum~~ ~~Augustinum~~, in Iulium
 Obsequentem præfatio.

VANTA ueterum Ro-
 manorum in reb. gerē-
 dis fuerit religio, cum
 infinitis exemplis, quę
 historiarum lectio no-
 bis suppeditat, tū ex eo
 maximē liquet, quòd domi foris ue nihil
 egerint, nisi Augures, quos Deorum in-
 ternuncios interpretēsq; uocabāt, prius
 consuluissent, quorum tanta erat digni-
 tas, ut non modò in senatum ascriberen-
 tur, sed singulis quoque tribubus singu-
 li præficerentur. Illorum munus erat, ex
 auib. uaticinia obseruare, Deorum mo-
 nita contemplari, de prodigijs, somnijs,
 oraculis, portentis, extisq; non tantum
 diuinitus reuelata respōsa dare, sed qui-
 bus etiam sacris ac supplicationibus, itē
 ad quę puluinaria Deorū in reipub. Ro-
 manæ salutem expiarentur, enunciare.
 Hinc multa statim auspiciorū genera na-
 ta sunt, quarum quædam ex cœlo, auis-
 bus, tripudijs, quadrupedibus: quædam

EPISTOLA

ex diris, ac à natura planè abhorrentib.
 obseruata: alia item Caduca, cum in tem
 plo per augures metato, aliquid exci
 disse: pleraq; Cluia, quæ uidelicet diffi
 culter eueniebant, dicta sunt. Ideoq; si la
 pidibus pluisset, nouendiali semper sa
 cro expiatū est, autore Lūio: si uerò cœ
 lestes ming, terrores'ue, aut tetra nūciarē
 tur prodigia, uel si terribiles species, aut
 quid nouum uel inopinatum oblatū es
 set, piacularibus sacrificijs factis, ad pla
 candas deorum iras, uel feriæ indiceban
 tur, aut lectisternia, nonnunquam etiam
 ludorum celebritates, Pontificum decre
 to procurabantur. Fiebant autem sup
 plicationes cum solenni precatione, Vr
 be tota, circa omnia tēpla, fanaq;, & pul
 uinaria, in quibus honos Dijs dabatur,
 Senatores & Patricij cum uxoribus a cli
 beris plerunq; coronati, nonnunquā o
 mnes tribus & ordines, præeunte Pon
 tifice Max. aliquādo Duumuiris, præce
 dentibus pueris, libertinis, ac uirginibus
 patrimis & matrimis, prælata pompa fre
 quentes supplicare, & pacem Deorum
 immortalū exposcere solebāt. Fuit sanè
 magna hæc coniuncta cæcitate religio,
 Reli

DEDICATORIA.

Religio quidem, quòd non dubitarint
 diuinum quoddam numen esse, quo cū
 cta gubernarētur, & cuius beneficio uir
 tutum amatores remunerarentur aliquo
 præmio, contemptores uerò afficerētur
 supplicio: ob quā causam iratos sibi de-
 os timuerūt, sacrificijsq; placare magno
 studio conati sunt. Cæcitas uerò, quòd
 cum ueri & omnipotentis Dei cognitio
 nem nullam habuerint, eiusdem tamen
 consilia, sathanæ (quem eo tempore sub
 Apollinis, Ideæ, aliorumq; deorum spe-
 cie colebant) responsis explorare, atque
 imminentem delictis pœnam religione
 ab hominibus conficta, mitigare, atq; pe-
 nitus effugere sibi persuaferint: quorum
 tamen cæcitati facile ueniam dabis, si
 uerbo Dei planè eo tempore orbatos fu-
 isse intellexeris, sine cuius illuminatio-
 ne in perpetuis ignorantiae nebulis uer-
 sabimur. Est enim quasi sidus quoddam
 lucidum in tenebris, monstrans ueræ pie-
 tatis uiam, & quo mentes hominum ue-
 ra Dei cognitione illustrantur, nouamq;
 lucem fidei concipiunt, ac iuxta illud tã-
 quam Cynosuram, omnem uitæ cursum
 dirigere discunt, iuxta illud Psalmogra-
 phi:

E P I S T O L A

phi: Lucerna pedibus meis uerbum tuū.
 & alibi: Dirigeme in uerbo & ueritate
 tua. Nec fieri sanè ullo modo potest, quin
 homines hac luce uerbi destituti, ruant
 in grauissimas tenebras, atque à uera pie
 tatis uia longè aberrant. Quid igitur cre
 dis Romanos, quibus ipsa natura, fœcun
 da rerum mater, tãtos pietatis igniculos
 insculpsit, facturos fuisse, si diuini uerbi
 lucerna illuxisset? Fateberis nimirum, ut
 uirtutibus uarijs & rerum gestarum glo
 ria ceteras quæ sub terrarum orbe natio
 nes sunt, uicerūt, sic etiã religionis ueræ
 studio posteros, qui Christianam re
 ligionē nomine potius quàm facto pro
 fitentur, multis parasangis præcursuros
 fuisse. qđ ita maximè deprehēdere licet,
 si uiræ actiones ac pietatis zelum, colla
 tione quadam cum priscis illis Roma
 nis probè examinaueris. Apparuerūt e
 nim hominum memoria infinita & hor
 renda prodigia, quibus Deus iustus uin
 dex irā suam mundo minatus est: & quę
 Christus, summa sapientia patris, sub fi
 nem mundi uentura prædixit, Lucæ 21.
 Erunt signa in sole, luna & stellis, in ter
 ris erit anxietas gentium, per desperatio
 nem,

DEDICATORIA.

nem, resonante mari & fluctibus, extabescantibus hominib. præ timore, atq; expectatione eorum quæ superuenient orbi terrarum, &c. Hæc si unquam in mûdo uisa sunt, certè paucis hinc elapsis annis, satis superq; conspeximus, cum nûc tres, nunc quatuor eclipses in unum annû inciderunt, & stellæ crinitæ, lapides ardentes, faces de cœlo decedentes, ac alia cœlestia prodigia non defuerint: quæ etiam si naturaliter à Philosophis fieri dicantur, habent tamen suas etiam supernaturales causas, quibus agit dux naturæ Deus, refragantibus nostris rationibus. qualia etiam sunt, quæ anno præterito apud Puteolanos magno omnium horrore acciderunt: quorum regio biennio ferè magnis terræmotib. adeò agitata est, ut nulla in ea superesset domus integra, nullum ædificiû, quod nō certam & proximam ruïnā minaretur. At uerò quinto & quarto Calend. Octob. perpetuis diebus noctibusq; terra commota est, mare passib. ferè CC. recessit: quo quidem loco aquæ dulces profilire uisæ sunt. tertio demum Calend. magnus terræ tractus, qui inter radices montis, quæ

E P I S T O L A

Barbarum incolæ appellant, & mare iuxta Auernum iacet, sese erigere uidebatur: & montis subitò nascentis figuram imitari. quo die iste terræ cumulus, aperto ueluti orē magno cum fremitu, magnos ignes euomuit, pumicesq; lapides, cinerisq; fœdi tantam copiam, ut quæ adhuc extrabant Puteolorum ædificia operuerit, arbores fregerit, pendentemq; uindemiam ad sextum usq; lapidem in cineres conuerterit, aues, quadrupedes bestias interemerit, fugientibus per tenebras Puteolanis cum natis & uxorib. & magno gemitu eiulatuq; Neapolim sese recipientibus. Non dicam hoc loco de inundationibus, quæ ante paucos annos urbem Romanam penè submerserunt: Adriatici maris motus inauditos, quibus aliquot hominum millia perierunt: transeo & Vesuium montem, qui noua eruptione, quæ Anno à natiuitate Christi M. D. XXXVI. facta, in loco plano magnum terræ hiatus aperuit, atq; per circuitum ingentem molem in modum montis altissimi coaceruauit: quemadmodū et Aetna, Anno 1537. qui nouis fractis crateribus, non tantum colles

DEDICATORIA.

les omnes, nemora, saxa, rupes, et pagos
duos in cinerem conuertit: sed totam e-
tiam Siciliam, & Calabriae partem, ma-
gno omnium stupore ac perniciē crude-
liter infestauit. Omitto alia horrēda pro-
digia, miracula atq; portēta, quæ elapsis
iā aliquot annis in diuersis regionibus,
& in Germania præsertim, uisa atq; audi-
ta sunt: quibus flagitijs nostris iratus De-
us, ultionē atque uindictam minatus est.
Sed frustra, proh dolor. adeo enim in
mundi huius ingluuiē ac coeno immer-
si sumus, tanta impietas mentes hominū
inuasit, ita luxus, libido, atq; alia horren-
da inter Christianos creuerunt flagitia,
ita abundauit omnis iniquitas atq; per-
uerſitas, ut nullus horum omnium uel pu-
dor, uel metus reliquus sit. Vnde fieri ne-
qua quā potest, ut errores perniciosiores,
horribiliores cæcitates, blasphemięq; ob-
stinatiores futuræ sint, atque hodie orbi
imminere uidemus. Necesse est igit di-
uinam ultionem in opus prorumpere, se-
culo tam diro indies, quo non tantū inte-
stinis odijs, perniciosis cōspirationibus,
seditionibus cruentis, atq; bellis plusquā
ciuilibus (in quibus etiam Christianus

E P I S T O L A

in Christianum, pater in filium, filius in patrem, & in fratrem frater crudelis suū gladium uibrat) obruimur, sed uarijs etiam atq; inauditis morbis, omnem medicinam respuētib; , inficimur: quibus accedit earum rerum quæ ad uictum hominis necessariae sunt, in tanta annorum ubertate, tam dira egestas, ut quàm plurimā diuersis locis sola uictus penuria moriatur miserè. Vbiuis terrarū uerè religioni, regnīs atq; imperijs grauissima imminet pericula, omnes Respublicæ minantur ruīnam atq; interitum: adeoq; nulla fides pietasq; uisquam est, ut homines quasi rabie quadam capti, in propriā perniciem coniurasse uideātur. Sed promeruit has pœnas iam dudum impœnitentia nostra, qui sub nominis Christiani prætectu, aspernati omnes diuinas admonitiones, non Deo, sed mundo & proprijs uoluptatibus seruauimus hactenus: nec dubiū est, quin grauiora multa in hac mūdi catastrophe sequutura sint, (ut nihil de æternæ damnationis uindicta dicā) nisi in tēpore sub potenti manu Dei, benignissimi patris, nos humiliātes confessione delictorum, uerā pœnitentia,

DEDICATORIA.

tia, cōtritione atq; innouatione uitę san-
ctę, numen nobis iratum placauerimus.

IVLII autem Obsequentis Prodigio-
rum librum, cuius fragmentum tan-
tum extabat, eo libentius hoc tempore
edere uolui, ut gentilium prodigia cum
his quę nostro tempore diuinitus edun-
tur, conferrentur: & expenderetur dein-
de ex rerum euentu, horrenda illa signa
semper aliquid imminentium malorum
hominibus portendisse, quo aliorū tan-
dem exemplo moniti, euitandorum peri-
culorū rationes eo diligentius iniremus.
Restitui autem libellum quantū fieri po-
tuit, Titii Lii, Dionysii Halicarnassei,
Orosii, Eutropii, atq; aliorum quorundā
probatissimorum autorum auxilio, ita
ut nihil planē deesse uideatur: adiiciens
quingenta priorib. capitibus, ea quę
ab Vrbe condita usq; ad L. Scipionis cū
C. Lælio consulatum, hætenus deside-
rata sunt. unde & ea ipsa capita (quemad-
modum omnia quę in sequentibus mea
industria adiecta sunt) asterisco * nota-
re placuit. Annos etiam ab Vrbe condi-
ta maioribus literis in margine signare
uolui, ut in promptu esset, quo tempore

EPISTOLA

prodigia uniuscuiusq; capitis siue audita, siue uisa essent. Quod si præterea annos ante Christi saluatoris aduentum scire delectat, in eodem margine cifris (ut uocant) minoribus à me adnotatos intelliges. Hoc autem quicquid est studij mei ac laboris, uir pietate simul ac eruditione clarissime, tibi dicare ideo uisum est, quod à prima infantia me literarum tyronem semper unice amaueris, atque multa humanitatis & beneuolentiæ officia mihi exhibueris: quibus nunc etiam, cum patriam (quæ mei studij ac diligentiae aliquam partem debito iure sibi uendicat) frequento, multis nominibus me cumulare soles: ut sic meæ etiam in te gratitudinis ac obseruantiae pignus perpetuò extaret. Cui si meam operam, quã in refarciendo, emendando, atq; restituendo hoc libello impendi, gratã fuisse perspexero, animum addes, ut prodigiorum Chronicon, quod à condito mundo usq; ad nostra tēpora cōscripsi, maturius absolua. Vale: & me, quẽ à primis unguiculis sanctè amasti, porrò eodẽ studio amplectere. Basileæ, pridie Idus Martij: Anno à Christi saluatoris gratioso ad-

uentu, M, D, LII,

INDEX REGVM, CONSVLVM,
ac tribunorum Romanorum, sub quib. hæc pro-
digia uisa sunt. in quo illud admonendus es, non
secundum prænomena (quæ ut corrupta sunt, i-
ta sæpenumero etiam multis sunt communia) po-
sita esse: sed præponi ea nomina, quæ ab usu fre-
quëntiori, huic uel illi maximè propria facta sunt.

Titus enim, & Pub. Sempronij, in Sempro-
nio querendi sunt, non in T. uel
Pub. &c.

M. Acilius	cap. 27	Appius Claudius Pul-	
P. Acilius Ligus	68	cher	36 (16
Sex. Acilius Petus	48	Appius Claudius Ruffus.	
L. Acemylus Paulus .	32.	Attilius Sarranus	84
60		C. Attilius Serranus	101
M. Acemylus	83. 88. 119	M. Attilius Glabrio	54
M. Acemylus Lepidus.	57	M. Attilius Regulus	29
Q. Acemylus Petus.	70	P. Attilius	192
L. Afranius	123	C. Aurelius Cotta.	46 (121
P. Africanus	73. 85	L. Aurelius.	89. 94. 96.
Agrippa Menenius	L4-	Appius Claudius	87
natus	9	B	
Ancus Marcius	4	Gn. Bebius Tâphilius.	60
T. Annius Rufus	85	D. Brutus	119
C. Antonius	122	C	
M. Antonius.	136. 137.	C. Cecilius	98
128		L. Cecilius	94. 96
Appius Claudius.	80. 87.	Q. Cecilius Metellus.	41
124	(21	Cn. Cæpio	82
Appius Claudius Crassus.		C. Cæsar	126. 127
		& 7	M. Cæ-

I N D E X.

M. Cato	122	D	
L. Calpurnius	59	Cn. Domitius .	52 . 109.
Q. Calpurnius	85		124
C. Cassius	109	Gn. Domitius Aenobar-	
C. Cassius Longinus	91	L. Domitius .	111 (bus. 55
M. Cato	95	P. Decius Mus.	23
M. Cicero	122	P. Dolabella	128
C. Claudius	64. 113	E	
C. Claudius Nero	40	T. Ebutius	10
C. Claudius Pulcher	63	Q. Elius	132
M. Claudius	19	F	
M. Claudius Marcellus.		M. Fabius	12
37. 39. 50. 77		M. Fabius Vibulanius	11
T. Claudius Nero	45	P. Fabius	132 (93
Cornelius Manilius.	102	Q. Fabius Max.	13. 35. 81.
Cn. Cornelius Blefus.	29	Q. Fabius Labeo	59
Cn. Cornelius Cethegus.		Q. Fabius Max. Piclor.	35
49	(108	Q. Fabius Max. Verruco-	
Cn. Cornelius Lentulus.		C. Fannius.	92 (fus. 34. 38
L. Cornelius Lentulus.		C. Flaccus	103
24. 47		C. Fulvius	86
L. Cornelius Cinna .	117	M. Fulvius	90
L. Cornelius Merula.	52	Q. Fulvius	61
M. Corn . Cethegus .	43	Q. Fulvius Flaccus.	35. 38
P. Cornelius Scipio	42	L. Furius	24
P. Cornelius Scipio Afri-		L. Furius Camillus	21
canus. 51	(ca. 54	M. Furius Camillus	18
P. Cornelius Scipio Nasi		Sp. Furius Medullinus.	14
P. Crassus	110	L. Furius Purpureo	50
M. Curius Dentatus .	24	C. Furius	131
		L. GEN-	

INDEX.

G		<i>Gn. Manlius</i>	
<i>L. Genutius</i>	10	<i>Gn. Manlius Cincina-</i>	
<i>Gn. Genutius</i>	19	<i>tus</i>	12
<i>T. Gracchus</i>	73	<i>T. Manlius</i>	72
H		<i>T. Mālius Torquatus.</i>	12
<i>M. Herennius</i>	112	<i>C. Marcellus</i>	125
<i>Hircius</i>	119	<i>M. Marcellus</i>	71
<i>C. Hostilius Mācinus.</i>	53	<i>C. Marius</i>	103. 104.
I		105	
<i>L. Iulius Cæsar</i>	115	<i>C. Martius</i>	21. 75
<i>M. Iulius</i>	90	<i>Gn. Martius</i>	74
<i>Sex. Iulius</i>	114	<i>L. Martius</i>	114
<i>L. Iunius Brutus</i>	8	<i>Q. Martius Philippus.</i>	
<i>M. Iunius</i>	62	58. 59	
<i>M. Iuuentius</i>	73	<i>Menenius Agrippa La-</i>	
L		<i>P. Menenius.</i>	12 (natus. 9
<i>Lælius</i>	79	<i>M. Messala</i>	56
<i>C. Lælius</i>	55. 82. 111	<i>L. Metellus</i>	81
<i>L. Lentulus</i>	75	<i>P. Metellus</i>	80
<i>M. Lepidus</i>	65. 126. 130	<i>Q. Metellus</i>	107. 123
<i>P. Licinius</i>	19. 108	<i>L. Minutius Carbetus.</i>	17
<i>P. Licinius Crassus</i>	42	<i>Q. Minutius Rufus.</i>	49
<i>C. Linius</i>	56	<i>Q. Minutius Thermus.</i>	
<i>M. Linius Salinator</i>	40	<i>Munatius Plācus.</i>	130 (52
<i>T. Lucretius Tricipiti-</i>		<i>P. Mutius Scauola</i>	66
<i>nus</i>	15	<i>Q. Mutius</i>	65
<i>Q. Lælatius</i>	104	N	
M		<i>C. Nautius Rutillus.</i>	17
<i>Q. Manilius Vitulus.</i>	27	<i>C. Norbanus</i>	118
<i>C. Manlius</i>	61	<i>Numa Pompilius</i>	2
		<i>L. Octa</i>	

I N D / E X.

O.		C. Quintius Plancus . 57
L. Oclacilius Crassus. 28		C. Quintius Flaminius. 31
L. Oclavius 121		et 30
Cn. Oclavius. 72. 88. 117.		L. Quintius Flaminius.
L. Opimius. 76. 93 (110		53 (48
P		T. Quintius Flaminius.
C. Pansa 129		L. Quintius Gulo 25
Cn. Papyrius 58		Quintius Martius 95
L. Papius 125		R.
M. Perpenna 87. 113		Romulus 1
L. Petellius 64		P. Rutilius 115
L. Piso 78		S
P. Plantius 30		M. Scaurus 100
Q. Pompeius 116		Q. Scaevola 110
C. Popilius Lenax 68		L. Scipio 55. 113
M. Popilius Lenax 67		P. Scipio 99
C. Portius 97		P. Scipio Nasica 74
A. Posthum. Albinus. 14		C. Scribonius 120
A. Posthumius 106		P. Sempronius Gracchus.
L. Posthumius Albinus.	33	
33. 67		T. Sēpronius Gracchus.
P. Posthum. Tubertus. 9	35. 63	
Q. Posthumius 76		T. Sempronius longus. 51
Sp. Posthumius 78 (38		P. Sēpronius Sophus. 16
Sp. Posthumius Albinus.		P. Sēpronius Tuditanus.
Sp. Posthumius Laninius.	43	
13		Sergius Galba 109
Sp. Posthumius Paulus. 66		Cn. Serrilius Geminus.
Q	31. 44. 45	
T. Quintius Crispinus. 39		Q. Serrilius Hala 20
		Q. Ser-

I N D E X.

<i>Q. Servilius Priscus</i>	13	<i>L. Ticinius</i>	
<i>Gn. Servilius Capio.</i>	44.	<i>Tullius Didius</i>	107
69. 101		<i>Tullus Hostilius</i>	2
<i>Servius Flaccus</i>	85	V	
<i>Servius Sulpitius Galba.</i>		<i>C. Valerius</i>	112
46		<i>L. Valerius</i>	109
<i>Servius Sulpitius Came-</i>		<i>L. Valerius Flaccus.</i>	28.
<i>rius</i>	16	77	
<i>Servius Tullius</i>	6	<i>L. Valerius Potit.</i>	11. 18
<i>C. Sextilius</i>	91	<i>M. Valerius</i>	18
<i>P. Sulpicius</i>	71	<i>M. Valerius Levinus.</i>	37
<i>L. Sylla</i>	116	<i>M. Valerius Max.</i>	27
<i>C. Syllanus</i>	131	<i>T. Veturius Geminus</i>	15
T (nos. 2		<i>L. Veturius Philo</i>	41
<i>L. Tarquinius Collati-</i>		<i>C. Vetusius</i>	10
<i>Tarquinius Priscus</i>	5	<i>P. Villius Tapulus</i>	47
<i>Tarquinius Superbus</i>	7	<i>P. Volumnius Amētinus.</i>	
<i>C. Terentius Varro</i>	32	16	

F I N I S.

D. D.

~~Leuini Cotmanni Gandaui Car-~~
men Sapphicum.

Quis canat dignè fidibus canoris,
Quas tibi laudes meritò fatemur
Debitas? Orpheus fuerit peritus
Non satis aptus.

Mouit Amphion lapides canendo,
Atque testudo benè cuita Maie
Parillato: Iouis hinc superbit
Filius ipse.

Lesbius quondam potuit Arion
Belluas blanda prece quò uolebat
Ducere, ut terra ueniens cupit a
Liqueret æquor.

Sed leui cantu tibi quis paretur
Nominis splendor melior per orbem,
Quàm satis scriptis peperisse quibus
Occidit auris?
Quòd prius, magna hic mutilus libellus
Parte, nunc totus poterit per ora
Docta multorum uolitare comptus,
Te duce scriptori

Iure te laudent Zephyrum colentes
Ultimum, Eous populus frequentet
Cantica, ut latus precium rependat
Officiose: at

Mentis interpres Deus ipse, summus
Siderum princeps, residens Olympo,
Reddat, hic duplo meliora dignè
Quàm exprimat ullus.

Quare

*Quare contentus bone cultor artis
Sedula, et uitæ decus omne nostræ,
Grata sint, puro mea scripta quæ nunc
Fonte profecta.*

LIBER AD LECTOREM,
per eundem.

*Lucis inops, mutilumq; iacens in pulvere corpus,
Ah, dolui quoties hæc mea fata miser!
Viscera quod tacito sensim percuntia morsu,
Blatta frequens, tineæ associata, necet.
Nec tamen experiar sub iniquo pondere quassas
Qui reparet vires, aut mala tanta leuet:
Tempore quæ longo tulerim sine teste, peremptus
Iam stre, dum patiens in mea damna ruar.
Donec inopina mater, Medicina salutis,
Augustam roseo tincta rubore caput:
Accelerans uisa est paucis monuisse, dolendi
Nulla quod in toto corpore causa mihi.
Quodq; licet parisi fuerim languoribus actas
Ante diu, grata nunc uice nata quies.
Precipiens solito melior patientia, tandem
Falciret miseris membra peresa modis.
Vix ea sic paucis mihi sunt audita, solutum
Quicquid erat diris morsibus, ecce coit.
Demirans factum, stupeo: totusq; repente
Respirans, stabili conditione leuor.
His contenta minus præsentî numine Diva,
Viscera cædrino sparsa liquore sicut.
Quod, cur sic faceret, timido licet ore rogarem,
Pauca refert, certa me ratione mouens.*

Atq;

Atq; docet blanda (qualis est Dea) voce loquuta,
 Fracta prius quæ sint, constituenda sibi.
 At ea dispersis fuerant quæ partibus olim,
 Arte studet mira composuisse tibi:
 Non ego, sed cultus, doctusq; ~~quæstus~~ ^{quæstus} ille,
 Quem iuvat assiduum, dum modò prosit, opus.
 Quare age me sequitor. nec sit tibi causa morandi,
 Forma placens membris, si modò iuncta semel.
 Si Dea deduxit: capio quæ dicta recedo
 Pulchrior: hinc forma est copia facta meæ.
 Si placeo, fructus: ~~et~~ certè si ceperis uti
 Me socio, fructum, qui fluit inde, seres.
 Ne' ne petas, qui sim, reparatis viribus, hospes,
 Sordidus angusto qui lare septus eram:
 Curq; nitor toto succreuit corpore tantus,
 Aut maneat cur non, qui fuit antè, color.
 Si lubet, accipies arrectis auribus, æquæ
 Mente serens, facilis dum tibi causa datur:
 Cur melior nostris successit copia rebus,
 Anctaq; sit gemina commoditate salus.
 Harum prima fluit diuinis fontibus orta,
 Vnde venit quicquid Iuppiter axe tegit.
 Dum tamen interea melior ~~est~~ ^{est} ~~arte~~ ^{arte}
 Præditus, humane sit tibi questor opis.
 Altera cui meritò fuerit tibi danda, priori
 Non minor, impensus quod docet ipse labor.

F I N I S.

IVLII OBSEQVEN

TIS PRODIGIORVM LIBEL-

lus, ~~per integritati Historiarum benefi-~~

~~cio restitutus.~~

ROMVLO REGNANTE. 1.

Arens cōditorēq; urbis Ro-
mulus, cum iam Fidenā
oppidum cepisset, coloni-
amq; Romanorum fecit.
set, guttæ sanguinis ē cœlo
magna omnīū admiratione ceciderunt.

* ANNO

CON.

XIIII.

Ante natū
Christum,

717.

A

Statim

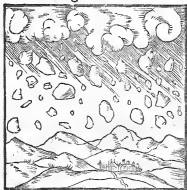
Statim pestis urbem inuasit, quæ hominibus absq; ulla egrotatione mortem inferret subitam: sterilitas quoq; agrorū & frumentorum omnium, præcipue tamen annonæ summa inopía sequuta est. in quæ mala posteaquam Laurentes incidissent, omnino uisum est, Tatij & legatorum cæde uiolato iure gentium, utriq; ciuitati iram numinis expiandam esse. Quare deditis cædis autonibus, & ab utrisq; supplicio affectis, ab ijs malis manifestè se receperunt. Romulus expiationibus ciuitates expurgauit, quas lōgo deinceps tempore ad portam Feren tinam obseruatas, memoriæ traditū est.

XXV Verū editis iam immortalibus operibus, cum ad Capream paludem concionē ad milites haberet, subita coorta tempestas cū magno fragore, tonitribusq; tam denso regem operuit nimbo, ut conspectū eius concioni abstulerit, nec deinceps unquam in terris apparuerit. Romani autem milites à Iulio Procuro edocti, ad Deos regem raptum esse, diuinos statim illi honores exhibuerunt.

De Prodigijs.

NUMA POMPILIO RE-
gnante. 2.

ANnum iam octauū regnante Nu-
ma, morbus pestifer Italiam occu-
pans, Romam quoq; inuāsit: moerenti-
bus uerò cunctis, pestem aeneam ē coelo
in Numæ manus decidisse, memoriæ
proditum est: quæ in urbis salutem à su-
peris missa credebatur. ad cuius figuram
cum Numæ instinctu undecim à Vetu-
rio Mamurio insigni artifice fabricatæ
essent, Salij Martis sacerdotes ad earum
custodiam à rege instituti sunt.

A 2 TVL-

*
XXXXX
Vh 705

* In monte Albano lapidibus pluit.
 CIX. quod cū credi uix posset, missis ad id ui-
 642. sendum prodigium, in conspectu haud
 aliter, quā cum grandinem uenti glo-
 meratam in terras agunt, crebri cecide-
 re de cœlo lapides. Vox ex summi cacu-
 minis luco audita est, quæ monebat, ut
 patrio ritu sacra Albani facerent. Nouē-
 diale igitur sacrum publicè susceptū est,
 & solenne mansit, ut quādo cūq; idem
 prodigium nūciaretur, serię per nouem
 dies agerentur. Haud ita multo pōst gra-
 ui pestilentia laboratum est. Hostilius
 dum Numam sacrificijs imitatur, Ioui li-
 tare non potuit, sed fulmine ictus, cum
 regia conflauit.

ANCO MARTIO REGNANTE. 4.

* Lucumo Græci Demarathi filius, ac
 CXXVI. Larutis frater, generosus adolescēs,
 625. cum parente apud Tarquinius defun-
 cto, diuenditis bonis omnibus Romam
 migraret, laniculoq; iam appropinqua-
 ret, in carpento cum uxore sedenti, aquila
 è sublimi dimissa, pileum sustulit: atq;
 mox super carpentum cum magno clan-
 gore uolitans, rursus uelut ministerio di-
 uinitus

De Prodigijs.

uinitus missa, capiti aptè reposit. quo
uiso, Tanaquil auguriorū perita, eo pro
digio regnum ei portendī intellexit. Pe-
cunia igitur & industria dignitatem, at-
que etiā Anci regis familiaritatem cō-
secutus, atq; ab eodem tutor liberis reli-
ctus, dum Tarquinij Prisci nomen sibi
uendicaret, post Anci mortem regnum
intercepit, atque ita administrauit, quasi
iure adeptus fuisset.

TARQUINIO PRISCO RE-

gnante. 5.

Finito bello Sabino, cum Tarquinius *
Priscus in monte Tarpeio ædem Io CLVI.
uis, quam in eodem bello uouerat, ædi- 195.
ficare uellet, & iam exaugurare fana sa-
cella q; alia iuberet, ut libera à cæteris re-
ligionibus area esset, iamq; omnium sa-
cellorum exaugurationes admitterent
aues, in Termini tantū fano nequaquam
addixere. quod prodigium, firma, stabi-
liaq; cuncta portendere Romanis uisum
est. Secutū est & aliud prodigium, ma-
gnitudinem imperij portendens. Nam
posteaquam futuri ædificij fundamenta
aperiret, caput hominis integra facie,
recenti tamē tabo et sanguine aspersum,

A 3 in

in imo repertum est. Cuius prodigij gratia aruspices interrogati, responderunt, hunc locum non imperij tantum Romanij, sed totius etiam mundi caput fore.

SERVIO TULLIO REN-
gnante. 6.

CLXXX

XIX.

352.

BOs in Sabinis, Androno Coratio Latino, miranda magnitudine ac specie nata est: cuius gratia cum Aruspices interrogarentur, responsum est, eum po-

pulum summam imperij habiturū, qui prius bouem illam immolasset. Latinus igitur

De Prodigijs.

7

igitur bouem in Auentinum egit, & cau-
sam sacerdoti Romano exposuit. Ille ue-
rò astutus, dixit prius eum uiuo flumine
manus purgare debere. at Latinus dum
ad Tyberis profluëta descendit, Roma-
nus illo absente bouë immolauit : & sic
imperium ciuibus, sibi uerò gloriam fa-
cto consilioq; uindicauit.

TARQUINIO SUPERBO RE-
gnante. 7.

TArquinius cum iam Signiam, Cir-
ceiosq; colonos misisset, præsidia ur-
bi terra marisq; futura, prodigium horri-
bile uisum est. Anguis enim ex colum-
na lignea elapsus, non tantum terrorem
fugamq; in regia fecit, sed ipsius etiam
regis animus subito pauore perculit, an-
xijsq; curis uniuersos impleuit. aquilæ
etiam quæ regis incumbebant, nidum
fecerunt, in quo pulli subito uulturum in-
cursu discerpti sunt: quod mali imminē-
tis prodigium esse putabant. Mox cum
Rutulis bellatum, Ardea obsessa: et post
nefandum Tarquinij cum Lucretia faci-
tus, reges sunt exacti. Tarquinius au-
tem dum Gabios, tanquam in regnum
suum proficisceretur, canis & serpens e-

*
CCXXX
XI L502

CCXXX
XIII.
507.

A 4 tuam

Iul. Obsequens

tiam uerbis expressis sunt locutæ.

L. IVNIO BRUTO, L. TAR-
quinio Collatino, Cos. 8.

CXLV. *
506. S ilentio noctis, ex sylua Ardia, ingens
Suoxa audita est, quæ Syluani credita
est fuisse. proclamauit autem, in acie Ro-
manorū contra Veientes, uno plus He-
træcorum cecidisse, & uicisse bello Ro-
manum.

P. POSTHVMIO TVBERTO IL
Agrippa Menenio Lanato, Cos. 9.

CCLI. *
509. H Astæ militares ad multam noctem
in coelo ardentes uisæ. Sequuta est
tertia Sabinorum in Romanorū agros
irruptio, qua Posthumius cōsul magnā
cepit ex sua indiligētia cladem: quam
eius collega nisi mox uindicasset, male
de repub. Romana actū esset. Duæ Ro-
manorum colonæ, Pometia et Cora, ad
Aruncos defecerunt, & contra Arun-
cos bellatum.

T. EBVTIO, C. VETVSIO,
Cos. 10.

CCLV. *
496. A Vlus Posthumius dictator, cum
contra Latinos, qui in Romanos
coniurauerant, ad lacum Regillum pu-
gnaret, ac uictoria iam nutaret, duo iu-
uenes

De Prodigijs

9

uenes candidis equis insigni uirtute appa-
pauerunt, pro Romanorum salute for-
tissimè dimicantes: quos dictator post ui-
ctoriam quæritos, ut dignis muneribus
honoraret, nō inuenit, Castorem & Pol-
luem rarus.

M. FABIO VIBULANO, L. VA-
lerio Potito, Coss. II.

Quotidie cœlestia prodigia in urbe
& agris uisa sunt, minas ostentan-
tia. mox Oppia uirgo Vestalis, quam ta-
men alij Popiniam, alij Popiliam uocāt,
incesti damnata, pœnas dedit. Anno CCLXX
sequenti, non segnior discordia domi, et II. 47
bellum foris atrocius fuit: ab Aequis ar-
ma sumpta, & Veientes in agros Roma-
norum incursiones fecerunt.

M. FABIO II. CN. MANLIO
Cincinato, Coss. 12.

In bello contra Veientes, Manlij præ-
torium de cœlo tactum, laceratum ful-
mine tentoriū, euersus focus, arma foe- III. 477.
data, ambusta, ac in totum contrita: occi-
sus eximius equus, quo in prælijs uti cō-
sueuerat. Interrogati igitur interpretes
prodigiorum, responderunt, significare
castrorum oppugnationem, & clarissi-

A s morum

morum uirorū interitum. Cum Hetru-
scis cruento prælio pugnatum. Q. Fabi-
us, Marci frater, bis consul, & tunc lega-
tus, lancea per pectus ictus interiit. Mā-
lius consul in clade occubuit, & uallum
Romanorum captum est.

Q. SERVILIO PRISCO II.

Sp. Posthumio Launio Regil-
lensi, Cos. 13.

*
CCLXX
XVIII.

463.

Coelum ardere uisum, et annus tam
hominibus quam pecori longè fu-
it pestilentissimus. Aequi Antiatum su-
scipientes exules, cōtra fœdera cum Ro-
manis

manis facta, excursiones in Latinorum agros fecerunt. contra quos anno sequenti missus Q. Fabius Vibulanus, qui prius pacem cum ijs fecerat, strenue pugnavit. Verum cum se ad Volscos attraxissent, & fides Antiatium laboraret, cum ingenti exercitu iterum in Romanorum agros populandi gratia ingressi, à Posthumio victi atq; fugati sunt.

A. POSTHVMIO ALBINO REGIL

lensi, Sp. Furio Medullino Fusco, Cos. 14.

COelum iterum ardere visum plurimo igni,

LXX.

XIX.

CCXC.

161.

igni, portentaq; alia aut obseruata oculis, aut uanas exterritis ostentauere species. quibus auertendis terroribus, in triduum feriæ indictæ: per quos omnia delubra, pacem Deum exposcentium uirorum, mulierumq; turba implebatur. Bellum gestum est cum Aequis, contra quos prius primum parum foeliciter, Posthumius uerò prosperè pugnavit. Antiatres milites propter serum auxilium, cum ignominia sunt dimissi. Anno uerò sequenti, pestis crudelissima Romę grafa est.

De Prodigijs.

13

T. LVCRETIO TRICIPITI-

no, T. Veturio Gemino, Coſſ. 15.

ITerum coelum ardere uifum, & bos *
 Ilocuta. Aequi omiffis Latinis, Herni- CCXCI.
 cisq; , properato itinere Romam prope- 460.
 rarunt, ut ob iuuetutis abſentiam urbem
 caperēt. qui tamē à Lucretio mox circū
 uenti , ac magna ſtrage fugati ſunt. Vol
 ſcorū agri à Veturio uaſtati ſunt, quorū
 etiam nomen ferē eo anno deletum eſt.

P. VOLVMNIO AMENTINO,

T Seruio Sulpitio Camerino, Coſſ. 16.

TErra ingenti motu concuſſa, bos lo *

CCXCI

458.

cuta

cuta, & cœlum iterum ardere uisum, cui rei priore anno fides non fuerat data. uaria spectrorum facies, horrendæq; uoces oculis & auribus hominū obuersatæ sunt. Carne pluit, quæ niuis instar è cœlo, frustis maioribus et minoribus demissa, ab omni genere auium interuolantiū discepta, priusquàm terram attingeret: reliquum uerò quod intercidit, in urbe agrisq; sparsum iacuit multo tēpore, nec colore mutato, nec odore, cōtra morem

ueteralescentium carniū. Id uates indigenæ interpretari non potuerunt. Libri autem

De Prodigijs.

15

autem Sibyllini monuerunt, cauendum ab externo hoste, & ciuium seditionibus. Hoc autē anno lex Terentilla maximo conatu, de Decēuiris creandis tē-
tata est, maximæq; subortæ inter patricios & plebeios dissensiones. Proximo au-
tem anno exules Romani ac serui numero 4000. duce Appio Herdonio Sabi-
no, Capitolium occuparunt, unde non absq; magna ciuiū strage sunt expulsi.

L. MINVTIO CARBETO, C.

Nautio Rutilio, Coss. 17.

L Vpi in Capitolio uisi, qui à canibus fugati sunt, cuius prodigij causa totum Capitolium est lustratum. Aequi, quibus superiore anno pax data erat, fracto fœdere, duce Graccho Chælio Latinum agrum ac Tusculanū populi, in Algido castra locarunt: contra quos L. Minutius profectus, infelicitè in castris obsessus, ac demum à Quintio Cincinnato liberatus est. Aequi uicti, ac sub iugum missi sunt.

L. VAL. POTITO, M. VALERIO,

M. Furio Camillo, etc. trib. mil. Con. Pot. 18.

L Acus in Albano nemore sine ullis celestibus aquis, causa' ue alia, quæ rem

* CCXCVI.

433.

* CCCLVII.

397.

rem miraculo eximeret, in altitudinem insolitam crevit. Cum autem ab oraculo sciscitaretur, quid ea res portenderet: responsum est, ut aquam eius lacus emissam per agros diffunderent. sic enim Veios, quos acri ac diutino bello uexabāt, in potestatem populi Romani uētu-
 Quod ubi factum est, hostium urbe potiti sunt. Tarquiniēses noui hostes exorti, Romanorum agros, quos multis simul bellis, Volscorum ad Anxur, Aequorum ad Lauicos, & ad hoc Veienti quoque, Valisco, Capenatiq; bello occupatos uidebant, depopulabātur: contra quos tamen Aulus Posthumius & L. Iulius uoluntariorum manu profecti, turpiter fugarunt.

P. LICINIO, L. TICINIO, P. MENENIO, Cn. Genutio, Tribb. Mil. 19.

*
 CCCLIX. 393. **V**Eiſ iam poſt longam obſidionem expugnatis, cum Romani milites in urbis direptione, Deorum etiam ſtatuas Romam transferre conarentur, ac quidam, ſeu ſpiritu diuino tactus, ſeu iuuenili ioco, ad ſtatuum Iunonis diceret, Viſ'ne Romam ire Iuno & poſteaquam capite annuiſſet, ſe libēter ituram,
 magna

magna omnium admiratione respōdit. Vnde Romam in Aventinum æternam sedem suam ducta est, quò uota dictatoris uocauerant, templumq; ei à Camillo dedicatum est.

Q. SERVILIO HALA, L. GENV-

tio II. Coss. 20.

Romæ in medio foro, siue motu terræ, siue qua uis alia, terra specu uastissimo collapsa est, quam terræ uoraginem nemo neq; terræ coniectu, neq; uia qua uis alia materia explere potuit. Inficiebantur autē ex editis inde uaporibus pestilentissimis, multorum hominum corpora: quæ cum remedia omnia respicerent, rebus iam desperatis, Deorū monitu, Marci Curtij strenui demum equitis animoso facinore liberati sunt. Posteaquam enim se pro salute patriæ in specum armatus præcipitasset, pestis statim post multorum funera sedata est.

L. FVRIO CAMILLO, Ap-
pio Claudio Crasso, Coss. 21.

INeo bello quod Romani, duce Ca-
millo, contra Gallos gesserunt, Vale-
rio tribuno militum aduersus Gallū pro-
uocatore pugnanti, coruus galeæ inse-

B diti

dit: qui non tātum sedem semel captam tenuit, sed quotiescunq; certamen initum est, leuans sese alis, os oculosq; hostis rostro & unguibus appetijt, donec territum prodigio Gallū, ac oculis simul et mente turbatū Valerius obtruncasset.

C. MARTIO III. T. MANLIO

Torquato 11. Coß. 22.

CCXXI

341.

Cum Iunoni Monetæ in eo urbis loco, ubi Manlij domus fuit, ædes dedicaretur, prodigium ex templo dedicationem secutum, simile uetusto montis Albani prodigio. lapidibus enim pluit, & nox interdiu uisa est intendi. Feriæ proinde sunt indictæ, ne tantum à Romanis tribub. supplicatū, sed à finitimis etiā populis. Iudicia eo anno populi in foeneratores facta, quibus est ab ædilibus dicta dies. Proximo uerò anno bellum cum Samnitibus ortum est, gente tum opibus & armis ualidissima: quod bellum mox aliud cum Pyrrho rege, & cum Pœnis grauissimum peperit.

CCCCX

11. 340.

Q. FABIO MAXIMO RVTL-
liano V. P. Decio Mure IIII.

CCCLV

III. 394.

Coß. 23.

Terra de coelo pluit, & in exercitu Appij

De Prodigijs.

12

Appij Claudij pleriq; fulminib. icti sunt. Infestis eo anno armis cum Samnitibus pugnatum est. Pests mirum in modum per totam Italiam, & in urbe potissimū, grassata est. Galli à Fabio uicti, ac in fugam uersi sunt. Fuluius in Hetruria sceleriter contra Tuscos pugnavit.

M. CVRIO DENTATO III^{us}

L. Cornelio Lentulo, Cos. 24.

INter alia prodigia, fulmine est etiam * CCCCLX
 deiectum Iouis in Capitolio signum, XVIII.
 cuius caput per aruspices inventum est. 274.

B 2 Pyrrhus

Pyrrhus contra Romanos bellum suscepit, qui à Curio uictus, & Tarentum succcclx gatus est. Mox Tarētīni iterū noua ad-
 XIX. 277. uersus Romanos arma mouerunt, Carthaginēsiū auxiliā per legatos poscentes: quos tamen iterū uicerunt Romanī.

Q. FABIO MAXIMO PI-

etore, L. Quintio Gulone, Cos. 25.

*
 CCCCL

XXXII

II. 168.

Obscena prodigia, & dira Romæ uisa sunt. eides enim Salutis ictu, fulminis dissoluta, pars muri sub eodem loco de coelo tacta. lupi tres ante lucem ingressi urbē, semesum cadauer intulerunt: sparsumq; membratim in foro, ipsi streptu hominum exterriti, reliquerunt. Apud Formias multis ictibus fulminum incenia undiq; ambusta, et dissoluta sunt. apud agrum Calenum repente flamma, scisso hiatu terrę cructa, tribus diebus et tribus noctibus exaestuans, quinque agri iugera, exhausto penitus succo hubertatis, in cinerem extorruit, ita ut non fruges solum, sed etiam arbores cum imis stipitibus absumpserit. Hoc anno Picentes noui hostes facti, Romana in se arma exciuerē.

P. S E M.

P. SEMPRONIO SOPHO, AP-
pio Claudio Rufo, Cos. 26.

*

SEmpronius consul cum aduersus Pi-
scentes exercitum duxisset, & iam di-
rectè intra iactum teli utraq; acies confi-
steret, repente cum horrendo fragore ter-
ra ita contremuit, ut stupore miraculi ut-
runq; pauesactum agmen hebesceret.
uerùm mox in certamen progressi, bel-
lum adeò atrox fuit, ut meritò dicatur hu-
manum tantorum hominum sanguinē
suscepturam, etiam cum gemitu horri-
so

CCCC LX

XXV.

267.

B : no

Iul. Obsequens

no tunc terram tremuisse: in quo tamen
prælio Romani, quorum pauci evase-
rant, uicerunt.

M. VALERIO MAXIMO, Q.

Mamiliio Vitulo, Coss. 27.

*
CCCC LX

XXVIII.

264

INter multa alia prodigia, sanguis è ter-
ra, & lac de coelo manare uisum est. nã
& plurimis locis scaturiens è fontibus
cruor fluxit, & de nubibus guttatim in
speciem pluuiæ lacte demisso, diriterrã
imbres irrigauerunt. Eo tempore Car-
thaginenses, dato aduersum Romanos
auxilio Tarentinis, cum à Senatu per le-
gatos arguerentur, turpissimã rupti fœ-
deris labem præsumptam, accumulaue-
re periurio. Secutum est quoq; libertino-
rum Volsciensiũ aduersus dominos con-
spirantium, nefandum scelus, qui tamen
mox duce Fabio Gurgite pœnas dede-
runt. Pestilentia etiam crudelissima hoc
anno urbem inuasit.

L. VALERIO FLACCO, L. O-

Etacilio Crasso, Coss. 28.

*
CCCCXC

II. 260.

Romæ columna ante Iouis ædem,
ui turbinis est decussa, cum aureo si-
gno. Quo uiso, ex aruspicum responso
omnes

omnes magistratus se primo quoque die
 autoritate abdicarunt. Eo anno exer-
 citus Romanorum ingens in Siciliam
 missus, multos ad defectionem compul-
 sit. Vastata est interea & Italia ora ab al-
 tera Carthagenensium classe, cum inter-
 im Africa ab omni hostili iniuria immu-
 nis esset.

M. ATTILIO REGVLO SERA-

no 11. Cn. Cornelio Bleſſo, Coſſ. 29. *

Serpens in Africa portentosa magni CCCCXC
 Studinis apparuit, quem Attilius Re- VL. 256.
 gulus, cum maxima militum clade diffi-
 culter catapultis & balistis, ueluti mo-
 lem quandam expugnauit: qui cum ali-
 quoties iam aduersus Carthaginenses pu-
 gnasset, eo anno ab hostibus captus est.
 Huius autem serpentis exuviae centū ui-
 ginti pedum lōgitudine fuisse feruntur,
 & eius maxillae usque ad Numantinum
 bellum in publico pependisse dicuntur.

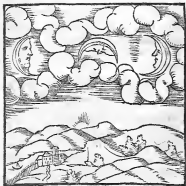
C. QUINTIO FLAMINIO, P.

Furio Philone, Coſſ. 30.

IN Piceno flumen sanguine effluxit, a- * DXXXI
 pud Thuscōs coelū ardere uisum. Ari 231.

B 4 mini

mini nocte multa lux clara effulsit, tres
lung distantib. cœli regionibus exortæ.

DXXX
II. 2201

Magno terræmotu Caria & Rhodus in
suis adeò cōcussæ sunt, ut labētib. uulgò
tectis, ingens quoq; colossus corruerit.
Eodē anno Flaminius aduersus Gallos
confluxit, & uicit. Anno uerò proximo
Claudius Marcellus iterū profligauit, ca-
pto Viridomaro rege: & inter multa In-
subrium, quos ad deditiōē coegerat op-
pida, Mediolanum quoque urbem florē-
tissimam cæpit.

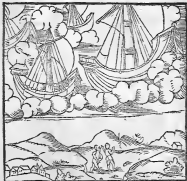
G N. SER-

GN. SERVILIO GEMINO.

C. Quintio Flaminio II. Cos. 31.

*
DXXX
VII. 218.

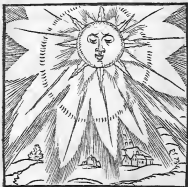
Romæ in foro Olitorio infans semestris triumphum exclamauit. in foro Boario bos in tertiam cōtignationem sua sponte ascendit, atq; inde habitatorū tumultu territus, sese deiecit. nauis species in cœlo uisæ. Spei templum in foro

olitorio fulmine ictum, Lanuuij hasta se commouit. coruus in ædem Iunonis deuolauit, atq; in ipso puluinario conседit. In agro Amiternino multis locis ho-

B s minum

minum species procul candida ueste uis-
 se. In Piceno lapidibus pluit, in Sardinia
 in muro circumeunti uigilans equiti, sci-
 pio quem manu tenebat, & in Sicilia ali-
 quot militibus spicula arserunt, litora cre-
 bris fulserunt ignibus: milites fulminib.
 icti, solis circulus minui uisus est. Præne-

ste ardentes lampades de coelo cecide-
 runt. Arpis parma in coelo, luna cū sole
 certare, & interdiu etiā dux lunę uisæ.
 Cærete aquæ sanguine mixtæ fluxerūt,
 fons Herculis sparsis hinc inde maculis
 cruentis

cruentis manavit. Ancij metentibus cruentæ in corbem spicæ ceciderunt. Fale-

rijs cœlum findi uisum, sortes sua sponte attenuatæ. Mauors telum suum quassauit, signum Martis in Appia uia ad simulachra luporum sudauit. Caput cœlum ardere uisum, n autum species in cœlo uisæ. Spei templum de cœlo tactum, terra horrendo motu concussa est, capræ lanatæ quibusdam factæ: gallina in marē, galus uerò in gallinā uersus. Eodem anno Hānibal Hetruriā inuasit, Romani ad Thrasimentū lacū cruēto prēlio uicti sunt.

C. TE-

C. TERENCE VARRONE, L.

Aemilio Paulo 11. Coß. 32.

*
DXXX
VIII. 214.

IN Auentino Romæ, & Ariciæ, simul lapidibus pluit, & multo cruore. ex frigidiſſimo fonte calidæ aquæ manarunt. in uia Fornicata, quæ ad templum erat, homines aliquot de cœlo tacti, atq; examinati. Secuta eſt memorabilis illa clades ad Cannas, Apuliæ uicū, in qua Paulus Aemilius occiſus eſt, & quadraginta miſſia peditum, cum duobus miſſibus equitum, & ſeptingentis : & pluſquā tria Roma.

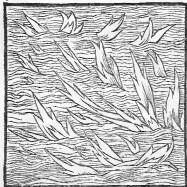
Romanorum millia capta. & Hannibal
Campaniam occupauit.

L. POSTHVMIO ALBINO

III. P. Sempronio Graccho,

Coss. 33.

MAre arsit, ad Sinuessam bos equu. ² DXXX
leum peperit. signa Lanuij lu. IX. ³⁴.

nonis Sospitæ cruore manauere, lapidi-
bus circa id templū pluit: ob quē imbrē,
nouendiale sacrum fuit, ceteraq; prodi-
gia cum cura expiata. Eo anno in Gallijs
Posthu-

Posthumius cum omni exercitu deletus est. bellum Macedonicum inchoatum, res in Hispania foeliciter à Romanis gesta. in Italia Cāpani cæsi ad Cumas, Pœnī in Lucania fusi ac fugati, cædes Pœnorum quoq; ad Nolam facta est. Sardī à Manlio cæsi.

Q. FABIO MAXIMO VER-
rucoſo IIII. M. Claudio Marcello

III. Coſſ. 34.

DXL.

212.

*
LAnnuū in æde Iunonis Soſpitæ, cor-
ui nidum fecerunt. in Apulia pal-
ma uiridis arſit. Mantuæ stagnum effu-
ſum Mincio amni, cruentum uiſum. Ca-
libus creta, & Romæ in foro Boario ſan-
guine pluit. in uico Iſtrico ſons ſub ter-
ra, tanta ui aquarum fluxit, ut ſerias do-
liāq; quæ in eo loco erant, prouoluta, ue-
lut impetus torrentis tulerit. Taſta de
cœlo, atrium publicū in Capitolio, tem-
plum in campo Vulcani : nux in Sabinis,
publica q; uia : murus ac porta Ga-
bijs. Haſta Martis Præneſte ſua ſpontē
mota: bos in Sicilia locutus: infans in u-
tero matris in Marrucinis lo, triumphē
clamauit, ex muliere Spoleti uir factus.
Hadriæ ara in cœlo, ſpeciesq; hominum
circa eam cādida ueste uiſæ, quin & Ro-
mæ

mæ quoq; in ipsa urbe secundum apum
 examen in foro uisum, legiones armatæ
 in laniculo uisæ etiam, quæ tamen mox
 cum ad arma cõcursum est, euauerunt.
 Eodem anno Hannibal, magna militũ
 copïa ad Nolã profectus est: à cuius ex-
 pugnatione à Marcello prohibitus, ma-
 gnæ suorum stragem uidit, & ex Cam-
 pania fugatus est. Cassilinum oppidum
 captum, Fabius Samnium depopulatus
 est, & multa oppida ui cepit. Syracusæ
 obsessæ: contra Philippum bellum susce-
 ptum, qui ad Apolloniã castris exu-
 tus

tus est, res in Hispania prosperè à Scipio-
nibus gestæ, & Sagūtum recuperatum.

Q. FABIO MAXIMO, T. SEM-
pronio Graccho II. Coss. 35.

DXLI.

211.

MVrus ac portæ tactæ, Ariciæ Iouis
Mædes de cœlo icta fulmine: nauis
longarum species in flumine Tarracine,
quæ tamen nullæ erant, uisæ. in Iouis Vi-
cillini tēplo, quod in Cossano agro est,
arma concrepuerunt, & flumen Amiter-
ni cruentum fluxit. Siphax Numidarū
rex contra Masinissam regem pro Car-
thaginensib. pugnans, uictus est. In Bru-
tjjs ex duodecim populis, qui anno prio-
re ad Pœnos descuerant, Consentini &
Thurini, in fidem populi Romani redie-
runt. Sempronius consul, in Lucanis ali-
quot oppida expugnauit. is cum in Lu-
canis sacrificasset, angues duo ex occul-
to prolapsi, repentē hostiæ, quam immo-
lauerat, adeso iocinore, in easdē latebras
se retulerūt. ob id deinde factum instau-
rato sacrificio, idem prodigij euenit. ter-
tia quoq; cæsa uictima, diligentiusq; as-
seruatis extris, neq; allapsus serpentū ar-
ceri, neque fuga impediri potuit. quod
quamuis

quamuis Aruspices ad salutem imperatoris pertinere dixissent, Gracchus tamē uitare non potuit, quin Flauij Lucani hospitis sui insidijs seductus, inermis à Pœnorum militibus occideretur.

APPIO CLAVDIO PVLCHRO,

Q Fulvio Flacco III. Cos. 36.

*

TEmpestates scēdę coortę, in Alba, DX LII.
no monte biduum continenter lapi 210.

dibus pluit. racta de cœlo multa, duę in Capitolio ædes, uallum in castris, multisq; locis supra Suessulam, & duo uigiles exanimati: murus, turresq; & quædā alia, Cumis fulminibus icta, & penitus decussa. Reate saxum ingens uolitare uisum: sol rubere solito magis, sanguineoque colore similis apparuit. Hānibal prodicione Tarentum cepit, excepta arce. Samniorū agri à Romanis depopulati sunt. Romani bis cruentas clades acceperunt ab Hannibale. Capua à Romanis obsessa, & capta. Publius & Gneus Scipiones in Hispania ab hostibus circumuēti, & occisi sunt. L. Martius eques Romanus cum in Hispania militaret, oratio nemq; ad milites haberet, foelicis eventus flamma concionāti à capite, sine ip-

C

sus

sius sensu, cum magno circumstantium pauore, fusa est: cuius aspectu milites pristinam recuperare fortitudinem admoniti, septem & triginta hostium millibus caesis, magnoq; numero in potestatem reducto, bina castra, Punicis opibus referta, ceperunt. Hispania aliquandiu quietareddita. Marcellus captis Syraculis, magna cum gloria Romam reuersus est.

M. VALERIO LEVINO II. M.

Claudio Marcello IIII. Cos. 37.

DXLIII.

209.

IN æde Concordiæ Victoriæ quæ in culmine erat, fulmine icta, decussa; ad Victoriæ quæ in æde fixæ erant, hæsit, neque inde procidit. Anagninæ & Fregellis murus portæq; urbis de cælo tactæ. in foro Sudertano sanguinis riuus per totum diem fluxere. Eretum lapidibus pluit, Reate mula peperit. Eodem anno incendiū perniciosum Romæ, Campanorum malicia ortum. Marcellus in Campania Salapiam recuperavit. Romana classis ad Sacriportum infelicitate pugnavit. Scipio in Hispania nouam Carthaginem expugnauit. Marcellus Hannibalis exercitum fudit, & magna pars Siciliae capta est. Tusculi agnus cum ubere lactanti natus: Iouis ædis culmen fulmine ictum,

ctum, ac propè omni tecto nudatū. hīdē
 ferme dieb. Anagninæ terra ante portā i-
 etā, diē noctēq; sine ullo ignis alimento
 arsit. aues ad cōpitum Anagninū in lūco
 Dianæ nidos in arborib. reliquerūt. Tar-
 racinē in mari haud p̄cul portu, angues
 miræ magnitudinis, lasciuentiū pisciū
 more exultarunt. Tarquinij's porcus cū
 ore humano genitus. in agro Capenate,

ad lucum Feroniæ, quatuor signa sangui-
 nis multo diem ac noctē sudarunt. Mox
 Valerius Messala agrum Vticensem de

C 2 popu

populatus est, & lex post longas contentiones de reficiendis Consulibus lata est.

Q. FABIO MAXIMO VERRUCOSO
V. Q. Fulvio Flacco IIII. Cos. 38.

DXLV.

207.

IN Albano monte caëta de cœlo sunt, signum Iouis, arboręq; templo propinqua, Hostiæ lacus, Capuæ murus, Fortunæ ædes, et Sinuessæ murus cum porta. Albana aqua cruore fluxit. Romæ intra cellam ædis Fortis Fortunæ de capite signū, quod in corona erat, in manus sponte sua prolapsum. Priuerni bos locutus, uultur frequentiori foro in tabernā deuolauit. Sinuessæ natus infans, ambiguo

inter marem ac foeminam sexu. Lacte pluit. puer cū elephāti capite natus. Marcellus cum Hannibale congressus, primò infœliciter, dehinc secunda pugna dimicauit, hostemq; in fugā uertit. Fabius Tarantum

rentum recuperauit. Scipio in Hispania res prosperè gessit.

M. CLAUDIO MARCELLO V.

T. Quintio Crispino, Coss. 39.

*

CApuæ duæ ædes, Fortunæ scilicet DXLVI.
 & Martis, sepulchraq; aliquot de 206.
 cœlo tacta. mures in æde Iouis aurif. rose
 runt. Cassini examen apum ingens in
 foro confedit. Hostiæ murus, portaq; de
 cœlo icta. Caræ uultur in ædē Iouis uo
 lauit. Vulturni sanguine lacus manauit.
 Pestilētia grauis incidit urbem, agrosq;
 quæ tamen magis in longos morbos q̃
 in perniciales euasit. Marcellus cum stu
 dio niteretur, ut Poenorum exercitum
 aut in Italia prosterneret, aut Italia pelle
 ret, in solenni sacrificio, quo uoluntates
 Deorum explorare cupiebat, in prima
 hostia quæ ante foculum decidit, iecur
 sine capite inuentum est: proxima, loci
 noris duplex caput habuit, quibus in spe
 ctis, Aruspex nō placere sibi exta respō
 dit: quoniam prima trunca, secunda ni
 mis læta apparuissēt. Ita monitus Marcel
 lus, ne quid temerè niteretur, in sequenti
 nocte speculandi gratia cum paucis in

gressus, ab hostibus in Brutijs circumuē-
tus, dum improvidē contra Hānibalem
pugnaret, lancea transfixus occubuit.
Crispinus grauiter uulneratus, etiam in-
terijt: id quod nunquam antea accide-
rat, ut duo Consules sine memorandō
prelio interfecti, uelut orbam Rempub.
reliquerint.

G. CLAVDIO NERONE, M.

Linio Salmatore II. Cos. 40.

*
DXLVII.

205.

VErjs de coelo lapidauit, Minturnis
sanguinis riuus in porta fluxit. Io-
uis templum & lucus Maricæ, item A-
tellæ murus & porta de coelo tacta. Ca-
pux lupus nocte portam ingressus, ui-
gilem laniauit. in Armilustra lapidibus
pluit. Frusinone infans natus quadrimo
par. in Auētino Iunonis reginæ ædes de
coelo tacta. Apud Metaurum fluuium
Hasdrubal cum omni exercitu à Roma-
nis deletus est: in qua clade quinquagin-
ta sex hostium millia à Romanis cæsa
sunt, capta quinq; millia & quadringen-
ti: ciuium Romanorum, qui capti erant
apud hostes, quatuor millia
recepta.

L. VETVRIO PHILONE,

Q. Cæcilio Metello, Cos. 41.

TArracinæ Iouis, & Satrici matris * DXLVIII
 Matutę templum de cœlo tactum. 104.
 in æde Iouis ex foribus duo angues pro
 lapsi: spicæ cruentæ à metentibus uisæ.
 Cerę porcus biceps: & agnus mas, idēq;

feemina natus. Albæ duo soles uisi. Fre-
 gellis nocturno tēpore lux oborta, bos
 in agro Romano locutus, in circo Flami-
 nio ara Neptuni multo sudore manauit.
 ædes Cereris, Salutis & Quirini, de cœ-

lo tactæ. Lucani in ditionem populi Romani sine certamine redierunt. Brutiorum urbes sese Romanis dediderunt. Ma-
 finissa rex à Romanis in amicitiam receptus est. Astapa urbs à Romanis oppugnata, Scipio rebellâtes Hispanos in ditionem coegit.

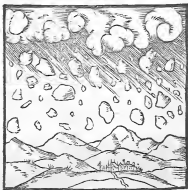
P. CORNELIO SCIPIONE,

P. Licinio Crasso, Coss. 42.

DXLIX.

207.

*
CRebrò de cœlo lapidatum est, lætis igitur Sibyllinis, inventum est,

tunc demum hostem alienigenam, qui
 terræ

terræ Italiae bellum intulisset, pelli Italia posse, si Idæa mater ex Pessinunte Romanam adueheretur. Eodē anno cum Hannibale in Brutijs frustra bellatum est, pestilentia utrunq; exercitum molestante. In Hispania noui motus exorti. In Italia Locri à Romanis recipiuntur.

M. CORNELIO CETHEGO,

P. Sempronio Tuditano, Cos. 43.

DVO soles uisi, & nocte interluxit. fax Setiæ ab ortu solis in occidentem porrigi uisa. Tarracinæ porta, Anagninæ uerò porta & murus multis locis de cœlo tactus. in æde Iunonis Sospitæ Lanuij, cum horrendo fragore strepitus editus. Scipio ex Sicilia in Africā traiecit: & euastatis agris, Hannonem iuniorē occidit. Sēpronius aduersus Hannibalem, primò infœliciter, deinde uerò prosperè pugnauit, cæsis quatuor Pœnorum millibus.

GN. SERVILIO CEPIONE, CN.

Servilio Gemino, Cos. 44.

AVRUM in Capitolio corui non rostris tantum lacerarunt, sed comederunt etiam. Mures Antijs coronam auream arroserunt. Circa Capuam locustarum

*

DL.

202.

*

DLI.

201.

C ; starum

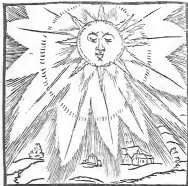
starum uis ingens omnem agrum compleuit. equuleus Reate quinque pedibus natus. Anagninæ sparsi primum ignes in coelo, deinde fax ardens in coelo uisa. Frusinone arcus solem tenui linea amplexus est. Arpini terra campestri agro in ingentem sinum confedit. Consulum alteri primam hostiam immolanti, caput iocinori defuit. in Africa per Scipionem iuxta Uticam Poenorum castra sunt combusta. Romani multas in Brutijs ad se deficientes ciuitates receperunt, Hanni balemque in agro Crotoniensi ceciderunt. Magonem Hannibalís fratrem cruento prelio uicerunt. Syphacis regis foedifragi castra incendio ac flammis expugnant, ipsumque regem ceperunt. Circa, regia urbs à Masinissa rege capta est.

M. SERVILIO GEMINO, T.

^b Claudio Nerone, Cos. 45.

DLIL
200.

CVMis solis orbis minui uisus, lapidibus pluit. in Veliterno agro terra ingentibus cauernis confedit, arboresque in profundum haustæ. Aricinæ forum, & circa tabernæ, Frusinone item murus aliquot locis, & porta urbis de coelo tacta.
in Pa

in Palatio lapidibus pluit, magna Tyberis facta inundatio . Claudius eo anno consul, pernicioſa tempeſtate ingruente naufragium paſſus eſt. Inſignis fuit hic quoque annus incendio ingenti, anno-
næ uilitate, & morte Q. Fabij Maximi, qui XXII. annos augur fuit. Hannibal magno exercitu Africam ingreſſus. Vermina Syphacis regis filius, clade à Rô-
manis proſtigatus eſt.

SER. SVLPITIO GALBA,

C. Aurelio Cotta, Coſ. 46.

IN Lucanis cœlum ardere uiſum. DLIII
Priuerni 198.

Priuerni sereno per diem sol sanguineus fuit. Lanuvij in templo Iunonis Sospitę, nocte strepitus ingens exortus. animalium obscęni foetus pluribus locis nũciati. In Sabinis incertus infans natus, masculus an foemina esset: alter sexdecim an

norum, iam item ambiguo sexu inuētus. Frusinone agnus cum suillo capite. Sinuessę porcus cū capite humano. In Lucanis, in agro publico equuleus cū quinque pedibus. Fœda omīna, & deformia, errantisq; in alienos foetus naturę uisa.

ante

ante omnia tamen abominati semina-
res, iussiq; in mare extemplo deportari.
Bellum Macedonicum cum Philippo ex-
ortum. Galli, Insubres, Cenomani &
Boij, duce Hamilcare Pœno, irruptiones
in agros proximos fecerunt, & op-
pida flammis ac incendio diripuerunt.

L. CORNELIO LENTULO,

P. VILIO TAPPULO, Coss. 47.

DLV.

197.

*
S Vessæ duæ portæ, quodq; inter eas
muri erat, de coelo tactum. Formia-
ni Iouis, apud Ostienses Iouis, Veliter-
ni uerò Apollinis & Sangi templa ful-
mine tacta. in Herculis æde capillus ena-
tus, in Brutij equuleus cum quinque pe-
dibus, pulli gallinacei cum ternis pedi-
bus nati. in Macedonia laurea in puppi
navis longæ enata. Orta est hoc anno in
Macedonia atrox militum Romanorū
seditio. C. Bebius Pamphilus apud Gal-
los et Insubres infelicitèr pugnavit. Car-
thaginenses argentum in stipendiū im-
positum, primum Romam aduexerunt.

S E X. A E L I O P A E T O, T.

Quintio Flaminio, Coss. 48.

DLVI.

198.

*
DE coelo tacta sunt, uia publica Ve-
ijs, forum & ædes Iouis Lanuvij,
Herculis Ardeæ, Capuæ murus, turrets,
&c.

& ædes quę Alba dicitur. cœlum Aretij
ardere uisum, terra Velitris trium iuge-

rum spacio cauerna ingenti desedit. Sues
sæ agnus cum duobus capitibus natus.
Sinuessæ porcus cum humano capite. so
lis orbis diminui uisus. Quorum prodi
giorum causa supplicatio unum diem ha
bita, & Consules rebus diuinis operam
dederunt. Eo autem anno Flaminius foe
liciter in faucibus Epiri, contra Philip
pum Macedonię regem pugnavit. Thes
salia, quę est uicina Macedonię, socijs
Aeto-

Actolis et Athamanibus, à Romanis uexata est. L. Quintius Flaminius consulis frater, nauali praelio Euboeā, ac maritimā oram omnē cæpit. Achæi à Romanis in amicitia recepti sunt: & cōiuratio seruorū de soluendis Carthaginensibus obsidibus, detecta atq; oppressa est.

CN. CORNELIO CETHABGO,

Q. Minutio Rufo, Coss. 49.

DLVII.

1295.

A Edes Vulcani Sūmaniꝑ Romę, et Fregellis murus ac porta de cœlo ic̃ta. Frusinone inter noctem lux orta. Asculo agnus biceps cū quinq; pedib.

natus,

natus. Formijs duo lupi oppidū ingreſſi, obuios aliquot lanſauerūt. Romę non in urbem modo, ſed in Capitolium etiā penetrauit lupus. In Gallijs proſperę eſt pugnatum. Inſubres qui in armis contra Romanos erāt, à Cornelio ſunt debellati. Minutius Genuam exercitu abducto, ab Liguribus orſus bellum, oppida Claſtidium, Litubium, item Celates, Cerdiceatesq; in deditionem accepit, atq; omnia cis Padum, præter Gallorum Boios, Iluates Ligurum, Romano imperio adiecit.

L. FVRIO PVRPVREONE, M.

Claudio Marcello, Coſſ. 50.

*

Lulius equeſtris in Sabinos proſciſcens, fulmine unā cū equo exanimatus eſt. ædes Feroniæ in Capenate de cœlo tacta: ad Monetiæ templum durarum haſtarum ſpicula arſerūt. lupus Eſquilina porta ingreſſus, frequentiſſima parte urbis, cum in forū decuriſſet, Thuſco uico, atq; inde Melio per portam Capenam propē intactus euasit. Hęc prodigia maioribus hoſtijſ ſunt procurata. Hannibal fruſtra in Africa bellum molitus, ob metū Romanorum profugus, ad

DLVIII.

194.

D

Antio-

Antiochum Syriæ regem, bellum contra Romanos gerentem fugit. Marcellus in Hetruria à Boijs est oppressus. Boij et Insubres à Romanis igni ferroq; vastati. Philippus in Thessalia fusus & fugatus est.

P. CORNELIO SCIPIONE A.

fricano li. T. Sempronio Longo,

Coss. 51.

DLX.

191.

* **R**omæ in foro, comitio, & Capitolio, sanguinis guttæ visæ sunt, terra aliquoties pluit, caput Vulcani arsit. Interamne lac fluxit, pueri ingenui Arimi-

ni

ni sine oculis & naso nati. in Piceno infans absq; manibus ac pedibus natus. in Adrianorū agro lapidibus pluit. Ea prodigia ex Pontificū decreto procurata, & sacrificiū nouendiale factū. In Gallia Lucius Valerius Flaccus proconsul, circa Mediolanum, cum Gallis, Insubribus & Boijs, qui Dorulaco duce ad concitandos Insubres Padum transgressi erant, signis collatis depugnauit. Marcus Porcius Cato ex Hispania triumphauit. T. Sēpronius Boios primū ancipiti Marte, tandem uerò insigni strage cecidit. in Macedonia T. Quintius Romanorum præsidia ē Græcia Brundisiū deduxit.

L. CORNELIO MERULA, Q.

Minutio Thermo, Coss. 52.

Maximi & grauissimi terræmotus DLXI.
fuerunt, & aquę ingentes. unde et 192.
Tyberis loca urbis plana inundauit. Circa portam Flumentanam quædam ruinis sunt collapsa, porta Cœlimōtana fulmine icta, murusq; circa multis locis de cœlo tactus. Ariciæ, Lanuij, & in Auētino lapidibus pluit. Capuæ uespasū ingens multitudo in forum aduolauit, &

D 2 in

in Martis æde confedit: quæ cum cura collecta, & igni cremata est. Horum prodigiorum causa nouendiale sacrum factum, & urbs lustrata est. Minutius à Liguribus in extremum periculi adductus, uix Numidarum industria liberatus est. Antiochus Hānibale sollicitate bellum contra Romanos suscepit, & in Hispania res foeliciter gestæ sunt.

L. QUINTIO FLAMINIO, GN.

* Domitio Aenobarbo, Cos. 53.

DLXII.

190.

CApra sex hædos uno foetu edidit in Piceno. Aretij puer natus unimanus, Amiterni terra pluit. Formijs portamursum de cælo tacta: bos locutus, Roma tibi caue. Cæterorum prodigiorum causa supplicatum est: bouem aut cum cura seruari, alij aruspices iusserunt. Tyberis infestiore quam prius impetu illatus urbi, duos pōtes, edificia multa, & maximè circum portam Flumentanam euertit: saxum ingens siue imbribus, siue terræ motu, leuiore quam alioqui sentiretur, labefactatum, in uicum iugarium ex Capitolio procidit, & multos oppressit. in agris passim inundatis pecua ablata, uillarum strages facta est. Q. Minutius in agro Pisano cum

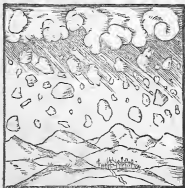

no cum Liguribus signis collatis pugna
uit, & nouem hostium millia occidit, cæ
teros fusos fugatosq; in castra compulit.
Boiorum regio longè lateq; à Romanis
uastata est. In utraq; Hispania res foelici
ter gestæ. cōtra Vectones & Toletanos
prosperè pugnatum. Antiochus rex in
Hellepontū cū magno exercitu irrupit.

P. CORNELIO SCIPIONE NA-
sica, M. Attilio Glabrione. Coss. 54.

Boues duo domiti in Carinis per sca DLXII L
blas peruenerunt in tegulas ædificij, 189.
D 3 quos

quos Aruspices uinos cōburi, cinerēq;
eorum in Tyberim deijci iusserunt. Tar-
racinæ & Amiterni aliquoties lapidib.
pluit. Minturnis Iouis templum & taber-

næ circa forum de coelo tactæ. Vultur-
ni in ostio fluminis, duæ naues fulmine i-
ctæ cōflagrarunt. Eorum prodigiorum
causâ ieiunium Cereri est institutū, item
nouendiale sacrum, & in unū diem sup-
plicatio facta. Eo anno cōtra Ligures, a-
certimos hostes, prosperè à Q. Minutio
est pugnatum, interfectis aliquot hostiū
milli.

De Prodigijs.

55

millibus. Duobus ferè post mensibus, P.
Cornelius cum Boiorũ exercitu signis
collatis, duodeviginti hostiũ millia occi-
dit. 3040. cepit, signa militaria 124. equos
1230. Atilius Naupactum expugnauit.
nauali prælio cum Eumene et Antiochi
regis præfectis prosperè est pugnatum.

L. SCIPIONE, C. LAELIO,

Coss. 55.

IVnonis Lucinæ templum fulmine i- DLXIII.
ctum, ita ut fastigium, ualuarq; defor- 181.

marentur. In finitimis pleraq; de cœlo i-

D 4 cta.

cta. Nursiæ sereno nimbi orti, & homines duo exanimati. Tusculi terra pluit. Mula Reate peperit. Supplicatio per decem pueros patrimos, matrimos, totidemq; uirgines habita. * Aemilius Regillus eo anno foeliciter contra Antiochum pugnavit, & Antiochus ipse à Scipione captus est.

M. MESSALA, C. LIVIO,

Coss. 56.

DLXVI.

186.

LVce, inter horam tertiam, & quartam, tenebræ ortæ. In Aventino lapidum pluvix nouēdiali expiatæ. In Hispania prosperè militatum. Sacrum nouēdiale factum, quòd in Piceno lapidibus pluit: ignesq; cœlestes multifariâ orti, leui afflatu complurimū uestimenta adusserunt. Aedes Iouis in Capitolio fulmine icta. In Umbria semimas duodecim ferme annorum natus, aruspicumq; ussinecatus. Galli, qui alpeis transierūt * in Italiam, sine prælio eiectioni. * Foedus est cum Antiocho conscriptum, & à Thracibus Romani uexati sunt.

M. As-

M. AEMYLIO LEPIDO,
C. Quintio Flamini, Cos. 57.

IN Sicilia Vulcani insula saxosa, deser DLXVII.
ta, quæ externis crateribus flammæ e- 105.
ruçtabat, magna hominum admiratio-

ne nata est. Eodẽ anno Q. Fulvius Flac-
cus prætor in citeriore Hispania XXIII.
millia hominum fudit. Gracchus in Hi-
spania ulteriore infinita oppida in dedi-
tionem accepit. Posthumius in citeriore
Hispania foeliciter etiam contra hostes

D 5 pugna-

pugnauit, ibidemq; multa oppida expugnauit etiam Gracchus.

SP. POSTHVMIO ALBINO,

Q. Martio Philippo, Cos. 58.

DLXVIII

184

* **L**Vdis Romanis, quos P. Cornelius Cethegus & A. Posthumius Albinus faciebant, malus in Circo instabilis in signum Pollentiae procidit, atq; id desecit: qua religione moti patres, & diē unum adiiciendum ludorum celebritati, & signa duo pro uno reponenda, nouumq; auratum faciendum censuerunt. Gn. Manlius de Gallograecis triumphauit, Asiaticasq; illecebras inuexit. in Hispania Lusitanorum & Celtiberorū caedes sub idem ferē tempus facta est.

M. CLAVDIO. Q. FABIO

Labrone, Cos. 59.

DLXXI

185

* **I**N area Vulcani per biduum, in area Concordiae totidem diebus sanguinē pluit. In Sicilia, insula noua maritima. Hannibal in Bithynia ueneno periit.
* Celtiberi subacti. * Obierunt clarissimi imperatores, Scipio & Philippemenes.

L

L. AEMYLIO PAVLO, GN.

Bebio Pamphilo, Coss. 60.

P Rocellosa tempestate strages in Vr⁺ DLXXII
 be facta, signa ænea in Capitolio de 180.
 iecit. Signa in circo maximo cum colum
 nis evertit. Fastigia templorum aliquot
 à culmine abrupta dissipauit. Mulus tri
 pes Reate natus. Aedes Apollinis Caiet
 æ fulmine ictæ. In area Vulcani, & Cō- DLXXIII
 cordiæ, sanguinem pluit. Hastæ Martis 179.
 motæ. Lanuij simulachrū Iunonis So
 spitæ lachrymauit. Pestilentia Libitina
 non

non sufficit. Ex Sibyllinis supplicatum,
cum sex mensibus non pluisset. Ligurès
* praelio uicti, deleti. * Pests urbem &
uillas inuasit, quæ adeò urbem exhaustit,
ut uix in Sardiniam contra defectionem
Corsorum exercitus conscribi potuerit.
Sex mensibus nunquam pluit.

Q. FVLVIO, CN. MAN-
lio, Coss. 61.

DLXX
V. 177.

Nimbis continuis in Capitolio signa
aliquot deiecta fulmine, Romæ &
circa plurima decussa. In lectisternio Io-
uis terremotu deorum capita se conuer-
terunt. Lana cum integumentis, quæ Io-
ui erant apposita, decidit. De mensa ole-
* as mures præferunt. * De Celtiberis
triumphatum. res in Hispania foeliciter
gestæ, & cum Liguribus prosperè pugna-
tum.

M. IVNIO, GN. MANLIO,
Coss. 62.

DLXXVI
176.

Incendio circa forum cum plurima es-
sent deusta, ædes Veneris sine ullo ue-
stigio cremata. Vestæ penetralis ignis
extinctus. Virgo iussu M. Aemylj Pōti-
ficis maximi flagro cæsa, negavit ulteri-
us interitorum supplicationibus habitis.

In

In Hispania & Histria bella prosperè administrata.

C. CLAUDIO PVLCHRO, T.

Sempronio Graccho, Cos. 63.

L Apis ingēs in agro Crustumino in DLXXV
lacum Martis de cœlo cecidit. puer II. 175.
truci corporis in agro Romano natus,
anguis quadrupes uisus. Caput multa
in foro ædificia de cœlo tacta. Puteolis
duæ naues fulminis ictu concremate. Lu
pus Romæ interdum cum Collina porta
intrasset, per Esquilinam magno conse
ctantium tumultu euasit. Eorum prodigi
orum causa, Consules maiores hostias
immolarunt, & diem unum circa omnia
puluinaria supplicatio fuit. Histriorū a
gri à Romanis depopulati sunt. Nefati
um oppidum à Iunio & Manlio oppu
gnatum. Mutila & Faueria ui captæ, &
deletæ. In Sardinia res prosperè gestæ. Li
enses & Ligures sunt deuicti. In Cru
stumino auis, quam sanqualem uocāt, sa
crum lapidē rostro portauit. bos in Cā
pania locutus: uacca ænea Syracusis ab
agresti tauro inita, ac semine aspersa. In
Crustumino diem unū in ipso loco sup
plicatio

plicatio fuit, & in Campania bos alenda publicè data : Syracusanumq; prodigiū expiatū, editis ab aruspīcibus Dijs, quibus supplicaretur. Pontifex, eō anno etiam mortuus est.

C. CLAVDIO, L. PETELLIO,

Cōs. 46.

DLXXV

III. 174.

CVm immolassent uictimas consu-
les, secur extabuit. Cornelius ex
monte Albano rediēs, membrīs captus
adaquas Cumanas mortuus. Petellius
contra Ligures dimicans occisus est *.
Fax in cœlo uisa. Gabijs Apollinis tem-
plum & priuata edificiā plura, Grauiscis
murus portaq; de cœlo tacta. Ea patres
procurari, uti Pontifices censuissent, ius-
serunt. Ligures uicti, & Sempronius
Sardos perdomuit.

M. LEPIDO, Q. MUTIO

Cōs. 65.

DLXX

IX. 173.

GRaui pestilētia hominum, bouq;
cadauera, non sufficiente Libitina,
cum iacerent, ulterius non apparuit. Cel-
tiberi deleti. * & Basternarū gens ferocis-
sima, autore Perfa Philippi filio, sine ulla
pugna, uel aliquo hoste, euersa est,

SP. POSTHVMIO PAVLO,

P. M. Titio Scaeuola, Coss. 66.

IN Veienti agro biceps puer natus, & ^{*}DLXXX

172.

Sinuessa unimanus. Oxini puella cum
dentibus. Arcus interdiu sereno coelo su-
per ædem Saturni in foro Romano in-
tentus, tres simul soles effulserunt. faces
eadem nocte plures per coelū lapsæ sunt,
in Lanuino. apud Cerites anguis in op-
pido subatus, aureis maculis sparsus ap-
paruit. in agro Campano bos locutus, et
in Sabinis terræmotus ingens factus est.

Car.

Carthaginenses eodem anno cum Græciæ urbibus aduersus Romanos, Perseo sollicitante conspirauerunt.

L. POSTHVMIO ALBINO,

M. Popilio Lenate, Coss. 67.

*

L Anutij classis magnę species in coe
lo uisæ. Priuerni lana pulla terra ena
ta. in Veienti apud Remētem lapidatū.
Pomptinum omne uelut nubibus locu
starum coopertum. in Gallico agro, qua
induceretur aratrum, sub existētibus gle
bis pisces emerferunt. Ob hæc prodigia

DLXXXI

171.

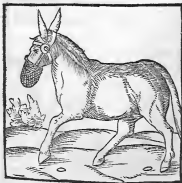

libri fatales inspecti, & supplicatio prodigijs expiandis facta. In Aetolia perniciosae seditiones, propter ingentem aeris alieni uim ortae. Perseus bellum in Romanos parauit. in Liguribus, in agro Statelati pugnatum, ad oppidum Carystum, ubi decem millia hominum caesa sunt, uincens Romanis.

C. POPILIO LENATE, P. AELIO

Ligo, Coss. 68.

* DLXXX Saturniae sanguine per triduum in op.
II. 170. Spido pluit. Calatiae asinus tripes na-

tus,

tus. taurus cum quinque uaccis uno ictu fulminis exanimati. Oxini terra pluit. Horum prodigiorum causa supplicatio in unum diem instituta, & habitæ feriæ sunt. Iffensum agri hoc anno miserè depopulati sunt, ac nihil memoratu dignum apud Romanos eo tempore gestum est.

Q. MARTIO PHILIPPO II.

Q. Scruilio Cæpione, Coss. 69.

A Nagnisæ fax in cœlo conspecta; DLXXX
 bos foemina locuta. Minturnis V. 167.
 per eos dies cœli ardentis species affulsa. Reate pluit lapidibus. Cum in arce Apollo triduum ac tres noctes integras lachrymauit. Romę in æde Fortunæ anguis iubatus à compluribus uisus. Palma in area enata. Sanguine interdium pluit. Fregillis in domo L. Atrei, hasta quam filio militi emerat, interdium plus horas duas arsit: ita tamen, ut nihil eius ambureret ignis. Horum prodigiorum causa post supplicationem uictimis maioribus, circa omnia puluinaria facta sacrificia,

Perseus rex in Thracia foeliciter pugnavit, uictis Dardanis, &
 subactis Illyrijs.

E 2

Q

Q. AEMYLIO PETO, M. IV.
lio, Coß. 70.

DLXXX
VII. 163.

Romæ aliquot loca sacra, profanaq;
cœlo tacta. Anagninæ terra pluit. La-
uinij fax ardens in cœlo uisa. Calatix in
agro publico per triduum, & duas no-
ctis sanguis manauit. Rex Illyrici Gen-
tius, & Macedoniæ Perses, deuicti.

M. MARCELLO, P. SVLPI-
rio, Coß. 71.

DLXXX
VIII. 164.

IN Campania multis locis terra pluit.
In Prænestino cruenti ceciderunt im-
bres. Veiçti lana ex arboribus nata. Ter-
racinæ in æde Mineruæ mulieres tres,
quæ operatæ sedebant, fulmine exani-
matæ. Ad locum Libitinę in statua eque-
stri ænea, ex ore & pede aqua manauit
diu. Galli Ligures deleti: comitia cum
ambitosissimè fierent, & ob hoc Sena-
tus in Capitolio haberet, miluus uolās,
mustelam raptam de cella Iouis, in me-
dio cōfessu patrum misit. Sub idem tem-
pus ædes Salutis de cœlo tacta. In colle
Quirinali sanguis terra manauit. Lanu-
uij fax in cœlo nocte conspecta, fulmi-
ne pleraq; discussa, Cæsini & sol per ali-
quot

quot horas noctis uisus. Theani Sidicini puer cū quatuor manibus, & totidem pedibus natus. Vrbe strata, pax domi forisq̃ fuit.

CN. OCTAVIO,
T. Manilio, Coß. 72.

Pestilentia famēque ita laboratum, ut ex Sibyllinis populus circa compita, facellæq̃ operaturus federit. In æde Penatium ualuz noctesua spōte adaperitæ, & lupi Exquilij, & in colle Quirinali meridie apparuerunt, exagitatiq̃ fuerunt. Vrbe lustrata, nihil triste accidit.

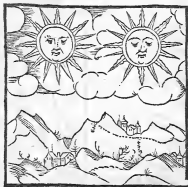

DLXXX
IX. 163.

T. GRACCHO, M. IVVENTIO,
Coß. 73.

Clapi noctesol uisus. In agro Stelati fulgure ueruecū de grege pars exanimata, Terracinæ pueri trigemini
E nati.

DXCL
164.

natí. Formijs duo soles interdú uisi, cœ
 lunstarlit. Conciij homo ex speculo acie
 orta combustus. Gabijs lacte pluit. Ful-
 mine pleraq; decussa in Palatio. In tem-
 plū Victorię cygnus inlapsus, per ma-
 nus capientium effugit. Priuerni puella
 sine manu nata. In Cephalenia turba in
 cœlo cantare uisa. Terra pluit. Procello-
 sa tempestate teſta diruta, stragesq; a-
 grorum facta, Crebrò fulminauit. No-
 ctespe-

Æte species solis Pi-
 sauri adfulsit. Cære
 porcus humanis ma-
 nibus & pedibus na-
 tus: & pueri quadru-
 pedes, & quadruma-
 nes nati. Ad forum
 Esij bouem flamma
 ex ipsius ore nata
 non læsit.

E + P.

P. SCIPIONE NASICA, GN. MAR-
tio, Coss. 74.

A Nagnix cœlum nocte arsit, fulmī. DXCII.
ne pleraq; decussa. Frusinonæ bos 160.
locutus. Reate mulus tripes natus. Gn.
Octavius legatus in Syria per Lysia, tu-
torem Antiochi pueri, in gymnasio oc-
cīsus.

L. LENTULO, C. MARTIO,
Coss. 75.

P Rocellosa tempestate in Capitolio DXCVIII
ædes Iouis, & circā quassata. Pontis 164.
maximi tectum cum columnis in Tybe-
rim deiectum. In circo Flamminio por-
ticus inter ædē Iunonis Reginae, & For-
tunæ tacta, & circā ædificia pleraq; dissi-
pata. Taurus ad immolationē cum du-
ceretur, ob hæc ipsa corruit. Dalmatæ
Scordis superati.

L. OPIMIO, Q. POSTHUMIO,
Coss. 76.

I N prouinciam proficiscens Posthumi DC.
us consul, cum immolaret, in plurimis 172.
uictimis caput in iocinore non inuenit:
profectusq; post diem septimum, æger
Romam relatus, expirauit. Consæ arma
in cœlo uolare uisa, fulmine pleraq; de-
cussa,

decussa. A' Gallis, & à Lusitanis Romani
per arma grauitè vexati.

M. CLA. MARCELLO, L. VALE-
rio Flacco, Coss. 77.

DCII. **T** Vrbinis vi in Campo columna an-
te ædem Iouis decussa, cū signo au-
rato. Cumq; aruspices respōdissent, ma-
gistratum, & sacerdotum interitum fo-
re, omnes magistratus se protinus abdi-
cauerunt. Quod Ariciæ lapidibus plue-
rat, ita supplicatio habita: quòd Romæ
multis locis species togarū uisæ, adpro-
pinqua-

De Prodigijs. 75

pīquantium oculos eludebant. In Lusitania uariè, in Gallia prosperè pugnatū.

SPURIO POSTHVMIO,

L. Pisone, Coß. 78.

Vasto incendio Romæ, cum Regia ^{DCVI.}
quoq; ureretur, sacrariū, & ex dua- ^{146.}
bus altera laurus, ex medijs ignibus in-
uiolata est, & erunt. Pseudophilippus
deuictus.

P. AFRICANO, ET LAELIO,

Coß. 79.

A Miterni puer tribus pedibus, una ^{DCVII.}
manu natus, Romæ & circà, fulmi ^{147.}

ne pleraq; icta. Cære
sanguinis riuī terra
fluxerūt, & nocte cœ-
lum a terra ardere ui-
sum. Frusinone aurū
sacrum mures adrose-
runt. Lauinij inter ho-
ram tertiam & quin-
tā duo discolores cir-
culi solem cinxerunt,
rubente alter, alter cā
dida linea. Stella arsit
per dies trigintadu-

os.

os. Et cum Carthago obsideretur, in captiuos Romanorum per Hasdrubalem barbaro more sæuitum, mox Carthago per Aemilianum diruta.

APPIO CLAUDIO, P. METELLO, COS. 80.

DCXL
141.

A Miterni puer tribus pedib. natus, Cauræ sanguinis riuus è terra fluxe-

rūt. Cum à Salafsis illata clades esset Romanis, decemuirī pronunciauerunt, se inuenisse in Sibyllinis, quoties bellum Galis illaturi essent, sacrificari in eorum finibus oportere.

L. ME-

L. METELLO, Q. FABIO

Maximo, Coß. 81.

FAMES & pestilentia cum essent, per D C XII
 decemuiros supplicatum. Lunæ an- 140.
 drogynus natus, præcepto aruspicum in
 mare deportatus. Tanta fuit Lunēsis
 pestilentia, ut iacentibus in publicū pas-
 sim cadaueribus, qui funerarent, defue-
 rint. In Macedonia exercitus Romanus
 prælio uexatus, aduersus Viriatum du-
 biè dimicauit.

GN. CAEPIONE, C. LAELIO,

Coß. 82.

PRÆNESTE, & in Cephalenia signa de D C XIII.
 cœlo cecidisse uisa. Mōs Aetna igni 138.
 bus abundauit, prodigium maioribus
 hostijs quadraginta expiatum. Annus
 pacatus fuit, Viriato uictō.

M. AEMYLIO, C. HOSTI-

lio Mancino, Coß. 83.

CVM Lanuuij auspicarentur, pulli ē D C XVII.
 cauea in syluam Laurentinam euo 135.
 larunt, neq; inuenti sunt. Præneste fax ar-
 dens in cœlo uisa. sereno intonuit. Ter-
 racinæ M. Claudius prætor in naue ful-
 mine conflagrauit. Lacus Fucinus per
 millia passuū quinq; quoquoersum in-
 undauit.

undauit. In Græcostasi, & comitio, sanguine fluxit. Exquilijs equuleus cū quinque pedibus natus. Fulmine pleraq; de

cussa. Hostilius Mancinus consul, in portu Herculis cum conscēderet nauem, petens Numantiam, uox improviso audita, Mane Mancine. Cumq; egressus, postea nauem Genuæ cōscendisset, anguis in navi inuentus, ē manibus effugit: ipse consul deuictus, mox Numantinis deditus.

L. FVRIO, ATTILIO SAR-
rano, Coss. 84.

R Hegium penē totum incendio con-
sumptū, sine ullo humanæ fraudis, H. 134
aut negligētiæ uestigio. Puer ex ancilla
quatuor pedibus, manibus, oculis, auri-
bus, & duplici obseceno natus. Puteolis
in aquis calidis riui manarunt sanguine.
Fulmine pleraq; deiecta, puer aruspiciū
iussu crematus, cinisq; eius in mare deie-
ctus. Ab Achæis exercitus Rom. casus.

SERVIO FLACCO, Q. - CAL-
purnio, Coss. 85.

Mons Aetna maioribus solito arsit
ignib. Romæ puer solidus poste-
riore naturæ parte genitus. Bononiæ fru-
ges in arborib. natæ. Bubonis uox pri-
mum in Capitolio, dein circa urbē audi-
ta. Quæ aus, premio posito ab aucupe, cā-
pta, cōbustaq; cinis eius in Tyberim di-
spersus. Bos locutus. in Numatia res ma-
le gestæ, exercitus Romanus opprēssus.

P. AFRICANO, C. TVLV-
rio, Coss. 86.

IN Amiterno sol noctu uisus, eiusq; D CXX.
lux aliquandiu fuit uisa. Bos locutus, 132
& nutritus publicē, Sanguine pluit. Ana-
gnæ

gnia seruo tunica arsit: & intermortuo igne, nullum flammæ apparuit uestigiū. In Capitolio nocte avis gemitus simileis hominis dedit. In æde Iunonis Reginae scutum Ligusticum fulmine tactū. Fugitiuorum bellum in Sicilia exortum. Coniuratione seruorum Italia oppressa. Tiberius Gracchus legibus ferendis occisus. Proditum est memoriae, Tiberium Gracchū, quo die perijt, tristitia neglexisse omnia, cum domi, & in Capitolio sacrificanti dira portenderentur: domoq; exiens, sinistro ad limen offenso pede, decusserrit pollicem: & corui fragmentum tegulae ante pedes eius proiecerunt ex stillicidio. In lacu Romano lacte riui manarūt. Lunæ terra quatuor iugerum spacio in profundum abiijt, & mox de cauerna lacum reddidit. Ardeæ terra pluit. Minturnis lupus uigilē laniauit, & inter tumultū effugit. Romæ bubo, & alia avis ignota uisa. In æde Iunonis Reginae clausis per biduum ualuis, infantis uox audita. Scuta nouo sanguine maculata. Puella quadrupes nata. In agro Ferentino Androgynus natus, & in flumen deiectus. Virgines ter nouenae canentes, urbem lustra-

ustraerunt. In Italia multa millia seruorum, quæ coniurauerant, ægrè comprehensa, & supplicio consumpta. In Siciliâ fugitiui Romanos exercitus necauerunt. Numantia diruta.

APPIO CLAUDIO, M. PER-
penna, Coss. 87.

REate mulus cū quinq; pedib. natus DCXX
Romæ in agro Cortasi lacte plu. 1111, 128.
it. Lupus & canis Hostiæ pugnantes, ful-
mine exanimati. Grex ouium in Apulia,
Prætor populi Roman iuno ictu fulmi-
ne exanimatus, Terracinæ sereno naui

F uelum

uelum fulmine tactum, in aquas deie-
ctum, & impensas omneis, quæ ibi erāt,
ignis absumpsit. Publius Crassus aduer-
sus Aristonicum dimicās, occisus. Apol-
linis simulachrum lachrymauit per qua-
triduum. Vates portēderunt, Græciæ fo-
re exitium, unde deductum esset. Sacri-
ficatum tum à Romanis, donatq; in tem-
plo posita. Phrygia recepta. Asia Attali
testamento legata Romanis. Antiócho
regi Syriæ ingenti exercitu dimicanti, hi
rundines in tabernaculo nidum fecerūt:
quo prodigio neglecto, prælium commi-
sit, &

lit, & à Parthis occisus est. M. Fuluij Flac
ci triūviri dissensione in legibus ferēdis,
angues duo nigri in cella Mineruæ allap
si, ciuilem eadem portenderunt.

CN. OCTAVIO, T. ANNIO

Ruso, Coss. 88.

Multa intra & extra urbem de cœ- D C X X
lo tacta. Reate mula peperit. Frusi VL 116.
none ex ancilla puer biceps natus, fax ar

dens in cœlo uisa, &
bubonis uox in ur
be audita. Cære san
guine pluit: ac gal
lus gallinaceus quin
que pedibus inuen
tus. Bella inter An
tiochū Syriæ regem
& Phraartē Partho
rū regem gesta sunt.
Et res turbidæ Ae
gyptiorū: Ptolemæ
us enim Euergetes,
ob nimiam crudelitatem

suīs inuisus, incēsa à Po. Ro. regia, clam
in Cyprū profugit. et cū sorori eius Cleo
patre, quam eius filia uirgine per uim cō
pressa, & in matrimonium ducta, repu

F a diauerat,

diauerat, regnum à populo datum esset, infensus, filium quem ex ea habebat, in Cyp̄ro occidit, caputq; eius, manus item & pedes, matri misit.

M. AEMYLIO, LVCIO AVRELIO, Cos. 89.

DCXX
VIII 124. **N**Octurna tempestate in Capitolio aliquot templa concussa sunt. Romę et circà, fulmine pleraq; deiecta sunt. Aetna mons terremotu ignes super uerticem latè diffudit, & ad insulam Liparas mare efferbuit, et quibusdam adustis nauibus uapore plerosq; naualeis exanimauit.

mauit: pisciū uim magnam exanimem
dispersit, quos Liparenſes auidiuſ epu-
liſ appetentes, contaminatione uentriſ
conſumpti, ita ut noua peſtilentia ualta-
rentur inſulæ. Quod prodigium aruſpi-
cum reſponſo, ſe ditionem, quæ poſt tem-
pora patuit, portendit.

P. PLAVTIO, M. FVL-

vio, Coſſ. 90.

INarbonibus fruges natæ ſunt. Oleo DCXX
& lacte in Veiente pluuit. Bubo in capi IX. 137.
tolio uiſuſ. Arpiſ lapideuſ imber triduò

F 3 appa-

apparuit. Locustarū ingentiā agmina in Africa, quæ à uento in mare deiectæ, fluitantibus eiectæ, odore intolerabili Cyrenis mortifero uapore grauē pestilentiam fecerūt pecori, hominumq̃. DCCC millia cōsumpta tabe, proditum est. Frengellæ, quæ aduersus Romanos cōiurauerunt, dirutæ. Ligures Sallyes trucidati.

C. CASSIO LONGINO, C.
Sextilio, Coss. 91.

DCXXX ^{125.} **I**N Græcostasi lacte pluit. Fulmine Crotonæ grex ouium cum cane, & tribus pastoribus exanimatus. Saturæ uitalis biceps natus. Tumultus in urbe fuit, Graccho leges ferente.

GN. DOMITIO, C. FANNIO, Coss. 92.

DCXXX ^{11. 120.} **I**N foro Vessano androgynus natus, in mare delatus est. In Gallia tres soles, & tres lunæ uisæ. Vitulus biceps natus. Bubo in Capitolio uisus, & ex incendio cathena consumpta. Sallyes & Allobroges deuicti,

L. O.

L. OPIMIO, Q. FABIO

Maximo, Cos. 93.

DCXXX

III. 42.

GRex luporum limites, qui in agro-
rum diuisione per C. Gracchū de-
positi erant, dissipauit. Ipse Gracchus in
Auentino occisus.

L. AVRELIO, ET L. CAE-

cilio, Cos. 94.

DCXXX

V. 117.

ANdrogynus in agro Romano an-

norum octo inuentus, & in mare depor-
tatus. Virgines ter nouenæ in Vrbe can-
tarunt.

M.

M. CATONE, QUINTIO MAR-

tio, Cos. 95.

CAtone consule immolante extata. D C X X
buerunt, caput iocineris inuentum XVI. 116.
non est. Lacte pluit. Terra cum mugitu
tremuit. Examen apum in foro cōse dit.
Sacrificium ex Sibyllinis.

L. CAECILLO, L. AVRELIO,

Cos. 96.

Flmine Romæ & circâ, pleraq; ta. D C X X X
cta. Preneste lacte pluit. Hastæ Mar VII. 117.
tis in regia motæ. Priuerni terra septē iu-
gerum spacio in cauerna desedit. Satur-
niæ Androgynus annorum decem inuē-
tus, & mari demersus. Virgines uiginti-
septem urbem carmine lustrauerunt. Re-
liquum anni in pace fuit.

M. ACILIO, C. PORTIO,

Cos. 97.

Pompeius Elnius eques Romanus, D C X L.
à ludis Romanis, cum in Apulia re- 112.
uerteretur, in agro Stellati filia eius uir-
go, equo insidens, fulmine icta, ex anima
tâq; uestimento deducto, in inguinibus
exerta lingua per inferiores locos, ut li-
gnis ad os emicuerit. Responsum, infa-

F 5 miam

miam uirginib. & equestri ordinī portē
dī, quia equi ornamenta dispersa erant.
Tres uno tempore uirgines Vestales no
bilissimæ, cum aliquot equitibus Roma
nis, incesti pœnas subierunt. Aedes Ve
neri Verticordiæ facta.

C. CAECILIO, CNEO PAPY-
rio, Coss. 98.

DCXLI
311.

ALbanus mons nocte ardere uisus.
Aedícula & signū de cœlo tacta.
Ara Salutis interrupta. Terra in Lucanis
& Priuernatī latē hīauit. In Gallia cœlū

ardere

ardere uisum. Cimbri, Theutoniqꝫ alpes transgressi, ſœdam ſtragem Romanorũ ſociorumqꝫ fecerunt.

P. SCIPIONE, L. CALPVR-
nio, Coſſ. 99.

Maxima pars urbis exuſta, cum æ-
de Matris magnę. Laçte per tridu-
um pluuit, hoſtij ſqꝫ expiatum maioribus.
Iugurthinum bellum exortum.

SERGIO GALBA, M. SCAV-
ro, Coſſ. 100.

AVis incendiaria, et bubo, in urbe ui-
ſe. in Laetomijs homo ab homine

aſeſus. Ex Sibyllinis
in inſula Cîmolîa ſa-
crificatũ per triginta
ingenuos patrimos
& matrimos, totidẽ
que uirgines. multa
millia hominũ, intum-
eſcẽte Pado, & ſta-
gno Arretino obru-
ta. Bis laçte pluuit.
Nurſiæ gemini ex
muliere ingenua na-
ti: puella integris o-
manib. mēbris: puer à

DCXLII
L. 109.

DCXL
VI. 106.

parte

parte priore aluo aperto, ita ut nudum intestinum conspiceretur. idem posteriore natura solidus natus, qui uocemissa expirauit. Contra lugurtham prosperè dimicatum.

Q. SERVILIO CAEPIONE, ATTILIO Sarrano, Cos. 101.

DCXLV

III. 104.

A Miterni cum ex ancilla puer nasceretur, Ave dixit. In agro Perusino, & Romæ locis aliquot, lacte pluit. Inter

multa fulmine icta, Atellis digiti hominis quatuor tanquam ferro præcisi. Argen-

gentum signatum afflatu fulminis dif-
fluxit. In agro Trebulano mulier nupta
cui Romano, fulmine icta, nec exanima-
ta. Fremitus coelestis auditus, & pila cœ-
lo cadere uisa, sanguine pluit. Romæ in-
terdiu fax sublimè uolans conspecta. In
æde Larum flamma à fastigio ad summū
columen penetravit innoxia. Per Cæ-
pionem Consulem senatorum & equi-
tum iudicia communicata, cætera in pa-
ce fuerunt.

P. ATTILIO, ET CORNELIO

Manilio, Cos. 102.

TRebulæ, Mutusæ antè quàm Iudi DCXLIX
committerentur, canente tibicine, 102.
angues nigri aram circumdederunt: de-
finente cantare, dilapsi. Postero die exor-
ti, à populo lapidibus enecati. foribus tē-
pli ad apertis, simulachrum Martis ligne-
um capite stans inuentum. A' Lusitanis
exercitus Romanus cæsus.

C. MARIO, C. FLACCO,

Cos. 103.

BVbo extra urbem uisus, bos locuta.
Trebulæ, Mutusæ simulachrum in
templo, quod capite ad aperto fuit, oper-
tum

DCL.

103.

tum inuentum. Nuceriae ulmus uento
 euerſa, ſua ſponte erecta in radicem co-
 aluit. In Lucanis lacte, Lunæ ſanguine
 pluit. Arimini canis locutus: arma coele-
 ſtia, tempore utroque ab ortu & occaſu
 uifa pugnare, & ab occaſu uinci. Aru-
 ſpicum reſponſo, populus ſtipem Cæ-
 reris & Proſerpinæ tulit. Virgines uigin-
 ti ſeptem dona canentes tulerunt. Luna
 interdium cum ſtella, ab hora tertia uſq; ad
 horam ſeptimam apparuit. A' fugitiuis
 & deſertoribus, in Thurinis regiones ua-
 ſtatæ. Cimbri alpes tranſgreſſi, per Hi-
 ſpaniam uaſtatam, iunxerunt ſe Theuto-
 nis. Lupus urbem intrauit. Fulminis ictu
 uultures ſuper turrem exanimati. Hora
 diei tertia, ſolis defectus lucem obſcura-
 uit. Examen apiū ante ædem Salutis cō-
 ſedit. In Comitio lacte pluit. In Piceno
 tres ſoles uifi. In agro Vulſinienſi flam-
 ma è terra orta, cœlumq; uifa contingere.
 In Lucanis duo agni equinis pedibus
 nati, alter ſiminino capite. In Tarquiniē
 ſi lactis riui terra ſcaturienti exorta. Aru-
 ſpicum reſponſo ſigna oleaginea duo ar-
 mata ſtatuta, ſupplicatumq;. In Ma-
 cedonia Thraces ſubacti,

C. MARIO, QVINTO LV-
 etatio, Cos. 104.

NOuendiale sacrum fuit, quod in Thu DCLII.
 scis lapidibus pluerat. Vrbs aruspī 100.
 cum iussu lustrata. Hostiarum cinis per
 Decemuiros in mare dispersus: & per di
 es nouem circa omnia templa per magi
 stratus, & municipia, pompa ducta sup
 plicatum. Hastæ Martis in regia, sua spon
 te motæ. Sanguine circa amnem Anie
 nem pluit. Examen apium in foro Boa
 rio, in sacello cōsedit. In Gallia, in castris
 lux

lux nocte fulsit. Puer ingenuus Ariciæ
 flamma cōprehensus, nec ambustus. Aed
 des Iouis clusa fulmine icta, cuius ex-

piationem, quia prius monstauerat Aemylus Potensis aruspex, primum tulit, ceteris celantibus, quod ipsis, liberisque exitium portenderetur. Piratae in Sicilia à Romanis deleti. Theutoni à Mario trucidati. Ancyli cum crepitu sua sponte mota, seruusque Seruilius Capionis matris Idae se praecidit, & trans mare exportatus, ne unquam Romae reuerteretur. Vrbs Iustra

lustrata, capra cornibus ardentibus per urbem ducta, porta Nevia emissâ, relictaq;. In Auentino luto pluit. Lusitanis deuictis, Hispania ulterior pacata, Cimbri deleti.

C. MARIO, L. VALERIO,

Cos. 105.

FAx ardens Tarquinijis latè uisa, subi DCLIII.
to lapsu cadens. Sub occasu solis, or 98.
bis clypei similis ab occidente ad orientem uisus præferri. In Piceno, terremotu domicilia ruinis prostrata: quædam con

G

uulsa,

uulsa, sede sua inclinata manserunt. Fremitus armorū ex inferno auditus. Quadrigæ auratæ in foro à pedibus sudaerunt. Fugitiui in Sicilia prælijs trucidati.

M. ANTONIO, A. POSTHUMIO, Coss. 106.

DCLV.

97.

BVbone in urbe uiso, urbs lustrata, nimbis & procella plurima dissipata, fulmine pleraq; tacta. Lanuinij in æde Iunonis Sospitæ, in cubiculo deæ sanguinis guttæ uisæ. Nursiæ ædes sacra tremotu disiecta. Lusitani rebellantes subacti. Sextius tribunus plebis de agris diuidendis populo, cum repugnantibus collegis pertinaciter legē ferret, corui duo numero in alto uolantes, ita pugnauerūt supra concionem, ut rostris, unguibusq; lacerarentur. Aruspices sacra Apollinis litanda, & de lege quæ ferebatur supersedendum, pronunciarunt. Fremitus ab inferno ad cælum ferri uisus, inopiam, famemq; portendit. Populus stipem, matronæ thesaurum, & uirgines dona Cereri & Proserpinæ tulerunt. Per uirgines uigintiseptem cantitatum. Signa cupressæ duo Iunoni Reginae posita. In Lusitania prosperè à Romanis pugnatum.

Q. M. E.

Q. METELLO, TVLLIO

Dido, Coß. 107.

BVbone in Capitolio supra deorum DCLVI.
 simulachra uiso, cum piaretur tau- 96.
 rus, uictima exanimis concidit. Fulmi-
 ne pleraq; decussa. Hastæ Martis in re-
 giam motæ. Ludis in theatro, creta candi-
 da pluit fruges et tempestates portendit
 bonas. Sereno tonuit. Apud ædem A-
 pollinis Decemuiris immolantibus, ca-
 put iocineris non fuit. Sacrificatibus an-
 guis ad aram inuentus. Item androgy-
 nus in mare deportatus. In circo inter pi-
 la militum ignis fusus. Hispani pluribus
 prælijs deuicti.

CN. CORNELIO LEN-

tulo, P. Licinio, Coß. 108.

SVpplicatum in urbe, quod andro- DCLVII.
 gynus inuentus, & in mare deporta- 97.
 tus erat. Pisauri terræ fremitus auditus.
 Muri pinnæ sine terremotu passim deie-
 ctæ, ciuiles portendere discordias. Nur-
 sic simulachrum Iouis in partem sinistra
 conuersum. Cupressæ simulachra Iuno-
 nis Reginae posita per uirgines uiginti-
 septem, quæ urbem lustrauerunt. Celti-
 beri, Medi, Dardani subacti.

G 2 CNEC

CNEO DOMITIO, CAIO

Cassio, Cos. 109.

DCLVIII.

94.

LVpus urbem ingressus, in domo
 priuata occisus. Bubo in Capitolio
 occisus. Fulmine pleraq; decussa. Signa
 aurata Iouis cum capite, columnaq; disie
 cta. Fesulis sanguine terra manauit. Arc
 tij mulieri è naso spice farris natę: eadem

farris grana uomuit, urbe lustrata. Ptole
 mæus rex Aegypti Cyrenis mortuus, S.
 P. Q. Romanum hæredem re
 liquit.

P. CRASSO, Q. SCEVOLA,

Cos. 110.

CAere lacte pluit. Lebadia Eutychi DCLIX.
 des in templum Iouis Trophonij 91.
 digressus, tabulā æneā extulit, in qua scri-
 pta erant, quæ ad res Romanas pertine-
 rēt. Fulminis afflatu pleraq; animalia ex-
 animata. Venafri hiatu terra altè subse-
 dit. Vultures canē mortuū laniantes, oc-
 cisi ab alijs, et comesti uulturibus. Agnus
 biceps. Puer trib. manibus, totidēq; pe-
 dib. natus. At hastæ Martis in regia mo-

ta. Androgynus Urbino natus, in mare
deportatus. Pax domi, forisq̃ fuit.

C. LAELIO, L. DOMITIO,

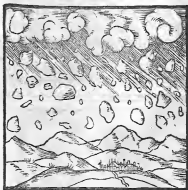
Cos. iii.

NOuendiale sacrum fuit, quod in Vol DCLX.
sca gente lapidibus pluerat. Vulsi 91.
nijs luna noua decidit, & non nisi poste-
ro die hora tertia comparuit. Puella bi-
ceps, quadripes, quadrimana, gemina

feeminea natura, mortua nata. Auis incē
diaria uisa, occisaq̃. In Vestinis, in uilla
G 4 lapi-

lapidibus pluit, Fax in coelo apparuit, & totū coelū ardere uisum. Terra sanguine

manauit, et cōcreuit. Canes, saxa, tegulas
uulgò roserūt. Fesulis ingens multitudo
inter sepulchra lugubri ueste, pallida fa-
cie, interdū ambulare gregatim uisa. Per
Nasicam Hispaniæ principes, qui rebel-
labant, supplicio consumpti, urbi-
bus dirutis,

C.VA.

C. VALERIO, M. HEREN-

nio, Cos. 112.

Romæ & circa, fulmine pleraq; de-^{DCLXI.}
 cussa. Ancilla puerum unimanum^{91.}
 peperit. Fregellis ædes Neptuni nocte
 patefacta. Maris uituli cum exta deme-
 rētur, gemini uitelli in aluo eius inuen-
 ti. Arretij signum æneum Mercurij suda-
 uit. In Lucanis gregem ueruecum, cum

pasceretur, & nocte in stabulo flāma cir-
 cundata nihil aduſsit. Carseolis torrens
 sanguinis fluxit. Lupi urbē ingreſſi. Præ

G s neste

neſte lana uolitaui. In Apulia mula peperit. Miluus in eade Apollinis Romę cōprehenuſus. Herennio conſuli biſ immolanti, caput iocinoriſ defuit. In ſacro no-

uendiali coena dea poſita, à cane adefa antè, quàm delibaretur. Vulſinijs prima luce flamma coelo enicare uiſa, cum in unum coiſſet, os flammæ ferrugineū oſtendit: coelum uiſum deſcēdere, cuius hiatu uertices flammæ apparuerunt. Luſtrationibus proſperè expiatum. nam totuſ annuſ domi foriſq; tranquilluſ fuit.

C. CLAUDIO, M. PERPEN-
na, Coß. 113.

B Vbo in æde Fortunæ equestris cō- DCLXII.
prehensus, inter manus expirauit. 90.
Fesulis fremitus terræ auditus. Puer ex
ancilla natus sine foramine naturæ, qua
humor emittitur. Mulier duplici natura
inuēta. Fax in cœlo uisa. Bos locuta. Exa-
men apium in culmine priuatæ domus
consedit. Volaterris sanguinis riuus ma-
nauit. Romę lacte pluit. Arretij duo an-
drogyni inuenti. Pullus gallinaceus qua-
dripes natus. Fulmine pleraq; ic̃ta. Sup-

plūcatio

plicatio fuit. Populus Cereri, & Proserpinæ stipem tulit. Virgines uigintiseptē carmen canentes, urbem lustrauerunt. Medorum in Macedonia gens, prouinciam cruentē uastauit.

L. MARTIO, SEXTO IV.

lio, Coß. 114.

DCLX

III. 89.

Libius Troso, P. Tarquinius, leges ferentes, cum bellum italicum confurgeret, prodigia multa apparuerunt urbi. Sub ortu solis, globus ignis à septentrionali regione cum ingenti sono coeli emicuit. Arretij frangentibus panes, cruor ē medijs fluxit. In Vestinis per dies septē lapidibus testisq; pluit. Aenarię terre hiatu flamma exorta, in coelū emicuit. Circa Rhegium terra mota, pars urbis muricq; diruta. In Spoletino colore aureo globus ignis ad terram deuolutus, maiorq; factus, ē terra ad orientem ferri uisus, magnitudinem solis obtexit. Cuius in arce, simulachrum Apollinis sudauit. Aedis Pietatis in circo Flamminio clausa fulmine icta. A' Sylo per ludos Romani trucidati, cum ex agris in urbē pecora, armenta q; Latini agerent, strages hominum passim facta, armenta in tantam

tam rabiem concitata sunt, ut vastando suos, hostile imaginarentur bellum, lachrymantesq; multis affectibus, calamitatem prælagirent suis.

L. IVLIO CAESARE, P.

Rutilio, Coss. 115.

Metella Cæcilia somnio Iunonē So DCLXII
spitam profugientem, quòd im- II. 88.
mundē sua templa fœdarentur, cum suis
precibus agrē reuocatam diceret, gregē
matronarū sordidis, obscœnisq; corpo-
ris cōinquinatum ministerijs, in quo etiā
sub simulachro Dææ cubile canis confœ-
tuerat, cōmundatū supplicationibus ha-
bitis, pristino splendori restituit. A' Pi-
centibus Romani barbaro more excru-
ciati: ubiq; in Latio clades accensa. Lu-
cilius Lupus, spretis religionibus, cum
in extis caput non inuenisset iocineris,
amisso exercitu in prælio occisus est.

L. SYLLA, Q. POMPEIO,

Coss. 116.

Pompeius Sylo in oppidum Bouia- DCLXVI
num, quod caperat, triumphans in 86.
uectus, omen uictoriæ hostibus ostēdit;
quia triumphus in urbē uictricem, non
uictam, induci solet. Proximo prælio, a-
misso

misso exercitu occisus. Mithridati aduersus socios bellum parâti, prodigia apparuerunt. Stratopedo, ubi senatus haberi solet, corui uulturem tûdendo rostris occiderûnt. In eundem locum sidus ingens cœlo demissum: Isidis species uisa, fulmine petere. Lucum Furiarum cû Mithridates succenderet, risus exauditus ingēs, sine auctore. Cum aruspicum iussu uirginem Furijs immolaret. ē iugulo puellę risus ortus, turbauit sacrificiū. Classis Mithridatis in Thessalia à Romanis in prælio amissa. Cinna & Mario per bella ciuilia crudeliter sæuientibus, Romæ in castris Gnei Pompeij cœlum ruere uisum, arma signaq; tacta, milites exanimati. Ipse Pompeius afflatus sidere, interiit. Lectum eius populus diripuit, corpus unco traxit, quòd discrimine ciuili perseuerasset periclitanti patriæ non succurrere: cum & imperium, & maximos haberet exercitus. Peiræum Sylla cum oppugnaret, unus miles eius aggerem ferens, exanimatus fulmine. Aruspex respondit, Diuturno labore, quod caput iacentis in oppidum uersum esset, introitum & uictoriam Romanis significare.

Post

Post breue tempus Athenæ & Peiræum
 à Sylla capta. Illic à C. Fimbria incenso,
 cum ædes quoq; Mineruæ deflagrasset,
 inter ruinas simulachrū antiquissimum
 inuiolatū stetit, spemq; restitutionis op-
 pido portendit. * In agro Mutinensi duo *
 montes inter sese concurrerunt, crepitu
 maximo affultantes, recedentesq;, inter
 eos flāma fumoq; in coelū exeunte. eo cō-
 cursu uillæ omnes elise, animaliaq; mul-
 ta, quæ intrā fuerāt, exanimata sunt. Ex-
 arsit eo anno sociale bellum, quod haud
 scio an funestius tertæ Italię fuerit quā
 ciuile. In eo autē bello L. Cornelius Syl-
 la cum in agro Nolano ante prætorium
 immolaret, subitò ab una parte aræ an-
 guis prospexit: qua uisa, Posthumia au-
 spicis hortatu, continuò exercitum in ex-
 peditionem eduxit, ac fortissima Samni-
 tum castra caput, quæ uictoria futuræ e-
 ius amplissimæ potentia extitit.

CN. OCTAVIO, L. CORNE-

lio Cinna, Cos. 117.

Simulachro Apollinis caput sine ulla
 Seuidenti causa decidit: quod inuen-
 tum est humi adeò infixum, ut summis
 etiam uiribus auelli non potuerit. quod
 uidens

*
 DCLXVI
 L. 85.

uidens Octavius, licet exitium suum significari intellexerit, vitare tamen non potuit. quo tamen crudeliter interfecto, Dei caput immobile terra demum refigi potuit.

L. SCIPIONE, C. NORBANO,
Coss. 113.

DCLXXI
81.

PEr Syllana tempora, inter Capuam & Vulturum, ingens signorum sonus, armorumq; horrendo clamore audi

tus, ita ut uiderentur duæ acies concurrere per

re per plureis dies. Rei miraculo intus considerantibus, uestigia equorum, hominumq̃, & recentes protritæ herbæ, & uirgulta uisa molē ingentis belli portendere. In Hetruria Clusij, materfamilia uium serpentem peperit, qui iussu aruspicum in profluētem deiectus, aversa aqua natauit. Lucius Sylla post quintum annum uictor, in Italiam reuersus, magno terrori fuit inimicis. Aeditui Capitoliū una nocte cōflagrauit. Syllæ crudelitate fœda proscrip̃tio principum fuit. Centena millia hominum consumpta Italico, ciuiliq̃ bello relata sunt.

M. AEMYLIO, D. BRUTO,

Cos̃. 119.

Didius Lælius legatus Pompeij, cui DCLXX prodigium Romæ erat factum, in VII. 75. lecto uxoris duo angues conspecti, in diuersumq̃ lapsi. Proximè Pompeio in castris sedenti, accipiter super caput accesserat. In Hispania aduersus Sertoriū, inter pabulatores occisus.

CNEO OCTAVIO, C. SCRIBONIO, Cos̃. 120.

Reate terremotu ædes sacrae in oppi DCLXX do, agrisq̃ cōmotæ. Saxa, quibus VIII. 76
H forum

forum stratum erat, discussa. Pōtes inter-
rupti. Ripæ labentis fluminis in aquam
prouolutæ. Fremitus inferni exauditi. Et
post paucos dies, quæ cōcussa erant, cor-
ruerunt. Saxum unum cum prouoluere
tur, in præcipiti rupe immobile stetit. A
Sertorio in Hispania exercitus Romanæ
cæsi. Aduersum Medos uariè dimicatu.

L. AVRELIO, L. OCTA-
uio, Cos. 121.

DCLXX
IX. 75 S Ertorio in Hispania exercitum ducē
ti, tale prodigium est factum. Scuta
equitum

equitum parte exteriorē, iaculaq; & pectora equorum cruenta uisa: quod prosperum sibi interpretatus est Sertorius, quia exteriora hostili sanguine maculari solent. Continua ei praelia cum successu fuerunt. Cyzicum Mithridates cum oppugnaret, Aristagoræ, qui in summo magistratu erat, Proserpina in quiete uisa est dicere aduersus tibicines, se tibicinē comparasse. Postero die turres hostium uento disiectæ sunt. Ad immolandum bos sacra iniussa, de montibus per hostium classem adnatauit, seq; ad aras percutiendam obtulit.

M. CESONE, GAIÖ ANTONIO,

nio, Cos. 112.

Fulmine pleraq; decussa. Sereno Var DCXCII. 61.
gunteius Pompeius de cœlo exanimatus. Trabis ardens ab occasu ad cœlū extenta. Terræmotu Spoletum totū concussū, & quædam corruerunt. Inter alia relatū, biennio antè in Capitolio lupā Remi & Romuli fulmine ictā, signūq; Iouis cum columnā disiectū, Ariuspicum responso in foro repositum. Tabula legum æneq; literis liquefactis. Ab his prodigijs Catilinæ nefaria conspiratio

H 2 coepta.

cœpta. Cum in agro Pistoriensi Catilinæ
deuicisset, laureatos fasces in prouinciâ
tulit: ibi à Dardanis oppressus, amisso ex
ercitu profugit. Apparuit eum hostibus
portendisse uictoriâ, cum ad eos laurû
uictoricæ tulerit, quâ in Capitolio debue-
rat deponere. Lupi in urbe uisi: noctur-
ni ululatus, flebiles, canum auditi. Simu-
lachrum Martis sudauit. Fulmen tota ur

be peruagatû, pleraq; deorû simulachra
decussit, homines exanimauit. Vrbs lu-
strata. Propter dictaturam Pompeij, in-
gens

gens seditio in urbe fuit.

GN. DOMITIO, APPIO CLAV-
dio, Coss. 124.

M Crassus ad Parthos profectus, cū ^{DCC.}
Eufratem transfret, multa prodi- ^{52.}
gia neglexit. Cum etiam coorta tempe-
stas, signifero signum arreptum inersis-
set gurgiti, & offundente nimborum ca-
ligine prohiberentur transire, pertinaci-
ter perseverans cum filio & exercitu, in-
terijt.

L. PAVLO, C. MARCEL-
lo, Coss. 125.

M Vla pariens, discordiam civium, ^{DCCIII.}
bonorum interitum, mutationem ^{48.}
legum, turpes matronarum partus signi-
ficauit. Incendium, quo maxima pars ur-
bis deleta est, prodigij loco habitum. In-
ter Cæsarem & Pompeium bella ciuilia
exorta, aduersus Cæsarem Pōpeius Ma-
cedonia cum inuitatis gentibus amicis
instrueret aciem, à Dyrrhachio uenienti-
bus, aduersa fuerunt fulmina, examen a-
pium in signis portendit. Nocturni ter-
rores in exercitu fuere. Ipse Pōpeius pri-
die pugnae die uisus in theatro suo ingē-
ti plausu excipi, mox acie uictus, in Ae-

H 3 gypto

gypto occisus, eo ipso die plerisque locis
signa sua sponte conuersa. Clamorem,
crepitum'que armorum Antiochiæ, bis
ut curreretur in muros, auditum, indeq[ue]
sonum tympanorum Pergami. Palma
uiridis Trallibus in æde Victoriæ, sub
Cæsaris statua inter coagmēta lapidum
magnitudine maturè enara. C. Corneli-
us augur Patavij eo die, cum auis ad-
mitterent, proclamauit rem geri, & uin-
cere Cæsarem.

C. CAESARE, M. LEPIDO,

Cos. 126.

DCCVIII.

44.

DEcimæ legionis aquilæ Gn. Pom-
peij filio, quæ fulmina tenebant, ui-
se dimittere, & in sublime auolare: ipse a-
dolescens Pompeius uictus, & fugiens
occisus.

C. CAESARE, M. ANTONIO,

Cos. 127.

DCCX.

45.

Cæsari dictatori exta sine corde in-
uenta. Calpurnia uxor somniauit,
fastigium domus, quod sicut erat adie-
ctum, ruisse. Nocte, cū ualuae cubili clau-
sæ essent, suæ sponte apertæ sunt, ita ut lu-
næ fulgore, qui introuenerat, Calpurnia
excitaretur. Ipse Cæsar uiginti tribus uul-
neribus

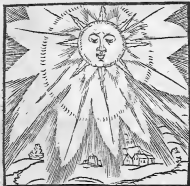
neribus in curia Pompeiana à coniuratis confossus.

M. ANTONIO, P. DOLABEL-

la, Coss. 113.

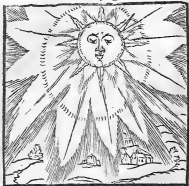
C Octavius testamento Cæsaris pa-
tris Brundisij se in Iuliam gentem
adsciuit. Cumq; hora diei tertia ingenti
circumfusa multitudine Romam intra-
ret, sol puri ac sereni cœli orbe modico
inclusus, extremæ lineæ circulo, qualis
tendi arcus in nubibus solet, eam circum

DCCX.
42.

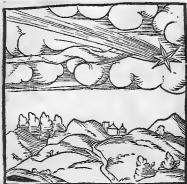

scripsit. Ludis Veneris genitricis, quos
pro collegio fecit, stella, hora undecima,

H 4 crinita

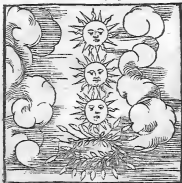

crinita sub septentrionis sidere exorta,
 conuertit omnium oculos. Quod sidus
 quia ludis Veneris apparuit, diuo Iulio
 insigne capitis cōsecrari placuit. Ipsi Cæ
 sari monstrosa malignitate Antonij con
 sulis multa perpeſso, generosa fuit ad re
 sistendum constantia. Terremotus cre
 bri fuerunt, fulmine naualia pleraq; ta
 cta. turbinis uel simulachrum, quod M.
 Cicero plebiscito ante cellam Mineræ
 pridie quàm in exilium iret, posuerat,
 dissipatum membris prouum iacuit, fra
 ctis

etis humeris, brachijs, capite, dirum ipsi
 Ciceroni portendit. Tabulae aeneae ex æ-
 de Fidei turbine evulsae. Aedis Opis ual-
 uae fractae. Arbores radicitus, & pleraque
 tecta eversa. Fax coelo ad occidentem ui-
 sa ferri. Stella per dies septem insignis ar-
 sit. Soles tres fulserunt, circaque solem imum
 corona spicae similis in urbem emicuit et
 postea in unum circulum sole redacto,
 multis mensibus languida lux fuit. In æ-
 de Castoris nominae litterae quaedam An-
 tonij & Dolabellae consulum excussae

H 5 sunt,

sunt, quibus utrisq; alienatio à patria significata. Canū ululatus nocte ante pontificis maximi domum Lepidī auditi: ex his maximus à cæteris laniatus, turpem infamiā Lepido portendit. Hostiæ grex piscium in sicco reciproco maris fluxu relictus. Padus inundauit, & intra ripam refluens, ingentem uiperarum uim reliquit. Inter Cæsarem et Antonium ciuilia bella exorta.

CAIO PANSA, HIRCIO,

Cos. 129.

DCCXI.
41.

Cæsari cum honores decreti essent,
&

& imperium aduersus Antonium, immolanti duplicia extra apparuerunt. Se-

cutæ sunt eum res prosperæ. C. Pansa
 Cos. statua equestris Antonij domi cor-
 ruit. Equus phaleratus in ipsius conspe-
 ctu festinans concidit. Quidam è popu-
 lo sanguine uictimarum prolapso, resper-
 sam cruore palmam proficiscenti dedit.
 Funesta hæc ipsi prodigia fuerunt. Qui
 mox aduersus Antonium dimicans, in
 mortem uulneratus est: armorum, telo-
 rumq; species, à terra uisa cum fragore
 ad cœlum ferri. Signa legionis, quæ reli-
 cta

Et a Pansa ad urbis præsidium erant, ue
 luti longo situ inductis araneis uenire ul
 sa, fulmine pleræq; icta. In castris Cæsaris
 luce prima, in culmine prætorij super lin
 teum cōsedit aquila : inde circumuolan
 tibus minoribus auibus excita, de con
 spectu abiit. Oraculo Apollinis uox au
 dita, lupis rabies hyeme, æstate frumen
 tum non demessum. Veteranis Cæsari
 consulatum flagitantibus, terribilis tu
 multus Romæ fuit. Cæsar cum in cam
 pum Martium exercitum deduceret, sex
 uultures

uultures apparuerunt. conscendenti de-
inde rostra, creato consuli iterum sex uul-
tures conspecti: ueluti Romuli auspicijs
nouam urbem condituro signum dede-
runt. Reconciliatione inter Cæsare, An-
tonium, Lepidum facta, foeda principū
fuit proscriptio.

M. LEPIDO, M. V. NATIO PLAN-

co, Coss. 130.

MVla Romæ ad duodecim portas ^{DCCXII.}
peperit. Canis æditui mortua, à ca- ^{40.}
ne tracta. Lux ita fulsit, ut tanquā die or-
to, ad opus surgeretur. In Mutinensi ui-
ctoriæ Marianæ signum meridiem spe-
ctans, sua sponte conuersum in septen-
trionem hora quarta: cum hæc uicti-
mis expiarentur, soles tres circiter hora
tertia diei, uisi, mox in unum orbem con-
tracti. Latinis in Albano monte cum sa-
crificaretur, ex humo, à pollice Iouis cru-
or manauit. Per Cassium & Brutum in
prouincijs, direptionibus sociorum, bel-
la gesta. Notatū est prodigij loco fuisse,
quod P. Ticius prætor propter dissen-
siones collegæ magistratum abrogauit,
& ante annū est mortuus. Constat nemi-
nem qui magistratū collegæ abstulerat,
annum

annum uixisse. Abrogauerunt autem hi:
 Lucius Iunius Brutus consul, Tarquinio Collatino : Tib. Gracchus, M. O.
 ctauio Cæcinnæ : P. Tarquinius, P.
 Marullo : Tullius, Bruto & Cassio, pugnam aduersus Cæsarem & Antonium molientibus. In castris Cassij examen apium consedit. Locus, aruspicum iussu interclusus, interius ducto uallo. Vulturum, & aliarum alitū, quibus strages cadauerum pabulo est, ingēs uis exercitum aduolauit. Puer in pōpa Victoriæ cultu cum ferretur, ferulo decidit.

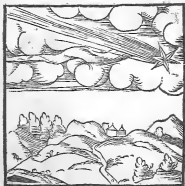
Lustra

Lustratione lictor peruersis fascibus laur-
ream imposuit. Brutianis in prælium e-
gredientibus, Aethiops in porta occur-
rit, & à militibus cõfossus: Calsius & Bru-
tus interierunt.

CAIO FVRNIO, CAIO

Syllano, Coss. 131.

S Vb Apennino, in uilla Lúciæ uxo- DCCXX
Sris Cæsaris, ingenti motu terra intre- XVII.
muit. Fax coelestis à meridiano ad septē- 15.

trionem extenta, luci diurnæ similem in-
nocte fecit, Turris hortorum Cæsaris ad
portam

portam Collinam de cœlo tacta. Insidijs
 Romanorum Germani circumuerti, sub
 M. Lollio legato grauius uexati.

PAULO FABIO, QUINTO

Aelio, Cos. 132.

DCCXL
 III. 9. **I**N Germania, in castris Drusi examen
 lapium in tabernaculo Hostilij Rutilij
 præfecti castrorum cōsedit, ita ut funem
 prætendentem, præfixamq; tentorio lā-
 ceam amplecteretur. Multitudo
 Romanorum per insidias
 subiecta est.

IVLII OBSEQUENTIS

Prodigiorum libri Finis.

POLYDORI VER

GILII VRBINATIS, AD FRAN-
ciscum Mariam Vrbini Ducem, in
Dialogum de Prodigijs,
Præfatio.

*A*ceuratè, sed nescio quàm benè, Præ-
stantissime Dux, confeci et absolui, in-
cunte æstate, dialogũ de Prodigijs, cui
scribendo bonam hybernorum men-
sium partem dedimus. At unus aliquis fortasse dicet:
Istius argumenti genus iam pridem à Ciccone in il-
lis libris, quos de Divinatione composuit, plena ma-
nu pertractatum est. Ad id respondere libet: Faciamus
ita esse: quid tum? Eripuit ne Cicero eam materiam
sic omnibus, ut in postremum tempus, de ipsa re nemo
quicquam bellè tradere posset? Sexcenta quippe ex-
tant exempla, quibus tale quid minimè observandum
edocemur: sed unum referam, verbi gratia: Scripsit
apud nos in primis de re rustica M. Cato, deinde M.
Varro, Vergilius, postea Acilius Macer, mox Colu-
mella, postremo Plinius, et Palladius, in qua pro-
se quisque multum equidem ad summam agriculturæ
utilitatem, profecisse fertur, illudq; studium baud in-
exigua singulorum laude ponitur. Idem igitur na-
bis aliquando usu venire poterit, atque illis ve-
nit, quum legentes animaduernerint ne in Prodigio-
rum Dialogo solum quesivisse id, quod in rem om-
nium mortalium maximè esset, ut ne dehydrarent, nève
animarum damnum facerent, quod Cicero præstare

non potuit, tametsi ego nihil ad ipsum. Ceterum illud non tam ingenij facultate, quàm temporum felicitate adiutum effecisse me, fateor: nos etenim, qui posteriores nati sumus, per multa cognita habemus, quæ superiores latuerant, quando nobis præceptor est Christus, qui cuncta cum humanarum, tum diuinarum rerum mysteria rectè norit: cuius ipse quoque doctrina instructus, confidenter ueni in certamen cum bariolis, auguribus, haruspicibus, uatibus, sortilegis, quos partim diuinis, partim naturalibus debilitatos, inuò atque adeò deuictos rationibus iacere, cum suis pestiferis artibus, uidere iam licebit. Quare hunc, optime Princeps, Dialogum tuo nomini dicatum, iam diuulgatum uolui, ut nostri laboris fructum, si quis erit, plures caperent: caperet autem bona pars populi, postquam intellexerit se Christianæ religionis beneficio band attingi pessima observandorum prodigiorum cura, et eos qui talem suscipiunt curam maxime omnium teneri amentia, quum illi per eiusmodi studium, nihil omnino ueri certi uel doceantur. Sed uel tibi nempe, tuq; similibus, uiris belli gloria amplissimis, aliquid uoluptatis nouum afferet opus, quando per id planè constabit summos olim Imperatores in bello gerendo consueuisse de caelo observare, et auspicia prodigiâq; tanti facere, ut inde potius uictoriæ in spem aut protinus adducerentur, aut ab ea depellerentur, ac ita demum falli. Igitur quum ars militaris in prudentia et fortitudine pariter Ducis, atq; in militû robore consistat, nostri profectò Imperatores multo sapientissimè agunt, qui in sua suorumq; uirtute spes sitas habentes,

Præfatio.

131

bētes, sine ullo augurio, res suo tempore gerant: & id tu in primis, qui nunc Venetorum copias ducis, officiumq; fortissimi Imperatoris facis, quò adiumento sis ad rem Italicam, quæ iam propè trigessimum annum crudeliter armis Gallorum, Hispanorumq; sinu liter ac Germanorum uexatur, laceratur, perditur, tandem aliquando restituendam. Quapropter non equidem minus omnium uocibus ad eorum extolleris, ob hanc quam nauas continenter operâ, quàm ob singularem illam animi tui magnitudinem, æquè ut & rei bellicæ scientiam, quæ ab hinc aliquot annis, regnum tuum autum, quo aduersariorum potentia pulsus fueras, fortiter recuperaſti. Ex quo certè nihil firmè unquam tibi illustrius, quàm ea calamitas fuit, ad laudem, & gloriam sempiternam. Atq; sic in hoc opusculo aliquid exiſtet, quod te delectarit: cuius rei causa est, quamobrem pro certo quasi habeam, meum istuc obseruantie officium nonnihil tibi fore gratum.

Vale. LONDINI, XIII. Calendarum Augusti,

M. D. XXVI.

I . POLY.

POLYDORI VERGILII VR-
binatis Dialogi de Prodigijs, li-
ber primus.

POLYDORVS.

Abhinc biduum, ita mecum cogita-
bam: Si Robertus Ridleius meus ef-
set hic, disputarem aliquid: cum
ecce tibi, unus ex meis ministris, nun-
ciauit te ad urbem accessisse. Sic ani-
mus interdum auguratur, quæ statim post accidunt.
Hoc itaq; ut primam audiri, simul valde gavisus: ac
nihil mihi hodie potius fuit, quàm ut te conuenirem,
partim ut officium in amicum præstarem: partim ut
intelligerẽ, quàm mox hinc esses discessurus: nã tibi i-
ter aliò esse ferebãt. ROBERTVS. Agg tibi me
Polydore gratias: certè tu mihi studio præcucurristi. Si
enim expectasset, dum sol oriretur, ad te recta uia
inisset. Quod aures scire, an nostra mansio futura sit
hic diuturnior, sanè cum causa, ac non sine negotio,
Cantabrigiensem Aeademiam mihi petendam consti-
tui. POL. Nihil profectò commodius accidere
posset. nam unã, spero, ibimus in nullam nostram, quæ,
uti scis, secundum tuam uiam, ad leuam in monticulo
posita est: et talis, ut (quemadmodum Cato præcipit)
ne fundum querat, necue fundus nullam: habet enim
hortum pomarium, pratũ, syluã, et pusillum campum
frumentariũ. Quapropter te iterum atq; iterũ rogo,
ut animi relaxãdi gratia, eò ex uia recta diuertas, cum
locus minus duobus absit stadijs, non quò tuũ interrũ
petamus iter, sed ut totum saltem triduũ, de aliqua stu-
diorum

diorum nostrorum quæstiuncula inter nos loquamur. quippe id appello boni oculi fructum. R O B. Eamus, ut obsequar: et quia iam uentum est ad umbram huius patulæ quercus, posce puluinos, et sedeamus. nam ut uerum fatear, aliquantulum fessus sum de uia, ac ideo uolo me ad reficiendum ex labore dare. P O L. Si tuus animus perinde à curis, ut corpus à labore, uacuit est, inter nos hic, quò animi gratia accessimus, cōferamus iam licet, de Prodigijs: quæ ob terrifica eorum euenta, mortales iam inde à principio obseruare, pariterq; religioni habere, atq; horrere coeperunt. Etenim non cognosco unum aliquem, qui de ijs rebus subtilius, cumulatiusq; quàm tu, qui es apprimè humanis eque ut sacris literis eruditus, disputare queat. R O B. In rem ingrederis, quæ et quanta olim fuerit, hodie uel sit, nemo omnium facile suspicari potest, quæ deorū nuncios faciūt imbres, uentos, malas tēpestates, bestias et monstra. P O L. Ergo ex religionis usu erit, aliquid de eiusmodi superstitione, quæ etiamnum bene multorum insanas mentes tenet, disserere, quò cunctis illud Seruatoris nostri oraculum longè uerissimum esse constet: Ne passerulus quidem in terram cadit, nisi ex uoluntate Dei patris. Sed quia labes ista, ab astrologia primū facta est, illud admoneo, nihil esse quod astrologorum uanis utamur argumentis, quam illorum quosdam postremo non puerit, bonam nostræ religionis mysteriorum partem cælo assignare, perinde quasi illud rerum omnium, non item Deus, autor fuerit. O perniciosam, differendi licentiam. Neq; etiam philosophorum capiosissimas uolo

subtilitates, quibus utrum magis circumfunditur, quàm inuenitur. R O B. Non rescindemus regulam datam: sed rem, ut dixi, magni momenti tractas.

P O L. Quid ita? R O B. Quia uereor, ne te meq; unà in laqueos non induas, quorum ex nullo uterq; sese possit expedire, nisi in re haud facili, peracutis rerum coelestium rationibus nobis utendum constituant: quibus muniti, in isto disputationis genere subtilius uersari possumus. P O L. Nescis, certe nescis abstinere manus: sic bellè in disceptationis ostensos scopulos laberis. Nihil nempe huic sermوني nostro de re multo utilissima, si sine captione plana fiat, orto longius, quàm quicquam commentitium esse ducor: proinde quatenus ista nobis tractanda sint, ut rectè intelligas, si libet, talis erit nostræ disputationis modus. Alter nostrum referret carptim prodigia, postquam ita appellare placet, quòd prædicent: quicquam sunt eiusdem sermè generis, portenta, monstra, ostenta, quia portendunt, monstrant, ostendunt. Alter euentorum causas, quàm ueras exquiret, atq; exponet, quò tandem aliquando diluceat, in quibus ueteres similiter uersati sint erroribus, ac bona nunc uulgi pars deliraret. Hæc explanavi, ut à principia intelligeretur à te, quid illud esset, de quo disputandum foret, ut ne uagari & errare cogereur oratio, id quod in initio disputationis fieri ante omnia oportet. R O B. Laudo firmitatem disputationis quod posuisti, & modum: at effudi tibi, quæ possent ipsam disputationem infirmare, ut ne res temerè tractemus turbidas: propterea si me in respondendo rudem inueneris, ne incritic condemnes,

qui

qui onus nostris viribus impar ante cognoram. Sed iam ad rem ueniamus. Lex ista quidem nostri futuri sermonis quam imposuisti, mihi probatur: sed te illa portenta recitandi munere fungi oportet, qui quum iam pridem rerum firmit omnium initia octo libris prodideris, et ad Anglicam historiam scribendam aggressus, multarum gentium annales euolueris, facile memoria tenes, quicquid ad institutum colloquium pertineat: ego uero prodigia, aut euentorum causas querere, minus laborabo. cūq; rei te monitum nolo, ut ne mihi tantum sumere uidear, qui quod fortasse latet obscuritate inuolutum, ausim planum facere: dicam tamen appositè id quod sentiam, de ijs quæ à te breuiter percursa fuerint. Ceterum tu exordire explicare, queso, prodigia, quæ apud mortales obseruata, auctores grauissimi monumentis mandarint. P O L. Rectè quidem te imperatorem geris, qui ad eò bellè officia dijs scis partiri, ut de ijs nihil tibi reliqui facias, quando ais nolle te laborare de interpretatione prodigiorum, perinde quasi aliquid laude dignum esse possit sine labore: uerum tamen quia intelligere uideris à te tantum postulari, ut dicas quod sentias, ipse quod mandasti, munus obibo, quum iam uacuum tempus et liberum nobis tribuatur: si primum mihi illud innueris, à quibus tēporibus recitādi exordiū capiendū sit. R O B. Cēseo à primis, quoniā ita fieri oportere, ipsa natura docet: quippe quotidie usumuenit, ut unusquisq; quæ ante ora uidet, negligat, ac sic rerū memoriā equalē ætatis suæ minus attēdat, minus respiciat, minus cōsideret. Itaq; sic altè corpus tā inuātē Deo,

uoce præito. P O L. Illud porrò post hominū memoriam prodigium inauditum extitit, rubam flagrare, ac, ut in Exodo est, nulla ex parte comburi: indeq; uocem editam, qua Moses iussus est ire cum Aaron fratre suo in Aegyptum, accersitum in patriā Hebræum populum. Sed uel aliud multo mirabilius, quam Aaron coram Pharaone, uirgam quam gerebat in columbram, & fluminis aquam in sanguinem uertit, induxitq; per omnem Aegyptum ingentem ranarum multitudinem. Age, iam tuam fac officiū: causas elice prodigiorum istorum, ac de euentibus ediffere. R O B. Magnus nēpe es rerū artifex. P O L. Quāobrem? R O B. In longum me uocat sermonem, cogisq; ut iam iam me dem ad omnem diuinandi rationem exponendam, si uolueris mysteria tuæ primæ questionis diligenter querere. Hic tria diuinationis genera complexus uideris, diuinum, artificiosum, & naturale. Diuinitas, diuina semper ueritate dirigitur, cuiusmodi Moses & prophete reliqui usi sunt, qui diuino afflati spiritu, futura prædixerunt, miraculaq; ediderūt, quō mortales facilius adducerentur, ut suis prædictionibus fidem tribuerent. Ita Moses per flammam in rubo nimirē consumpto uersantem, præsensit futurum, ut populus per legem, quam flamma illa significabat, haudquāquam purgaretur peccatis, quæ instar spinarū rubi purgentia faciunt, ut saltem appropinquante morte, eos qui secus quā decuit uixerunt, delictorū suorum tum maxime poeniteat: quia animus, teste Cicero-
ne, id temporis multo diuiniore est, quam præagiat se se breui à societate & contagione corporis seuocatū,

atq; ita multo magis perpetuatum iri. Et hoc ad primum tuum rogatum. P O L. Rectè quidem, at perge modò. R O B. Ego uerò pergam. Aliorum diuinandi genus artis est, quod ad auguriorum, aruspiciorum, monstrorum, sortium, et fulgurum interpretationem faciendam ualet. arce enim haruspices, augures, harioli, et uates armati, aut ex uolatu animum, quæ præpetes dicebantur, aut ex cantu earum, quas oscinas uocabant, aut ex gustu, si enim escam non caperent, tam mali alicuius significationem fieri augurabantur) aut ex colore, defectu, mutatione, ut extorum animalium, futura prædicebant. P O L. Bona, uel mala? R O B. Me aliò traducis, impedimentoq; es, quò secius pergam: sine, quæso, reliqua explicem, ne hæc quæ incurrunt successiua tempora, rebus non nostris dare uideamur. P O L. Sino: sed hic de te peto, quid sit ista diuinatio, quo nostrum seruiemus institutum, ut nihil prius tractare incipiamus, quàm quid sit, declaretur. R O B. Non ego, sed aruspices, sed augures definiunt diuinationem esse carum rerum, quæ fortuita ac future sint. Fac ergo sic esse, tum dices: Si quid fortuitum est, id casu aliquo non cueniet: sin futurum, et quia in fortuna positum est, potest impediri, ut ne accidat. Ac ita relinquitur, ut diuinatio sit nulla præter diuinam: nisi uelimus eam appellare coniecturam, quod sateri haruspices, augures instar mortis putant, et coniecturam inquam temeritatis plenam, de qua suo loco plura dicam. Nunc ad rem. Sequitur alterum prodigium, siue monstrum. Monstrum utiq; fuit, cernere subito ex uirga colu-

brum obrepere, atq; fluvium cruore fluere. Hoc mæbercule apud veteres, artis erat: at apud nos, idem spiritus qui miraculum edidit, planum fecit, quid portenderet: virga enim, autore Origine, homilia quarta, in Exodum, crucem Christi significavit, quæ à principio contemptui habita, mox in serpentem animal, teste Evangelio, prudens versa: hoc est, ubi cognosci corpit, in precio fuit, evertit Aegyptiorum, qui recta non saperent, inanem sapientiam. Item inficit flumina sanguine: quia ubi mando illuxit, à nocentibus poenas exegit, secundum illud: Omnis sanguis qui effusus est super terram, à sanguine Abel iusti, usq; ad sanguinem Zachariae, requiretur à generatione hac. Tertiam divinationis genus natura invenit, quod ea ducit, somnio minus: quia quum iacet corpus dormientis, tum animus qui divinus est, præterita meminit, præsentia cernit, futura prævidet: et instinctu statuq; divino naticinemur, id quod apparet in portis, qui quadam animi concitatione mira canunt. Ex quo Democritus negabat, sine furore posse esse poetam. Sed age, iam ad tertium ranunculorum ostrutum veniamus, quò tuam questionem tandem aliquando absolvamus. Totam Aegyptum immanis ranarum copia occupavit. Ecquid illud portendit aliud, quàm damnum, quàm molestiam, quàm labem miseris incolis? Inest enim ranis quædam natura significans aliquid: quippe quæ impendente procella aliqua, solent in ripas exire, atque multo magis clamitare, unde agricola presentire possunt futuras tempestates: sed cur ita fiat, non item videre, quum id sit in naturæ arcano inclusum.

Atq;

Atq; hæc naturalis diuinitio. P O L. Præclare equidem : sed ad rationem instituti sermonis cōmodius duxerim fore, si non grauare repetere, cuiusmodi in primis sint artes, quæ in naturali diuinatione uersentur, & quatenus, quò probè constet nobis innata esse prædictionem istam, citra omnem superstitionem : quæ aliud non est, quàm importuna ineptiaq; religio, non item uera & sancta, quando, ut hæc deos colit, ita illa uiolat : quam superstitiosi obseruabant, qui (teste Cicrone) totos dies precabantur, & immolabant, ut sibi sui liberi supersites essent. R O B. Nunc dato responso ad ea quæ proposuisti, magis surgendum nobis puto, quàm ad eam partem sermonis ex qua egressi sumus, reuertendum. P O L. Consideramus adhuc hic in umbra, extrahamusq; tempus paruumper, oro, dum se calor frangat, differamusq; aliquid, quod secundum naturam sit. nam cum in ea re nihil sucosum, nihil telum, nihil affectatum existat, baud scio quicquam animo pergratius, perq; incundius esse. Præterea si sermonem cum utilem tum honestum interruperimus, nolucrimusq; postea ad illum rursus aggredi, futurum uideo, ut uterq; nostrum summæ animi pendeat, quum nemo homo quamuis magna ingenij sit acrimonia præditus, tam facile contexat interrupta, quàm absoluat instituta. R O B. Non est, uideo, quòd onus recussem: ita me urget: tametsi illud in proximâ nostram confessionem reservari commodum poterat, itaque tibi morem geram. P O L. Atqui ego ista audire perquam cupio: ordire igitur. R O B. Prudētia unica
virtus

virtus humane vite maximè necessaria, uariè à multis definitur : sed nos aliorum sententijs breuitatis causa omiſſis, Cicronem ſequemur, qui primo de Officijs libro q̃it, Prudentiam eſſe rerum expetendarum fugiendarumq; ſcientiam. Qui ergo ſcit ea ſequi, quæ ſibi bono, & declinare quæ malo fore ducit, is meritò prudens dicitur. Ea autem cura iuxtà omnibus ſuſcipienda eſt, qui uelint officium ſuum facere, ut ne uiuant more belluarum, quæ non niſi præſentes cernunt caſus. Hinc naſcitur illa naturalis pariter præſenſio, atq; diuinatio. pro ſe quiſq; enim ſui cuſtor, adiutor & deſenſor eſſe debet: ex qua re oritur cautio. Exempli gratia: Cum uolo cauere, quæ obſeſſe poſſim, incipio obſeruare hominum mores, tempora, naturam loci in quo habito: ex obſervatione, præſentire : ex præſenſione, diuinare. quid inde futurum ſit. Itidem facio, ſi quid boni exopto, ſic ut nullo negotio & commoda & incommoda proſpiciam, præuidcam, coniecturaq; augurer, atq; ita prudens rectè ſciam me regere, gubernare, cuſtodire. Verùm qui alijs præſunt, eos maior cura conſulendi ſibi, & ſuis tangit. Hæc ſi approbat, pergam ad reliqua. P O L. Nihil ſuprà. R O B. Natura continenter uaria edit ſigna, ex quorum obſervationibus, quarundam artium rationes imita ſunt, ut qui eas exercēt, poſſint multa proſpicere ad ſciptoſ pertinentia. Siquidem ducis copiarum ituri ad bellū intercſt, uic pabuliq; cauſa obſeruare uer nouū, quod aduentu hirundinum, luſciniarum, turturum, primū præſentit: item tempus hyemandi, id quod grues abeuntes indicant : & interim annonæ rationem habere, ut

re, ut exercitus ne fane omni ferro longè seniore, suffocetur. qui facile istuc futurum ex nuce presaget, autor Poeta:

Contemplator item, cum se nux plurima sylvis
Induct in florem, & ramos curuabit olentes:
Si superant foetus, pariter frumenta sequentur,
Magnaq; cum magno ueniet tritura calore.
At si luxuria foliorum exuberat umbra,

Nequicquam pingues paleae teret area culmos.

Ceterum nulla magis ars eiusmodi signorum significatione inuatur, quàm rustica atq; nautica: quando ex utriusq; usu summopere est, futuras tempestates bonas aequè ut malas prescèrre. Enimuero in agricultura nibù non tempestiuè agendum. Ita Cato suum uillicum admonet, inquiens: Opera omnia maturè conficias face. nam res rustica sic est, si unam rem serò feceris, omnia opera serò facies. Hæc ille. In nauigando non parum semper cauendum periculum mortis: quod tantum abest, quantum tenuis ligni crassitudo patet. Ex quo non ineptè Bias agebat, nautam neq; inter mortuos, neq; inter uiuos esse. Ergo non sine causa signis solis & Lune, atq; animalium presagionibus, artes istæ sunt effectæ. Sed iam utamur nostro Verg. teste:

Si uerò Solem ad rapidum, Lunasq; sequentes
Ordine respicias, nunquam te crassina fullet
Hora, nec insidijs noctis capièrre serena.
Luna reuertentes quam primum colligit ignes,
Si nigram obscuro comprehenderit aera cornu,
Maximus agricolis, pelagoq; parabitur imber.
At si uirgineam suffuderit ore ruborem,

Ventus

Ventus erit, vento semper rubet aurea Phorbe.
 Sin ortu in quarto, nanq; is certissimus autor,
 Para, nec obtusis per cælum cornibus ibit:
 Totus et ille dies, et qui nascentur ab illo,
 Exactum ad mensem, pluvia ventisq; carebunt.
 Votaq; seruati soluent in littore nautæ.
 Sol quoq; et exoricens, et quæ se condet in undas,
 Signa dabit, Solem certissima signa sequentur.
 Et quæ manè refert, et quæ surgentibus astris.
 Ille ubi nascentem maculis nariauerit ortum,
 Conditus in nubem, medioq; refugerit orbe,
 Suspecti tibi sint imbres.
 Cœrulcus pluuiam denunciat, igneus Euros.
 Sin macule incipient rutilo immiscerier igni,
 Omnia tum pariter vento nimbisq; uidebis
 Feruere: non illa quisquam sine nocte per altum
 Ire, neq; à terra moneat conuellere funem.
 At si quum referetq; diem, condetq; relatum,
 Lucidus orbis erit, frustra terrebere nimbis.
 Ea omnia uel animalia quæ dā præfagiunt, dantq; cer-
 ta tempestatum signa. Idem: Aut bucula cælum
 Suspiciens, patulis captauit naribus auras,
 Aut arguta lacus circumuolitanti hirundo,
 Et uetrem in limo rane cecinere querelam,
 Tum cornix plena pluuiam uocat improba uoce.
 Item delphini, mergi, gruæ, corui, teste Plinio, præ-
 fagiunt. Quin medicina ex signis duntaxat naturali-
 bus, de uita pariter ac morte egrotantium iudicium
 facit: quum præsertim uenæ æquis seu non æquis in-
 ternodiis mouentur: quod ut istud mortiferum, ita il-
 lud sa-

lud salutare sit signum. Iam tota naturalis diuinatione pertractata est, cum rerum euentis. P O L. Bene certe: sed euentorum ipsorum causas nobis quoque querendas existimo. R O B. Ain tu hoc querendum? Adde, cedo, à quo etiam querendum sit. Sanè euentorum, imbrium, morborum, signa quæ dixi, quem habeant rationem, non satis perspicio, um autem et euentum non ignoro. P O L. Non equidem ista desperantur à nostris astrologis, uel philosophis, qui etiam rationem reddere sciunt, quæ causa sit, cur Iupiter in sua cœlesti sella sedendo, interdum dextram pedem super sinistram reponat. R O B. O' miram memoriam: tute à principio lege excepisti, ne hæc illorum hominum ioculatorias obscuritates, fuitesq; subtilitates nostro sermoni misceremus: et nunc uideris non imprudens in eas pestes collabi. P O L. Verissima sunt quæ memoras. Nam mihi, fateor, iam exciderant: ad nostra iam redeo. Mittamus Solis ac Lune signorum rationem perscrutari, et hoc loco usurpemus illud Socratis scitum: Quod supra nos, nihil ad nos. Et si libitum sit, peruestigemus quid sit, quamobrem animalia præsentiant futuras tempestates, atq; inde apud mortales uariæ uariolationes increbuerint. R O B. Faciã Polydore ut ais, tamen si scio me in re difficili ac multum et sepe quasita uersaturum: quid sunt qui suspicati sum, eas bestias diuorum interpretes esse, quando homines minus per se futuram aeris qualitatem sentiētes, ab illis obseruando colligunt, percipiunt, prænoscent. P O L. Hinc igitur uidere licet, præ brutorum intelligentia, nostram in hac parte consensescere.

R O B.

R O B. Id nequaquam: nobis enim innata est naturalis prudentia, qui nostro iudicio aut leti, aut tristes sumus. id quod in ista animalia cadere nequit, quæ nihil per se perfectiorem naturam aeris sequuntur, cuius instinctu inpetuq; modò gemunt, modò garrunt, modò lasciuunt, modò concinunt. Sed audi nostrum Vergilium, hanc tibi quasi iunculam similiter proponentem, ac declarantem: -

Haud equidem credo, quia sit diuinitus illis
Ingenium, aut rerum fato prudentia maior.
Verùm ubi tempestas, et cœli mobilis humor,
Mutare uis, et Iuppiter humidus austris
Denset, erant quæ rara modò, et quæ dēsa relaxat,
Vertuntur species animorum, et pectora motus
Nunc alios, alios dum nubila uentus agebat,
Concipiunt. hinc ille auium concentus in agris,
Et lætæ pecudes, et ouantes gutture corui.

P O L. Latuerint ne hæc ueteres? **R O B.** Minimè, opinor: nam Vergilius, cuius tibi testimonium citavi, non utiq; heri aut nudius tertius fuit, qui plus doctrinæ attigisset, quàm quicuis mortalium fertur. **P O L.** Et tamen putabant aures euentus significare aduersos, secundosue? **R O B.** Putabant equidem, quando rem nullam administrari, nisi auspicio uolebant.

P O L. Qui fieri potuit, ut illi prisca mortales alioqui sapientissimi, in hanc delirationem incredibilem collapsi sint? Quid respicis? exprome, quæso, tantæ stultitiæ causam. **R O B.** Respicio tuas bellissimas illecebras remorandi me hic ad uesperam, nam uni semper inceptæ rei præuertis alteram. Arbitraris ne parui esse ne-

se negocij expromere causam tanti erroris, qui sapien-
tissimos quosque viros olim miserè insatuerat? An me
unum ex illis scabiosis sophistis esse putas? qui quū ab
ineunte etate sese dederint ad perdiscendas captiones
uerborum, uerborū inquam barbarorū, in eis enim o-
mnis lingue tam latine quàm græcæ teinitas existit:
Et postquam artē quam uocant, credo sophistariam,
perbiberint, tum tanquam omni doctrina cumulati in
scholis assidēt, dicereq; audēt: Si quis uelit, quid qua-
rere? perinde quasi nulla sit res tanta, tamq; improui-
da, de qua ipsi non sint dicturi, nequid dici possit. Sed
ecquid dices. si ostendero teipsum id iampridē prodi-
disse, quod à me explicari petis? P O L Y. Mihi il-
lud antehac ne somniasse quidem uenit in mentem:

R O B. Cretensis, quemadmodum uideo, nescit pela-
gus, ut aiunt. Sic bellè dissimulas, nō quò omnino illu-
das (nam te hominem bonæ frugi esse non ambigo) sed
ut me tuæ laudis buccinatores audias. Itaq; postquā
ita tibi cordi est, uolo id eo confidentius facere, quod
ipse sic uelle uideris. Tu enim libro de Inuētoribus re-
rū quinto, peritè porrò docuisti, quàm demones, præ-
sertim ante Christi Seruatoris nostri aduentū, multas
nocendi artes habuerint, quāq; multijugibus respon-
sorū fallacijs miseros mortales petierint, deluserint,
perdiderint. P O L Y. In hoc admodum delectior
optime Roberte, quod nostra tibi scripta minimè sor-
deant, in quibus, uti uideo, libenter uersaris: sed per-
ge, amabo te, ut ne puncto quidē temporis, nostri ser-
monis seriem interpellemus. R O B. Primū omniū
satis cōstat, demones esse spiritus à Deo olim in cælo

creatos, aeriaq; habere corpora, ut Apuleio Platonico, ac diuo placet Augustino, ipsos Platonicos in hac parte secuto: qui ob superbiam in de directi, partim in terra infimo, partim in aere versantur, nocendi semper cupidi: qui idcirco, teste diuo Augustino de demonum dominatione, et sensu et celeritate omnes animantes longè antecedunt. Sed ante illum Plato in Epinomide, eorum naturā sic descripsit: Dæmones genus aeriam in terra, mediaq; regione collocatos, colere debemus. Et quamvis hi dæmones prope nos sint, nunquam tamen nobis manifestè apparent: prudentia mirabilis participes sunt, acuto quippe ingenio, tenaciq; memoria, cogitationes nostras omnes cognoscunt. Verum tu dices, Plato ibi de bonis loquitur dæmonib. At malos quoq; idē ponit, cum alibi, tum epistola quædam ad amicos Dionis, qua docet, usq; eò cum rebus Siculis bene actū, dum Dionysius iunior de ipsius Dionis sententia, eas administrarit, et illam postea depravatam pessimè egisse, inquit: Nunc autē siue quis dæmon, siue perniciosus aliquis ijs sese obijciens, iniquitate et impietate cuncta peruertit, rursusq; perdidit. Hec ille. POLY. Sunt ergo dæmones vel boni et mali? ROB. Sunt. POLY. Alterum tibi non concedit Peripatetici, quorū princeps, uti ipse scis, fuit Aristoteles, qui dæmonum non meminerunt: alterum non admittit Augustinus, ut est in libro de Civitate Dei nono, qui vult dæmones apud nos, in malum semper partem acceptam iri. ROB. Magnos quidem adducis auctores, at utrumq; defendam. Sunt inquit dæmones, quorum sexcenta in dies singulos existunt opera, quæ natura

Nulla rerum ulla nequit efficere, tametsi multo sanè est efficacissima: sed ne tempus teramus, illud aperte docebit errorum corû, si qui sint, qui negent. Vidi ego, imò nemo non quotidie uidet, hominè à demone prehensum, agitatumq; effundere ea quæ nunquam audiuit, & id aliena lingua, quam nunquam didicit. Hoc nisi demonibus, est quisquam omnium qui audeat agnere? Quòd autem demones bonos more priscorum uocamus, de ea re haud laborare oportet, id quod parui refert: placet sequi ueteres philosophos, quando nos etiam angelos æquè bonos atque malos dicimus.

P O L Y. Ais igitur bonos & malos esse demones?

R O B. Prorsus, quemadmodum antè dixi. P O L Y.

Ecquid muneris apud Deum obeunt? R O B. Mali

enim iussu Dei, ab improbis scelerum pœnas exigunt.

Ita misit Deus in Aegyptum, ut est in psalmo lxxvij.

iram indignationis, immisiones per angelos malos.

Illud uerò alterum demonum genus saluti hominum

studet: utrumq; diuus Ioannes Chrysostomus, homi-

lia tertia, de patientia Iob testatur. P O L Y. Du-

bito de ista tua definitione ministerij demonum, quia

nemo homo nescit bonos fuisse demones, qui ierint per-

ditum Sodomam: proinde si uis ut tecum consentiam,

rem subtilius explicato. R O B. Vt ne ambigat,

subijciam quod satis dictū uel ab Augustino habemus.

Malus itaq; demon potest aduersus malos homines,

uelut in suam gregem, nisi prohibeatur: aduersus bo-

nos non item, nisi Deus permittat: & id quidem non

ad perdendum, sed ad probandum. Propterea malus

demon Iob, uiro animi uitaq; integerrimo, postquam

omne eius peculū cōcessu Dei corruperat, nuncium
 minū attulit. Ac ita Dem p demones pariter bonos
 atq; malos, modò iustos homines, modò iniquos tētat,
 castigat, punit: sed ut hos poenis aternis, sic illos cala-
 mitatibus minus diuturnis afficit, quò de eorū probi-
 tate certum fiat periculum. Iam, credo, ministerium
 demonum iuxta mecum tenes. POLY. Quid er-
 go? sciunt ne per hoc futura? ROB. Sciunt nempe.
 POLY. Minime tibi assentior, qui planè credo
 Chrysostomo. is enim in Euangelium Ioannis, homi-
 lia XVIII. de ea re ita loquitur: Prædictio futurorū
 immortalis Dei duntaxat opus est. Quod si aliquando
 demones aliquid prædixerunt, stultum & incautum
 vulgus deceperunt, eorum nāq; astutinia passim falsa
 deprehendantur. Hec ille. ROB. Ego quoq; tan-
 tum à Chrysostomi sententia non absū, ut etiam ma-
 ximè probem. Sciū, inquam, demones in primis, quæ
 ipsi machinaturi sunt. & futura quædā, utpote quasi
 in procinctu, non autē longo pōst tempore euentura.
 Exempli causa dictum sit: Superiore æstate, quemad-
 modum audisti, cum ingens bellum in terra Italia ar-
 deret, inter Carolū Cæsarem & Franciscū Gallorum
 regem, essetq; cum ipso Gallo in foedere Clemens Ro-
 manus pontifex, venit in mētem Carolo duci Borbo-
 niensi, qui Cæsaris copias ducebat, Clementem aliquo
 incommodo deumprouiso afficere, quò ille cogeretur
 unicū Gallum deferere. Itaq; Borboniensis magno
 etiam Hispanorum tum Germanorū peditum numero
 instructus, ex agroq; Placentino profectus in Hetru-
 riam descēdū, prædicans se bellū Florētinis facturum,
 quòd

quòd illi etiam Gallorum partes sequerentur; ut sic suum consiliū artificio tegeret: qui ubi eò peruenit, omīssa uia quæ Florentiā ducit, primò quoq; die Senas se contulit, illincq; Romam appropinquauit, quòd cū omnium opinione celerius uenisset, facile eam rebus omnibus imparatissimā offendit, primòq; impetu cepit, ubi loci ipse occubuit. At milites uictoria usi, Urbem occupant, Clementemq; arce diui Angeli includunt, qui paulo post sese in eorum fidem permittere coactus est. Ad proposita redeo. Dæmones igitur potuerunt ex tanto rerum motu, et aliterius partis studio uehementi presentire ac prædicere, breui futurū ut urbs caperetur: sed illud baudquaquā ante, quàm Borboniensis id consilij cepisset Romæ inuadendæ.

POLY. Rem iam teneo. ROB. Expecta, dum concludam, si uis nihil ambigi. Sic dæmonum malitia, uti diuus Ambrosius in Euangelium Lucæ ait, etiam occulta deprehendit. nam in id illi incumbunt, ut faciant, quòd mortales sibi credant, et credentes fallant: quādo tali sunt natura, ut nihil eis sit antiquius q̃ dolis, q̃ machinis, quàm fallacijs ac prestigijs mortales contemneret circumuenire, in errationemq; trahere: quam, uti te demonstrasse significauī eos dolos, machinas, fallacias, prestigias, iam pridē Christus præstrinxerat. POLY. Cur non potius sustulerat? ROB. Quia Deus, sicut Origenes homilia xiiij. super Numeros testatur, non uult id dæmonum genus ~~ante~~ tempus damnare, qui apud Mattheum Seruatorem rogabant, ne se ante tempus torqueret. POLY. An ex usu nostro non foret, si spiritus tam malefici exinarentur?

R O B. Handquaquam puto: præstat enim ut eiusmodi hostes sint, qui dies noctesq; nos oppugnent, in certamēq; uocēt, quā teste Apostolo: Non coronabitur, nisi qui foriter pugnarit. Sanē ubi certamen non est, ibi nulla præmiij, nulla uictoria spes existit. P O L Y. Plena manu rem attingisti, sed utinam istorū demonum malitia nequitiaq; ad nos aditū haberet aut difficilio rem, quō nobis per eam in animi securitate, in qua uitam istam pono beatam, acquiescere liceret: aut si ita facto opus est, longē faciliorem, ut ex acri certamine letiorem reportaremus uictoriam, postq; pro se quisq; pugnando animose restiterint. R O B. Neutram in rem nostrā esset: si enim demones inhiberentur, ne ad nos tentandos aggredi possent, illi contrā atq; eorum natura est, facere cogerentur, ac ita ante tempus damnarētur, id quod Deus nō uult. nam teste Origene, in eadem homilia, damnare, est auferre eis arbitrij dati potestatem, & ante tempus inferre iudicium. Sin pro suo iure integrū esset seuire, perbreui tempore omne humanū genus perditū irent. Igitur Deus perinde ijs malis spiritibus ac bonis, nostræ salutis causa, interdū utitur. P O L Y. Utitur ne Deus etiā malis? R O B. Utitur, inquam. Verbi gratia: Deus olim per malum demonē, uti antē ostendimus, patientie Iob periculū fecerat. Item si malitia, inuidia, & proditio Iude, in quē, uti ait Iohannes, ingressus erat Satanās, nō fuisset, crux Christi, quēadmodū idem Origenes homil. xiiij. affirmat, non extitisset, unde nostra manauit perpetua salus. Trāseamus ad alia. Isti ergo demones mali, partim natura corporis acrei, partim longo rerum usu,

N. 213

nam distinctius uiuunt, longè scientissimi, quam à primo animaduertentini homines rerum futurarum notionis cupidos, ducet natura, obseruare animantium corporum uocumq; motus, quibus coniectura augurari futurum aliquid posset, tales fecerunt fallacias, ut cum animantes ipse aut insolitis uolatibus, aut garritis tetrissigna uisenda daret, illi demèter eiusmodi signis adducti, artem augurandi uanitatis plenam consecerint, quæ tam superstitiose quàm aniliter futura quærerent. Quod institutum demones augendum existimantes, quæ postmodum mali aliquid terris populis ne impendere præsentirent, ita in hominum animos inducebant, ut facile crederent illud ipsum malum deorum suorum nutu, sibi per ea formidanda animantium signa, aut uoces ex simulacris diuinitus, uti rebatur, editas, indicari: qui sic dementati ex suis obseruationibus, quicquid inde commodi accipiebant, se à dijs prius monitos, item prosperitatē habere putabant, quod malū antè cognitum facile declinari soleat. POLY. Ita homines à cacodemonibus moniti, malum omen auctebant? R. O. B. Me interpellat: nunc & quæ tu audire, & quæ ipse referre habeo, attende potius, quia paulo post intelliges ea monita bono non fuisse credētibus. Item miseri mortales dijs illis malis fidem ac bonorem habere, eosq; in familiaritatem recipere ceperunt. Itaq; memoriæ proditum est, Numam Romanorum regem nymphan Agerian, Q. Sertorium ceruam Diane, ut prædicabat, namine afflatam consultricem, & Socratem demonem consiliarium, quem Apuleius deū appellat, habuisse. POLY. Bestias

deam, & demonem deū ex quo quis unquam dixit? R O B.
 Sertorius, & Socrates. P O L Y. Quid boni igitur
 ab illis ambo cōsecuti sunt? R O B. Id scilicet, ut iste
 nihil suo iuvante deo, coactus sit vitam finire veneno;
 et ille nullo suæ deæ monitu edoctus, domesticâ fraude
 perierit. P O L Y. Eo præmio dij gentium remane-
 rant suos cultores? R O B. Non sanè alio, & id
 porro band occultè: siquidem, uti tu libro de Rerū in-
 ventoribus quinto luculenter demonstraſti, humanas
 hostias sibi immolatas volebant. P O L Y. O' perni-
 ciosam æquē deorum humani sanguinis sitim, atq; mor-
 talium amentiam, iniquitatemq; si paricidas colere li-
 buerit, quos ipsi suis legibus supplicio mactandos, non
 item colendos iam inde à principio sanxerant. Sed di-
 cet aliquis: Istud faciendum erat, quo maius auctun-
 caretur periculum quod iam supra caput eſſet: quādo
 satis constat, teste Dionysio Halicarnaseo, Iouem &
 Apollinem magnis affecisse Italian cladibus, quod de-
 cimus hominum sibi non fuisset immolatus: & Publium
 Decium patrem, Romanum consulē, ac deinde Deciū
 filium acie inclinante, sponte se atq; hostes dijs mani-
 bus ex dire superstitionis instituto, omnib. deuovisse
 precibus. R O B. Pulchrum sanè per tempus exem-
 plum demoniacæ fraudis narraſti: nota tempora infe-
 licia, quibus humane mentes demonum præſtigijs ca-
 pte, nefaria ludibria non cernerent. Est opere præciū
 hic cognoscere demonum simul insidiosas artes, et Ro-
 manorum hominū cecitatem, qui crediderint Deciū
 patrem, ut de filio taceamus, bello Latino potuisse se-
 cum hostes deuoluere, in quos nullam iam ille habuerit.

At.

Atqui haud dubiū fuit, nō oportuisse Decio cadente, Latinos cadere: qui ubi Decius est telis obrutus, nō si gna sua deseruere, sed usq; eò reslitterūt, dū non paruo demum T. Manlij alterius Consulis negotio, fusi fugatiq; sint. P O L Y. Fortasse nates aliquis excantauit eos à Decio incantatos? R O B. Nego, ut dixi, Deciū potuisse Latinos carminibus ad inuictū trahere, quādo incantamenta apud priscos, tametsi omni superstitione refertos, semper in questione fuit, ualerēt ne aliquid. Apud nos uerò dubium non est, quin nullius sint momenti, id quod lex, quod religio, quod ratio docet: quae idcirco de patrum sententia, iam pridē damnata sunt: Quapropter expedit ut ea missa faciamus, ne prophana sacris miscere uideamur. P O L Y. Non intermittas, quaeso, parū disputare de istiusmodi incantationibus, quas audio nō usq; eò improbatū iri, quin liceat Dei nomine interdū uti. R O B. Nihil est, uideo, quod moremur diuini, adeò urges. Itaq; ex tuo Plinio, ut ne sacros autores in rem ridiculā demus testes, tute haurito, quae de me queris: ille enim libro Naturalis historiae xxviij, bonam eiusmodi deliramentorum partem ponit, tantiq; facit, ut ad extremum ita concludat: Sed in prodendo obstat ingens uerecundia, in tanta animorum uarietate. Quapropter de his, ut libitum cuiq; fuerit, opinetur. Homo sanē prudēs non putauit sic à ueritate recedendū, ut se autore in posterum tempus, eius uanae observationis cura alios tangeret. Verumtamen certum habemus, in ueterum animis insēdīse semper opinionem, uel potius stultitiam, quae etiam nunc permultos amentes tenet, ut cre-

derent posse se cœlum pariter atq; terram verbis quibusdam, ad carminis similitudinem compositis, mouerent. Vergilius:

Carmina uel cœlo possunt deducere lunam. Item:

Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis.

Cato de re rustica, luxata membra hac cantione sana fieri tradit; Danaia, daries, dardaries, aslararies.

Et reliqua. P O L Y. Bone deus, Cato uir tam sapiens, duxit animo istam cantionem, uerbis nihil significantibus compositam, ualere aliquid, ad mouendum Deum? R O B. Ita est. M. quoque Varro haud extra talem culpam est, qui affirmat carmine sanari podagras. Marsorum, qui Italie populi sunt, cantu serpentes contrahi, uulgo tradiderunt. M. Seruilius Nonianus in lippitudinis metu, duabus literis grecis et per chartam inscriptam, lino ad collum circumligatam ferre consueuerat. P O L Y. Istud professio institutum haud obsoleuit. quippe sunt bene multi à uersarijs magistris ita instituti, ut pro certo quasi habeant se ualentes fore, si uerba Evangelica, uel psalmum aliquem eodem modo gestarint. R O B. Verum nempe dicis: sed illi nihil ueri sapiunt, qui perinde quasi præ literarum notis, non sit inscriptura sacra quicquam aliud attendendum, spes suas in ope diuina minimè ponentes, tantam uim in chartis inesse credunt. Sanè Christus uoluit suum Euangelium publicè prædicari, non quò mortales muta scripta manibus ferret, sed eorum sensa mente perciperent, memoriaq; tenerent, ac agerent quod per ea iussi essent, hoc est, à Deo tam corporis quam animi salutem expectarent. P O L Y.

Bene

Bene reprehendis, beneq; admones. Ceterum quotusquisq; est, qui contemptui artem habeat, in qua doloris magnitudine aliquando ciulans, repererit auxilium, quod dies noctesq; exclamauerit? Illud mehercules est, quamobrem etiamnum sum, qui incantationibus fidem ex eo minus abrogent, quod comperit habere eas leuare egrotantes: nam in emissione sanguinis ex naso, uel ex uulnere, praesens remedium carmen esse solet. Sic Homerus scribit, Vlysses accepto uulnere in femine, profluentum sanguinis cantatione cohibuisse. Ita dolor capitis, ita dentium, ita febris sedatur, mitigatur, tollitur. R O B. Sed quanta pars laborantium morbis leuatur? P O L Y. Bene magna. R O B. Quare non cuncti, qui ad eos maleficos medicos, incantatores, confugium? P O L Y. Isibuc perinde me fugit: ac certo scio, incantamenta nonnunquam esse ijs lenameno, qui morbo quopiam tentantur. R O B. Aiu te certum scire? Num constat tibi de morbi aut doloris longinquitate, gravitate, ut seu subita leuatione? Nam id saepe accidit in corporibus affectis. Quod si non affirmabis, affirmabis aut nequaquam, ni uolueris sponte mentiri, quera ex te, potest ne ita usu uenire, ut egrotus eo ipso temporis puncto incipiat belle se habere, quam quis ad recitandum carmen aggreditur? Quod si negabis etiam: quicquam diligentiae, quicquam curationi, quicquam denique naturae tribuendum negabis. Equis enim sui adeo negligens est, qui quam corperit aduersa uexari uoluntudine, primo quoq; die non abstineat a quotidianis cibarijs, deinde non adhibeat remedium aliquod, postremo

mō non curet naturam corporis subleuandam pur-
 gationibus quàm multijugibus? At dices: Ante omnia
 recursū est ad incantationes. Fac ita esse, per hoc ta-
 men nō stat, quin leuatio morbi doloris, ut queat sua
 sponte sequi, ob abstinentiam ciborum, pabulūque
 in iumentis idem accidit, quando in eorum quoque
 curatione incantamentis utuntur. Et demum esto, ea
 remedia inuent, hoc est, iuuare uideantur egrotan-
 tes: remedia inquam, quæ, autore tuo Plinio, præci il-
 li idolorum cultores, à quibus pestifera ars manauit,
 negabant prodesse posse, si prius in mensa deposita fu-
 issent, quàm adhiberentur: adeò facile inutilia fie-
 bant. Ceterum dico incantamēta ista iuuare nunquā,
 quod in ijs nūl ueri, nūl sancti, nūl firmi sit, nam incanta-
 torum genus nemo nescit esse longè post homines na-
 tos ualde impium, ualdeq; improbum, ac fraudulen-
 tissimum, qui demonum nomine, non item Dei, artem
 sceleratè exercent, idq; precio faciunt: qui uerba igno-
 ta malitiose usurpant, qui notas et figuras instar deo-
 rum simulacrorum nefariè adorant, qui uariarum re-
 rum imagines, item annulos lapidesq; uelut sacra ar-
 tis instrumenta habent, qui in ligendi, soluendi, tangē-
 diq; modo spem stolidè ponūt, et postremò confiden-
 ter petūt, plurimū à Deo minimè petēda. Nōne pro-
 inde dementis est, non modò existimare, sed somniare
 quicquam propitiū ab istis ueritatis, pietatis, ac iusti-
 tiæ hostibus proficisci posse? Neq; igitur ualere tam
 importunam artem aliter credas, quàm ad fraudē et-
 que damnum similiter petentium ab ea auxilium: quip-
 pe qui pecuniam dissolunt, quò deludantur, suāq; spe
 frauden-

fraudentur: ac ad ruinam exercitium, qui à principio per baptismum filij Dei effecti, ita tandem sese malorum demonum amicitie dant, atque deuocent: qui supra vires, contra naturam, diuinare, morbos curare conati, si tale quid prestare posse se persuadent, nō animaduertunt sibi sic male agentibus semper prestō esse demones, qui ipsos in maleficio detineant, ut ne aliquando resipiscant. Ac tantum abest, ut ars longē insidiosissima cuiquo prodesse possit. Quid, quod incantatores, si quid omnino efficere posse videntur, totum id nefarijs demonum machinis assignandum, nemo sane mentis ambigit? quia illi nihil non semper student, ad eorum boninum perniciem, qui à veritate recedentes, sese modis omnibus ire perditum volūt. Sic eius tetræ artis studium cum primis exitio fuit Babylonis ciuitati, quæ ad ultimum à Cyro rege sub Persarum imperium redacta est. Esais capite xlvij. Venient tibi deo hæc subito in die uti sterilitas, & uindicta, propter multitudinem maleficiorum tuorum, & propter duritiam incantatorum tuorum. Et subiicit: Sta cum incantatoribus tuis, & cum multitudine maleficiorum tuorum, in quibus laborasti ab adolescentia tua, si fortè quid prosit tibi. Quam ob rem sapiēter Moses suis Hebræis præcepit, quemadmodum in Deut. est, ut incantatores omni tempore exterminādos curarent. POLY. Vicisti me propemodum his tuis multo equidem bellissimis argumentis, quibus cum etiam quæ ad artem pertinent, rectè metuius, nunquam possibac incantationibus quicquam tribuam, si te pro rei obscuritate, non tacebit dilucidius docere: nam

naper

nuper demonstraſti vulgò traditum, Marſos eſſe ſolitos carminibus coercere ſerpentes : nunc autem venit mihi in mentem, illud eſſe quàm veriſimũ, quando ita eſt in pſalmo lviij. Furor illis ſecũdum ſimilitudinem ſerpentis, ſicut aſpidis ſurdæ, et obturantis aures ſuas, quæ non exaudiet vocem incantantiũ. Hinc ergo videre licet, incantantiũ aliquid omnino valere. R O B. Imò nihil, quod uno concludam argumento. Iam ſatis conſtat, iſtas maleficas artes eſſe demonum inſtrumẽta, quibus illi ad vocendũ duntaxat utuntur, ubi libet, ſi liceat. Quippe ſerpentes, ut tibi ad rogatum tantũ reſpondeamus, contrahũtur carminibus, quum Deus permittit: at non item, quum per Deum minus licet, id quod teſtatur Hieremias, de Hieroſolymæ excidio, ita capite oſtiano ſcribens: Ecce ego mittam vobis ſerpentes mortiferos, quibus nõ eſt incantatio, et mordebũt vos, ait Dominus. P O L Y. Equidem ſatis ſermẽ mihi ad unguẽ ſeciſti. Merito aliud poſtulo. Quid, oro. cauſe eſt, cur ſerpens magis ceteris omnibus animantibus obnoxius ſit incantationibus? R O B. Veniat Phœbus, et tibi hos ſoluat nodos: aut veniat in mentem Vergilij, qui iure ait:

Felix, qui potuit rerum cognoscere cauſas.

Huncine modũ vis tenere in diſputando, ut nihil tam dẽ concludamus? Sed ne tibi videar indoctior, quod in buccã uenerit reſpõdebo. Ferũt id ſupplicij conſtitutũ eſſe ſerpenti, quòd, ut ualde noxiũ animal, idoneus uiſus ſit diabolo, cuius perſonam indueret, ad Euam primam parentem circumueniendã. Item ob illud ipſum etiã demones plurimũ poſſe in Venerem, quia prima peccati

peccati corruptio, quæ homo factus est particeps culpa, nos per Venerem genitricem peruascat. POLY. Nihil hercle uerius. nam sum ubiq; gentium, qui cantionibus maleficis facile reddant quem uelint hominẽ, multo segniores ad Venerẽ: cuius sanẽ rei si modum scirem, permagno liberarer scrupulo. ROB. Non modum, sed pestis causam quæras: demon enim quum spiritus sit, potest hominẽ uspiã prohibere: item inflã mare, lingue facere, eiusq; cogitationem in qua omnis propemodum rei uenerẽ uis maximẽ consistit, sepe auertere. Qui igitur uult hominem oppressum prestigijs istiusmodi, demones ad id facinus edẽdum inuocare necesse habet. At mulieres in primis talibus armatæ ueneficijs, permultos in dies singulos perdunt infantes, partus uel infirmatos suffocant, similiter fruges enecant, atq; fontes insciant: ac deniq; in eo maleficij genere plus multo nefariæ uetulæ, quàm uirorum quisquã, ualere dicuntur. POLY. Cur ita? ROB. Quia mulieres partim ob animi leuitatem, sibi immatam, partim ob imprudentem credulitatẽ, nescio quo pacto à demonib. facilius hisce obligantur sceleribus. Sic Eua mulier magno suo pariter atq; suorum malo desipuit, ita uolente Deo. POLY. Inquis talia fieri flagitia, permissu Dei? ROB. Haud dubiẽ. POLY. Quam ob rem, obsecro? ROB. Vbi est acumen tuum, qui ignorare uideris, indicia Dei facile nos latẽre? Dicam tamen. Deus enim non unius uel alterius duntaxat, sed uniuersorum mortalium custos rectorq; est: qui, quemadmodum natura facit, quæ ex putrefactis granis frumenta producit, permittit me-

lum

lum accidere, ut ex eo bonum colligat. quod testatur Augustinus in suo Enchiridio, ita scribens: Neque omnipotens Deus ullo modo sineret mali aliquid esse, nisi usq; eò esset omnipotens, et bonus, ut beneficeret, et de malo. Sic nempe providet Deus, summum nanque malum semper iudicatum est: ut homines per carnificum cruciatus, bestiarumq; laniatus, vitam finirent: attamen ex eo numero, Deus suos martyres perbeatos fecit. P O L. De his recte, perinde atque satis. Sed adhuc aliud ex alio querens rogo te, an in ijs carminibus sit modus aliquis, quē nostra non accuset religio? R O B. Is prorsus, quem Christus suis dedit Apostolis, apud Marcum dicens: Signa autem eos qui crediderint, hæc subsequantur: In nomine meo demonia eiiciens, serpentes tollēt, super egrotos manus imponent, et bene habebunt. Hoc in primis modò usus divus Petrus, Hierosolymis sensit hominem claudum, inquit: in nomine Iesu Christi Nazareni surge, et ambula. Extat historia in Actis apostolorum, capite tertio. Eodem quoq; modo Ioppe puellam nomine Tabitham, iā mortuam ab inferis excitavit: nam vir sanctus accessit ad corpus exanimam, et positus humi genibus, ubi oravit, inquit: Tabitha, surge. Paulus itidem apostolus, multis passim tota Asia sanatis, à demonumq; molestia liberatis hominibus, postremò in Melita insula propter Siciliam sita, Publium hospitem suam, virum primarium, febre et dysenteria tentatū, postquā orauerat, manusq; imposuerat, sanavit: eòq; loci viperam, à qua in manu nullus repētē acceperat, sine ulla vitæ offensione, in ignē excussit.

excusit. Sed ne multa, possem enim sexcenta referre miracula, hisce modis edita, quibus etiam nunc nostri sacerdotes utuntur, quam præsertim uolunt eijcere demonē, qui hominē teneat, aut egros curare, apostolorum more, qui, testis euangelista Marco, cap. sexto, uel talis erat, ut ungerent oleo multos egrotos, atq; sanarent. Et hic modus quē scire auebat. P O L. Mirifice certē omnia: at ne ulla in re mox hesitem. scire amplius opto: Datur ne unicuiq; ut pro suo iure affectis opituletur hominum corporibus? R O B. Datur uiris æquē corporis, ut animi longē integerrimis, alijs uerō si ausi fuerint, fraudi est. Sic Lucas tradit, olim malo fuisse nōnullis apud Iudeos, scribens: Tentauerunt quidam de circumeuntibus Iudeis exorcistis, innocare super eos qui habebant spiritus malos, nomen Domini I E S V, dicentes: Adiuro nos per I E S V M, quem Paulus prædicat. Erant autem quidam filij Sceue Iudæi principis sacerdotū septem, qui hoc faciebant. Respondens autem spiritus malus, dixit eis: I E S V M noui, & Paulum scio. nos autem qui estis? Et insiliēs in eos homo in quo erat demoniū malū, inualuit contra eos, ita ut nudi & uulnerati effugerent de domo illa. Sed audi Christum ipsam de ea re apud Mattheum docentem: Multi dicent mihi in illo die, domine, domine, nōne in nomine tuo prophetauimus, demonia eiecimus, uirtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis, Nunquam noui uos. P O L. Cur iste talis datur facultas? R O B. Illud tibi cō loci diuus explanat Hieronymus, inquit: Prophetare, uirtutes facere, & demonia eijcere, interdum non eius meritū

L est,

est, qui operatur, sed vel invocatione nominis Christi hoc agit, vel ob condemnationem eorum qui innocant, & utilitatem eorum qui vident & audiunt, conceditur: ut licet alij despiciant eiusmodi signa facientes, tamen Deum honorent, per cuius nomen tanta edantur miracula. P O L. Sunt hæc quidem magna, ad terrendos mortales, ne quid rei habeant cum cacodæmonibus: quocirca ut eiusmodi noxiæ umbræ minore negotio à nobis caueantur, ad prima redire libet. Itaque mi charissime Roberte, dicas, te amabo: Fallebantur ne semper, an unquā ipsi fallerentur demones? R O B. Bone Deus quàm festinas, imò atque adeò (bona tua uenia dixerim) infestus, urges, perinde quasi iam dies nos deficiat, quum Sol nondam præcipitet, & me tamen præcipientem agere uelle uideris. Dæmonum fallacias tibi antea me patescisse putabam: sed quia hesitant uideris, accipe eorum commentū unum ex sexcentis, inauditæ fraudis plenū. Romæ, testis Liuius, libro ab Vrbe cond. secundo, ita insinuat, ut ludj Circenses eo ipso die facti sint, quo bene manè seruus quidam à patrefamilias cæsus est. Quare statim post euidam Atinio plebeio homini somniū fuit, quo à Ioue monitus fertur, ut Consulibus eum nomine diceret, ludos quamprimū esse instaurandos. Is propterea quòd suis diælis fidem minime habitum iri suspicabatur, tacuit: qui paucis post diebus filium amisit: cui deinde ob mortem filij in matre iacenti, in somnijs illa eadem imago uisa est interrogare, sat ne magnam haberet spre-
ti numinis poenam, ac iam mortem intentare, nisi man-
data properè exequeretur. Ille tamen contabatur,
quum

quam subito est tanta affectus debilitate, ut stare non posset: tum amicorum consilio permotus, ad Consules lectica deferretur, ac ad patres delatus, narravit sonituum. Quo facto, domum suis pedibus rediisse dicitur. Ecce demonum flagitium. Eorum aliquis praesentiens Atinium cussurum filium, atque mox captum membris cōualiturū, ei in insomnijs adfuit, quo sic Romanam populum in religione maximè omnium dehydrantem, maioribus circumfunderet tenebris. Item audit Orogenem, qui super Numeros, homilia 18. breuiter cunctas ipsorum demonum nefarias artes prodit, inquit: Hec ergo omnia, id est, siue auguratio, siue extispicium, siue quaelibet immolatio, siue etiam sortitio, aut quicumque motus auium, uel pecudum, et inspectio quaecumq; fibrarum, ut aliquid de futuris uideantur ostendere, operatione demonū fieri non dubito, dirigentium uel auium, uel pecudum, uel fibrarum motus, aut sortium, secundum ea signa, quae docuerint iisdem demones observari ab eis, quibus artis huius scientiam tradiderint. P O L. Ars ergo augurandi, demonum inuentum est? R O B. Est utiq;. P O L. Atqui hoc non sentit Hetruria, quae illud cuidam Tegi apud se, subito ex terra nato, assignat: id quod à me libro de Inuentoribus rerum primo est explicatum dilucidè. R O B. Verum dicis, dilucet eam esse fabulam. Sic ex lapidibus homines fa-
ctos tradunt. Vergilius: — Quo tempore primū
Deucalion uacuum lapides iactauit in orbem,
Vnde homines nati. —

Nam ante Tagem, per Mōsen lege exceptum est, ne

quis se ad huiusmodi maleficas artes applicaret, ita in
 Levitico mandantem: Non divinabitis, neq; augura-
 bimini, neq; adiuugemini ad incantatores. Et in Deu-
 teronomio: Si introieris in terram, quam Dominus
 Deus tuus dabit tibi, non discas facere secundum abo-
 minationes gentium illarum, neq; diuinans diuinatione,
 neque sortiens sortibus, neque maleficus, neq; in-
 cantator, neque portentorum inspector. P O L.
 Ista omnia si Deus abhorret, non videtur mihi provi-
 dentia futurorum rectè appellari diuinitas, quæ, ut
 Grammatici definiunt, sit à diuino uerbo, quod est
 auguror: quia Dei propriū est, futura prædicere: nam
 à diuino, quod diuinum significat, diuino uerbo deduci-
 tur. R O B. Perinde ego mediusfidius in hac re te-
 cum bellè consentio, atq; cum Origene, qui homilia
 quæ paulo antè recitauimus, super Numeros, hæc di-
 uinandi, ut ita dicam, delirationem, per antiphrasim
 diuinationem dictam existimat. Et diuus Hieronymus
 in Commentarijs in Michcã, cap. tertio, ait, diuinitas
 nem apud sacros autores nunquam in bonã accipi par-
 tem, quòd in ea nihil diuinitatis, sed plurimum bona-
 rum mentium disperditionis insit, nisi caueatur. P O L.
 Vsq; adeò cauendum ducis istam artem? R O B. I-
 mò nihil magis: quando demones non alijs armis nos
 circumfident, oppugnant, urgent, quò tandem victos
 perdant. P O L. Perdant? utinam non magis no-
 stræ affectiones damno essent. R O B. Affectus, si
 uolumus uti ratione, nobis diuinitus data, facillè mode-
 rabimur, quum illi nos uigilantes diuexare soleant: at
 isti peruersi spiritus non item, qui homines alto somno
 sopitos

sopitos fraudulenter aggrediuntur. P O L. Rati in omni memoria hominum inauditâ narras. R O B. Sic arbitrare? sed tibi credibilis fiet, ut opinor. Nos enim quum onusti cibo & uino ad quietem imus, solentur somniare, ac somniando plurimum confusa, perturbatâq; cernere. Quo uiso, postquam nosmet collegimus, quum interdum perterreamur, ecce tibi subito demonum impulsu, illud haud pro nihilo habendum rati, non somnij causam, sed euentum stultissimè querimus. Nôn ne perfidiosæ sunt eiusmodi insidie, & perpetuâ certamen. quum per istos animorum nostrorum hostes, nō luceat etiâ noctu quiesceret P O L. Acutè pariter atq; copiosè dixisti: sed in mea permaneo sententia, longè maius nobis bellum aduersus afflictiones, quàm cum spiritibus esse, quòd ij fors malam machinemur, at illæ intus conuenter insidientur, quemadmodum in nostro in Dominicam precem commentariolo perspicuè docuimus. R O B. Tibi non adstipulatur Apostolus Paulus, qui aliud atq; tu censes edocet, ita ad Ephesios scribens: Induite omnia arma Dei, ut possitis stare contra uersutias diaboli: quoniam non est nobis colluctatio aduersus sanguinem & carnem, sed aduersus principatus, aduersus potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, aduersus spiritualia nequitie in caelestibus. P O L. Aduersus potestates, inquit Paulus? Ecquid sibi uult hic? habent ne demones potestatem nocendi? R O B. Habent. P O L. A quo? R O B. A suo principe diabolo. P O L. Secus atq; tu, ait ipse Apostolus alibi: Non est potestas nisi à Deo. R O B. Longius quàm.

L ; scitus

scitu opus est procedis, aliusq; rerum causas sic queritando ascendis, quam ut nos humi strati posimus suspicere. Sed ad rogatum tuum illud satis sit, ut nos aliud quidem uix ad honorem, aliud uero ad ignominiam usurpamus, ita demones isti postremo facti sunt omnium scelerum uasa, qui, teste diuo Hieronymo, talia officia sortiti sunt, ut essent rectores tenebrarum, quod esse lucis principes noluerint: ac sic ex uoluntate, alij ad alias artes bonas, malas uel sese applicarunt. P O L. Salsissimè equidem: ceterum non committam, ut tibi causam deuiandi aliquam dem: ergo ad prima reuertamur. Satis accurate paulo antè docuisti, quemadmodum demones fallant: nunc restat, & consequens esse uidetur, ut à te expectem, quomodo fallamur, quam ratione superæ mobilitatis ad est, aerei corporis uti nuper dixisti, tam acutè præsentiāt, ut decip: uix posse existimetur. R O B. Non te fraudabo tam iusta expectatione. Haud semper, autore diuo Augustino, ita cadunt res, ut à demonibus præsidentur, quod summi rectoris orbis consiliarij non sunt. Cuius rei exemplum sit hoc expositum. Quum Imperator iubet moueri castra, omnes milites de itione cogitant, eamq; futurā præsentiunt: & tamen sepenumero accidit, ut non sequatur, imperatore eodē temporis momento, ex causa mutato consilio, aliter iubente. Verbi causa: Cum populus Hebraeus, duce Mose, ex Aegypto in patriā rediens, iter per loca inculta faceret, iam tum sagaces spiritus potuere iuxta prænoscere atq; predicere, eum populum modis omnibus fame suffocatū iri: cum repente Deus pro sua

pro sua benignitate suppeditauit cibum, quem mannam uocant. P O L. Non omnia igitur isti diſgentium ſciunt, quum eos providentiæ diuinæ conſilia crebrò fugant. Sed redde mihi, an alio fallantur modo. R O B. Faciam Polydore ut ais, ſi modò mihi in mentem uenerit, multijugum illorum deliramentorum. Solent item demones in præſenſionibus naturalibus hallucinari. Exempli cauſa, recitata ſit hæc hiſtoria. Quum Ezechias rex Iuda grauiter ægrotaret, & Deus iuſſiſſet Eſaiæ prophætæ, ut eiſuis uerbis mortē nūciaret: iam tum perinde demones ut medici diuinare poterant, ita futurū, ut ille ex morbo minime conualeſceret: quum tamen ecce Deus preci- bus placatus, tantam abſiit ut regem obire mortem peruenerit, ut etiam in aliquot annos ſeruaret. Falluntur præterea, cum gubernatorib. nauū, ubi ex impro- uiſo uenti ualide ſiames deponunt. Ita ſeruatoreſe- daſſe tempeſtatem, legimus apud Lucam, ſcribentem: At ille ſurgens increpauit uentum, & tempeſtatem a- que, & ceſſauit, & facta eſt tranquillitas. Item cum agricolis quoq; circūſcribuntur, decipiūturq; ubi nu- tu Dei, cōtrā atq; ſigna naturalia ſignificāt, ſubitò fit temporis immutatio: qualē Iosephus libro Antiquita- tis Iudaicæ decimo-octauo accidiffe tradit in Iudea, u- bi quū propter ſiccitatē iā fruges deſperaretur, præ- ter omnū opinionē pluere cœpit, eo ipſo die, quū ſum- ma bene mane ſerenitas extiterit, duraueritq; catenue, quoad pluuia diuinitus manarit. P O L. Sed ne plu- ra nunc, quia iam cenandi hora penè obreſcit, quā- uis peruellem, ut breuiter de uarijs diuinandi modis

generatim diceremus, quò tandem tota divinatio per-
tractata uideretur. ROB. Pone tu modos in di-
vinandi amentia? POL. Amentiam ne eas divinã-
di artem? ROB. Etiam: quid enim insanus potuit
hominum mentibus aspergi, quàm ut studio querendi
futura, per nefarias artes, tenerentur: quam præsertim
illud ex usu nostro non esset, si Stoicis credimus, qui
omnia fato fieri dicunt. Si enim sciremus futura mala,
quæ nullo consilio vitari possunt, iam antè nos metu
cruciando, omnis superioris vitæ fructum perdere-
mus: Sin uerò bona præuideremus, totum illud expe-
ctationis tempus graue nobis foret: & quum cucurrit,
minus multo grata existerent. Atq; sic ignoratio futu-
rorum utilior est, quàm scientia, quæ illud nobis modis
omnibus negatum sit. Quare Plato in Timæo sentit,
divinationem à Deo datam hominibus errore mentis
duntaxat affectis, & id quidem meo iudicio, rectè:
uultq; prudens esse, ea postea interpretari, quæ ab in-
genio ita furenti prædicta essent. Igitur in divinatio-
ne, uti diximus, nullus potest esse modus, sed potius mē-
tis error. POL. Perbellè argumentaris: ea de re
non erit dissensio, de qua proximo libro mox plura:
quæquam Aristoteles in eo libello, quem de Divinatio-
ne per somnium scripsit sapientis, non item insani es-
se divinare probat: tu pergas, oro. ROB. Princi-
pes deuotorum sectæ habentur, quos magicæ artis pe-
ritos appellat: ij sese à primo demonū amicitie dant,
deuocentq;: qua re freti, eos consulunt, deuocant, mor-
tuos interrogant, umbras excitant, qui necromantes di-
cuntur. Sunt & alij id genus malefici artifices, perisq;
flagitiij

flagitij affines, qui uocantur chiromantes, quòd ex linearum quæ in manibus sunt inspectione diuinent: qui hydromantes, quòd ex aqua: qui geomantes, quòd ex terra, seu figuris in terra descriptis: qui pyromantes, quòd per ignem: et qui aeromantes, quòd per aerem, id est, per auium uolatus, aut procellas. POL. Bene profectò res se habet, propterea quòd ars istæ in primis lege uetita, iam pridem apud nostros obsoleuerit. ROB. Credis tu obsoleuisse: umò nimis etiam nunc uiget: uiget autem apud stultos, quibus tâta inest animo insulsitas ac inscitia, ut facîle credant istis nebulonibus post homines natos pessimis, qui bonam ætatis partem in eiusmodi maleficij superstitionisq; nebulis uersari, questus faciendi causa, uni omnia eius occulta depromere conantur: alteri prosperitatem, alij diuitias, honoresq; futuros mendaciter promittūt, atq; sexcentas in credulos fallacias intendant. Nam quotam putas quanq; rem euenire, prædictam ab istis? Et tamen sunt qui arti fidem habeant, et præsertim infelices, ut multo infelicißimi sint, qui quam amiserint aliquid, ut de alijs taceamus casibus, nibil potius agèdū putent, quàm hosce adire necromantes, et sorem indi cari, sperantes dare eis pecuniam, quò sic delusi damnum suo danno addant. Illi enim callidi impostores, postquam intellexerunt quas bonis nudati suspiciones iniiciant, ad quosq; crimen pertinere opinentur, tum ad artem redeunt, suos demones consulunt: et demū ut fraudulentißimi, neminem unam hominem indicantes, tantum suspiciones iniectas confirmant. Tum miseri confirmata opinione, domum aduolant, omnia re-

nolunt, examinant, huc illuc concurrunt. At si forte indicium aliquod fiat, sur'ne in manus incidat, id totum non Deo iniuriarum nostrarum uindicti, neq; sue diligentie, sed arti duntaxat tam stultissime quam ne missum assignant, acceptumq; referunt: quæ etsi omni tempore, non modò alijs, sed ipsis artificibus inuenta est uana & inutilis, quum homines malefici in primis egestate perpetua premantur. P O L. Rectè sanè admones cauenda sapientes: ceterum reliqua persequere, quàm breuissime poter. R O B. Erant qui secundam artem animalium fibras, qui cantus, gustus, uolatus auium notare: qui terræ motus, fulminaq; obseruarent: qui duce natura, somnia interpretarentur, qui deniq; ex oraculis uaticinarentur. Isti uates responsa dabant, edocti uocibus demonum, qui cas uarias, confusas, obscuras & incertas, de simulachris, circa quæ uersabantur, tanto artificio edebant, ut quomodocunque exitus rei caderet, is certè predictus uideretur. P O L. Verè ac probè explicui-

sti, quæ à te expectaram. cetera in proximum sermonem nostrum reseruanda puto. Ac ita

cœnatum eamus. R O B.

Fiat quod iubet.

LIBRI PRIMI FINIS.

POLY-

POLYDORI VERGILII VR.
binatis, Dialogi de Prodigijs,
liber secundus.

P O L Y D O R V S.

FActa iam re diuina, sumptoq; ientaculo, uis'ne
sub hac uite, nostri hortuli obumbratrice,
sermoni reliquo operam demus, sedentes? R O B.
Quid mi? non ad te ea de causa diuerſi, ut que ad
quietem animi, delectationemque queruntur, in
his acquiescerem. Et quia mihi in presentia, cu-
ra pariter ac negotio uacanti nihil incundius esse
potest, quam de eiusmodi rebus tecum conferre,
quod hesterno die informauimus de prodigijs, opus
libentissimè absolucndum curabo. Sed ei nihil ante-
uerſas rogo: nam heri mirandum in modum, rem
extraxisti, sic, ut minus per tuas multiplices que-
stiunculas licitum fuerit, ad umbilicum, uti dicitur,
perducere. P O L. Faciam porro quod cupis,
si prius tamen unum quaesiuero, quod omnino nostræ
disputationis caput est, quomodo quis possit interno-
scere praesensiones, uisionesq;. R O B. Ego sanè
sic fixe animo cernebam, uelle te more tuo, nouis argu-
mentationibus nostrum sermonem plus nimio morari,
interponendo quod minus aliquando ad rem nostram
conueniat. P O L. Nihil institutum sermonem mo-
ror, nec ei quicquam interpono: quandoquidem con-
sentaneū est, ut prius aliquantisper cōcionemur, quàm
nos in uiam narrandi prodigia demus. R O B. Ne-
scio

ſco te intus & in cute, ut aiunt. Si ſemel in diſceptatio-
 nis campū me traxeris, necſſe habebo tecum diu ob-
 luſtari, adeò lepidè ac ſagaciter ſcis cauſas inueſtiga-
 re, quàm obrem in certamine quempia retineat. Qua-
 re, amabo te, agito partes tuas, incipe, atq; perge re-
 cta via exponere ſpeciatiim id quod ad rem noſtram
 pertinet. P O L. Id quantum conuicti animo, quan-
 tum labore contendere potuero, ſedulo facere inſti-
 tuam. Quum diſputando ad ſomniorum viſiones ueni-
 endum ſit, quæ nobis aut per quietem, aut per merum,
 aut per inſaniam, ſunt, in animo eſt querere, quæ tam
 probari poſſint uera viſa, quàm falſa reſiliſſet propterea
 primum omnium oportet ponere regulam ueri & fal-
 ſi, ſi utriuſq; notionem ullam habere uelimus, qua di-
 ſtingui poſſint, quæ à Deo miſſa, quæ in ſomnijs ui-
 deantur, quæq; oraculis, auſpicijs & extis inania de-
 clarentur. R O B. Eſt quiſquā, qui huiuſce rei poſ-
 ſit querere ueritatem? P O L. Ego à te adiutus: &
 hæc mihi cauſa eſt, quare te audiam libentius, ſi tibi po-
 tior cauſa non ſit, cur recuſes. R O B. A' me ad ue-
 ritatem indagandā, quam natura, ut ſcūt ait Demo-
 critus, in proſiando penitus abſtruxit, auxilium expe-
 ctas? Moriar, ſi ambp id ullis ingenij facultatibus ex-
 qui poſſumus: de hac enim una re philoſophi antiquiſ-
 ſimi inuic ſe ſummopere diſſentiant: theologi uerò no-
 ſtri maxime laborant, anguntur, ſudant. Illi etenim ſic
 argumenta ſua concludunt: Eorum quæ uidentur, a-
 lia uera ſunt, alia falſa: & quod falſum, id percipi non
 poteſt: quod autem uerum uisum eſt, id omne tale eſt,
 ut eiufmodi etiam falſum poſſit uideri: & quæ uisa
 ſunt

sunt eiusmodi, ut in ijs nihil intersit, non posse accidere, ut eorum aliqua percipi possint, alia non possint. Quibus omnibus rationibus uolunt efficere, quæ uisæ sint ueris adiuncta, esse falsa, quæ à ueris nihil differant: & deniq; talia esse, ut non possit ingenij acies ea comprehendere. Hanc autem definitionem Cicero in Academicis questionibus facillè refellit, conuincitq; autores, ita respondens: Qualis est illorum oratio, qui omnia non tam esse, quàm uideri uolunt? Maximè autem conuincuntur, quum hæc duo pro congruentibus sumant, tam uebementer repugnantia: primum, esse quædam falsa uisæ: quod quum uolunt, declarant quædam esse uera. deinde inter falsa uisæ & uera nihil interesse. At primum sumpseras, tanquam interesset: ita priori posterius, posteriori superius coniungitur.

Sic Cicero argumentatus concludit, ad uisæ discernenda opus esse perspicuitate & diligentia: quando perspicuitas eam habet uim, ut ipsa per se, ea quæ sint, nobis ita ut sunt, indicet: diligentia uerò facit, ut firmitus in perspicuis maneamus, sine qua, præstigijs quasi quibuslibet obcecati, actiq; facillè ab ijs quæ clara sunt, de pellī possumus. Verbi gratia: Solet quis in uigilia sibi aliquid fingere, ac longa cogitatione depingere: qui simulac seipse cōmouit, atq; ad se reuocauit, sentit quid intersit inter uera & inania, si perspicuitatis diligentiam adhibeat. Et idem faciet, si eadem in somno extiterint. P O L. De ueris & falsis uisīs, infra à suo loco commodum disputare poterimus. nunc autem omnes nostræ disputationis ueruos contendere nos debere existimo, quò dissentiamus, quomodo diuina prænotiones

tiones internosci queant, ut ne veri cognitio per demonum fallacias conturbetur: quia satis constat, tam cōmunitatem esse naturalibus præsensionibus cum diuinis: quàm superstitiosis cum curiosis. R O B. Vbi est communitas veri cum falso, ibi nullum erit iudicium: quoniam proprium in communi signo notari non potest. Atque ut uidere uideor, perdifficiliter id quod agis, planum fiet. P O L. Imò nullo fiet negotio: nam uno uel altero modo, aut quod querimus, probabile existeret: aut saltem notam aliquam ueritatis habebimus, si modo libuerit ingenium, quod tibi longè sagacissimum est, intendere. R O B. Quid multa? intendam sedulò Sed heus tu, noli mihi proponere uisiones amentium. quatenus enim hæc nobis pertractanda sint, perquam diligenter uidendū est, ut ne cum insanis insanire uideamur. P O L. Phreneticorum, ebriosorum uel ue monstra abhorreo? R O B. Abhorreo inquam, simulq; audire, nedum referre pudet: quot etenim somnorinas, ut Varronis uerbo utar, imagines affatur et præsertim illi, qui quo magis delyrāt, eo frequentiora cum dijs colloquia habere se aut fingunt, aut credunt. Credunt autem complures, et maxime omnium monachi nostri, uiri simpliciores, apertioresq;: quorum nonnulli, ut sæpe accidit in tanto deuotorum grege, cum tædio uitæ, quam artibus uacua degunt, tum penitentiæ uotorum, quæ ferme à pueris inconsideratè fecerint, affecti, sui consolandi gratia, sese ad danda responsa accommodant, et nunc amicorum nomine de nuptijs faciendis, nunc de habèdo itinere, nunc de bello gerendo, de mortuorum statu, de ui-

uorum

horum futura felicitate, de ouis gallinae subiiciendis, de ouium partu, ac subitis rerum mutationibus, deos consulunt, qui demonum prestigijs obæcati noctu in coelum rapiuntur, cœlites adveniunt, responsa reportant, & nomine sanctitatis elati, sua uisa amicis patefaciunt, id quod summæ lenitatis atque erroris indicium est. Ista ergo, & istiusmodi uanitatis plena, nostrum queso, non impediant sermonem, quem in multum iam diem produximus. P O L Y. Ioculatoria hæc, quæ inter sermocinandum nos paulo antè labore atque itinere disputationis defessos, iuxta delectare atque recreare possunt, missa facienda indicat?

R O B. Sic sanè. Nam non est ponendum tempus in hoc ioci genere, quod nequaquam facietum, sed flagitiosum duco: quando non parum multi etiam nunc imprudentes se in demonum laqueos precipites agunt, arbitantes à dijs præcepta accipere, quæ à malo genio habent. Quid, quòd muliercule quoque nostræ, præsertim monachæ, more suo semper credula, non uerecundantur se interdum fatidicas profiteri, quum miserae ab istis demonibus circumuente, non animaduertant fraudem? Et quia labi, errare, falli, tam turpe est, quàm perniciosum, non est quòd prosequamur uisiones eiusmodi uatū, qui planè mente capti, nihil certi præsentunt: quod infra satis constabit. P O L. Tute proinde constituas regulam, ne nostræ fluctuet disputatio. R O B. Faciam. Quinq; somni speciei, teste Macrobio, sunt. id est, insomniū, quod accidit, quum cura studium ne cui insipiam rei, quod uigilantem tenuerat, mox dormien-

tem-

tem inuadit: quia, ut ait Cicero de somno Scipionis, fit sepe ferè, ut cogitationes sermonesq; nostri pariant aliquid in somno tale, quale uigilantes cogitauerimus, locutiq; simus. Altera somniū, quod est figuris tectum, ita ut sine interprete, qui artem calleat, intelligi non possit. Tertia phantasma, quam quis semisomnis uidet in se formas uarias latè uagantes irruere. Quarta oraculum, quum per somnium persona grauis, aut Deus ipse quicquam futurum esse, sine uti bonum faciendū, malū ue declinandū denunciat. Quinta uisio, cum id perinde euenit, ut cernere uisi sumus. Ceterum nos, ut hactenus fecimus, ista omnia commodè modò uisiones, quas Græci (teste Quintiliano) phantasias uocant, per quas rerum absentium imagines animo presentantur: aut uisa, quæ nocti pariter atq; interdum accidunt, appellabimus. POL. Distinctio uisionum, ac conclusio, item sermonum lex mirificè placet: itaque reliquum est, ut de modo tractetur, quo uera uisio à falsa discerni possit. ROB. Id paucis explicabo: uera enim uisio est, quæ nihil in se falsi: falsa uerò, quæ uerū habet in se nihil. POL. Bella sanè conclusio, uel potius iocatio. ROB. Quæ malum uideor tibi nugari, si quod rogas, tibi respondere? POL. Aliud rogo responsum. Quomodo id uerū, falsū ue clucebit? quomodo constabit mihi, id quod prædicitur, an à Deo, qui uerax est, ac idcirco, ut Plato de Repub. ait, haud quenquam per uisiones, seu signa decipit: uel à diabolo, qui est mendax, proficiatur? ROB. Nō facîle utique constabit. opus nempe est diuina ope, ut quis eius rei intelligentiam habeat. Sic Origenes homilia

milia tertia in Exodum testatur, inquit: Vide quid scriptum sit de Iuda, quomodo refratur: Quia introiit in illum satanas, et quia misit in cor eius diabolus, ut traderet Dominam. Ipse ergo aperuit os eius, ut loqueretur cum principibus, et phariseis, quomodo eum traderet, accepta pecunia. Vnde mihi uidetur non esse parue gratie, intelligere os quod aperiat Deus, et intelligere os quod aperiat diabolus. Nō est sine sancti spiritus gratia, huiusmodi os et uerba discernere. Hac ille. Hinc extiterunt prophetae Dei ueri nuncij, qui futura predixerint: nam futura quæ prænorant (aliter enim prophetia nominanda nō est) predicebāt à Deo edocti: id quod affirmat apostolus Petrus epistola secūda, scribēs: Si illud prius noueritis, q̄ omnis prophetica scriptura nō sit priuata interpretationis. Nō enim uolūtate hominis allata est olim prophetia, sed à spiritu sancto impulsī, locuti sunt sancti Dei homines. POLY. Si te audiremus, iam equi dē palām foret, prophetas semper uera dicere, at alios nō item, quū affirmes istuc nomē illis tantū cōuenire: quod non est uerū. nam in Numeris Balaam, et apud Cretenses Iouis sacerdotes sunt prophetae appellati, quales, teste Festo, erāt uel sanorū antistites, oraculorūq; interpretes. Itē diuus Ambrosius in primā Pauli ad Corinthios epistolā, ait, alienorū scriptorū interpretes prophetas uocitari. Ita etiam Plato in Timæo uaticiniorū interpretes prophetas appellat, qui sepe labi, errareq; possunt. Ergo non omnis propheta uerus est. ROB. Quid pugnat! tibi assenior: sed dico alium esse prophetam, qui intelligat quod prædi-

M

cit:

cit: alium prophetam falsum, qui fallatur, quòd nō intelligat, quod denunciât. Talis fuit propheta Saul rex Iudeorū, talis Caiaphas, talis Balaam; autor Ambrosius. P O L. Sed ad prima reuertamur. Inquis pro-

phetas à Deo Opt. Max. edoceri ea quæ fiuntur, & nosse quæ prædicunt: ecquid igitur signi dat Deus, quo propheta intelligat se ab eo prædicenda moneri?

R O B. Audi, hoc loco permultum proficiemus, illud philosophādo demonstrare, quæmadmodum fiat, ut propheta ad prædicandum insituantur: nam Ioannes Scotus, & Thomas Aquinas inter se non consentiunt, an solus Deus, uel eius ministri spiritus, per intelligibiles species, humanis mētibus propheticas reuelationes infundant. P O L. Quid istuc ad rem nostram?

an querendum putas de officio Dei, & quid per se, seu alios, præstare debeat: perinde quasi aut procul sit, aut alienæ opis ad suum negotiū agendum egeat? Nolo inquam audire. R O B. Quid ita?

P O L. Quia uideo, uideo futurum, ut eiusmodi sophisticis subtilitatibus, à quibus nequis te abstinere, confestim me in breuia & Syrtis urgeas. R O B.

O' fortem, & nō fortiē bellatorem: à me multa poscis, & quam ad rem uenio. tu, si ea frigidissima sit, cales, si seruētissima, friges. Audis cetera, queso, postquā de prophetis sermo factus est. Nō uno se modo ueritas prophetica hominū mentibus insinuat. sed uario. Aut enim uisio menti imprimitur: ita David Christi mysteriori perspexit. aut per uisam, auditum uel, signa rerum futurarum eduntur: sic Moses audiuit multa futura, sic Daniel uidit in pariete scripturā. aut deniq; per i-
maginationem

Imaginationem figuræ obijciuntur: ita Hierimias aspexit succēsam ollam. At ille imaginarius modus multiplex est, quippe aut per quietē, aut per uigiliā, monstratur rerū imagines aliquid portēdentes: aut per uerba, uel signa exteriora. quorum autor sepe cernitur, aliquando non cernitur. Ita apostoli, Petrus, Iacobus, et Ioannes, uiderunt in monte, uti Marcus euangelista perbibet, Heliā et Moysen cum Christo colloquentes, ac audierunt uocem supernē editā: Hic est filius meus dilectus, ipsum audite. Ad hūc quoq; modū Esaias testatur uidisse se dominū sedentem super solium, et audiuisse uocem domini dicentis: Quam mittam? Hic uocis autorem uidit, illi nequaquam. Atq; ita persona loquentis modò in aperto, modò in occulto est. Ceterū amplius decē modos narrare si uellem repetere minutatim, quæ à nōnullis magis superstitiose quàm cōmodè aut utiliter traduntur. P O L. Mitte omnino plura dicere: ijs ego tribus conueniunt modis, haud scio quid ad illos addi possit, qui facile omnem prophetiæ immiſsionem cōplectuntur. Sed age, tandē aliquando de ueris eius immiſsionis signis doce. R O B. Lumen appellant id: quod indicio est, aliquid mortalibus prædicendum à Deo prophetis inspirari: quoddam præcepta accipiunt, diuino quodam lumine intrinsecus sic illustrentur, ut nil umbræ, nil ambiguitatis, nil dubitationis, nil erroris in eis sit: quippe qui tūc plus sapiāt, plus cernant, plus sentiant, ac plus animis uigeant. Contrā, si quicquam à malo demone auribus instilletur, etiam letum, ferunt non eandem inesse sensibus rei perspicientiā, aut animi alacritatem, uerū

potius gravitatē, tarditatēq̃, et gaudio quod quisquam ob nūcium rei iucundæ gauisus esset, statim post intercedere tristimoniam. Sed quid multat forsitan per lumen veræ prophetiæ iudiciū fieri volunt, quia sine illo perituro sint visiones. Ita Moses, duce rubi flamma, ad colloquium Dei accessit: ita in apostolo Petro, ut in Actis est, quum in carcere esset, noctu repente circumfuso luce nō mediocri, visum accidit, quo salutis admonitus est: et Paulus interdū persusus lumine, audiuit vocem de coelo, qua ductus est ex tenebris, ad verā lucē.

POLY. Perinde me dii ament, ut tu omnia peracutē, persulse tractasti, egisti, docuisti: sed istud luminis signum haud facile quisquam certū scire, seu certo metiri discrimine potest, præter eum cui visum obiectum sit: quare profer, si quid aliud habeas, quod æquē ab omnibus internosci queat. ROB. Quid hoc necesse est? POLY. Valde equidē, quoniam nō habeo adhuc regulam, ut tales visiones veras iudicem. ROB. Tantum, quantum possumus, quantum mediocri ingenio, quantum mediocri cura et studio valemus, faciemus tibi satis opinor: sed ita existimes, tibi posthac nō licere transversum digitum discedere ab hac regula, quam tantopere postulas. POLY. Ob id ipsum te rogo, ut non amplius de re tanta hæsitem. ROB. Antea dixi, lumen esse iudiciū prophetiæ veræ, secundum quorundā sententiā. nūc nobis illud interpretari libet verbū Dei, unde in psalmo 118. canitur: Lucerna pedibus meis verbum tuum, et lumen semitis meis. et Christus apud Ioannem: Ego sum lux mundi. Istam igitur lucernam et lucem, hoc est, verbum Dei, quum

videris

uideris præferri, pro certo habcas, signa ueræ prophetiæ statim post sequutura: quia Deus primum loquitur, postea, ut credamus, signa addit. Marcus euangelista de Apostolis: Illi uerò egressi prædicauerunt ubiq; Domino cooperante, et sermonē cōfirmate per signa subsequētia. Ac ita signa prophetiæ sine uerbo, nunquam dari scito. P O L. Scio certē te nec nō meo aliquantū aberrare proposito, rem tanetsi acutē concludis. R O B. Aberrare cum ais, qui in rectam uiam pedē retulerit? Tu in errore, ne dicā in uitio, et, qui nō intellexisse uideris, me hactenus aliorū sententias de internotione uisionum persequūtū: nunc autē meam dicere, ut magis certam. P O L. Probē dicis, fui in errore, & tu in uitio, quandoquidem iam bonam dei partem dedimus longo certamini: quā tu, ut uideo, nondū edideris signum, quod noscam, id quod à principio pugne fieri solet. Sed factū bene, abundamus enim ocio, ita ut commodū de signo rursus agere possimus, quod ego, uti pugnam, à te nostri sermonis duce expecto: expecto aut, ut intelligam, quid sit ipsum signū, de quo tam opere hoc loco agimus. R O B. Habebis id quidem: ut enim heri feci, nō me ita interpellabis, quin ad nostra nauiter reuertar: sed modicē agas, precor, ut ne tricari potius, quā disputare uideamur. Signa diuina sunt testimonia uerbi Dei, quæ per miracula corroborātur: de quibus Apostolus meminit ad Hebræos scribēs: Quomodo nos effugiemus, si tantam negleximus salutem? quæ quam primum enarrari cœperit per ipsum dominū, ab ijs qui audierant in nos cōfirmata fuit, attestāte Deo, & signis &

prodigijs simul, uarijsq; uirtutibus, & spiritus sancti distributionibus, iuxta ipsius uoluntatem. Hinc igitur cognoscere licet, in uisionibus quas diuinas censemus, oportere inesse uerbū Dei, id est, de salute animæ agi, & secundū uerbū illud plurimum signa sequi. Et hæ sunt uisiones, quæ contigerint in Mose, Petro & Paulo: quorū exempli causa nuper mentionē fecimus, qui dono sancti spiritus, ac pietate et innocētia muniti, de uerbo Dei uaticinati sunt. At uisiones demonum sine uerbo, sine signis, ab illis expectato, qui multa uitæ ignauia, item ficta bonitate armati, de rebus humanis Deū futiliter, stolidè, leuiter cōsulūt: quibus quia ita merentur, demones responsa dant. P O L. Iam teneo, ita omnia perspicua fecisti, quid intersit inter uisiones, & quibus id signis internosci queat. Sed hinc scrupulū iniiecisti, qui me malè habet. R O B. Quid istud est? P O L. Dicam. Tute hesterno sermone ostendisti malos homines interdum uera prædicere, illudq; exēplo Balaam probasti. ipse ergo nūc quaero: Num illa dona, illa signa quibus tam præclare docuisti ueros prophetas imbui, muniriq; fuerint data Sybyllis: quarum carminibus tam Lactātius Firmianus, quàm diuus Augustinus tradūt multa prædicta fuisse, quæ ad nostrā pertinerēt religionē: aut Balaam, Saul, & Caiaphæ, pessimis hominibus? quāuis futura, et illa quidē minime uana, effati sint. R O B. Quid est, cur ista de me queras? qui omnino tantā rem me nulla facultate attingere, uel explanare posse confido: sed nec facile eius esse, qui reprehensionē doctorū, aut prudē tam uereatur. Quippe si talia certō scirem, profectō
essēm

essem quasi apostolus Paulus, qui in tertium usque coelum raptus audivisse se ait, quæ fas non foret homini loqui.

Quapropter ego ut homunculus unus è multis, non astringam meam fidem, qui quum probabilis cõiectura sequens, ultra quò progrediar, non habeam, te contentum nolo divi Ambrosij in nostra theologia probatissimi responsis, qui ea quæ percontaris, et scire auct, ac cuius modi sint, abunde exponit. Is itaque in cõmentarijs in epistolâ Pauli ad Corinth. primam, de Sibyllarum uaticiniorum ratione sic edisserit: Est enim inter mundanos spiritus potior, unde solet cõiecturis quæ mundi sunt, divinare, quem Pythonem appellat. Hic est, qui per verisimilia fallitur. et fallit: hic est, qui per Sibyllam locutus est. Et subiicit: Ad Dei gloriam prophetatur, sicut dicit David propheta: Non nobis domine non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Nam et Balaam prophetavit, quum propheta non esset, sed hariolus. Et Caiaphas prophetavit, non merito, sed dignitate ordinis sacerdotalis. Et Saul prophetavit, quum iam inobediencie causa spiritu malo fuisset repletus: sed propter Dei causam non posset comprehendere David, quem occidere volebat. Verum idem libro Epistolarum suarum sexto, ad Chromatium, multo luculentius rationem eiusmodi rei reddit, ita scribens: Sed nec augurator augurij in Israel, secundum legem Dei. Quomodo ergo Balaam prohibitum se oraculo Dei dicit, ne vadat ad maledicendum populo Israel? Et insert: Unde isti oraculum Dei, quod futura manifestavit, qui augur erat? Si oraculum Dei loquebatur, unde meritum divine aspirationis assumpserrat? Sed non mireris infusam auguri à Domino quod lo-

queretur, quando infusum legis in Euāgelio, etiā principi synagoga, uni ex persecutibus Christum: Quia oportet unum hominem mori pro populo. In quo nō prophetiae meritū, sed assertio ueritatis est, quo perfidia nō credentium uocibus suorū augurū redargueretur. Ideo Balaam ille Chaldaeus adscitur ad fidem, ut Chaldaeorū superstitio cōllesceret. Non igitur cōfitemis meritum, sed uocantis oraculum est, reuelante Dei gratia. Haftenus Ambrosius. P O L. Per appositē recitasti ista omnia, quibus iam satis constat, Dei natu eos malos uates diuinasse. Sed aliud intelligere cupio, an illi acceperint idem lumen, idem donū, atque ueri prophetae solebant? R O B. Quid nūquam Ambrosius, ut tibi nuper exposui, referat Balaam nō ex pertem meriti diuinæ inspirationis. Ceterum id rārō accidisse legimus, at sincerē nunquam, quin fraus ex altera parte metuenda foret, id quod Ambrosius attestatur, ibidē dicens: Quid igitur cōtraxit offensionis? nisi quia aliud loquebatur, aliud machinabatur. Tentabatur ergo Balaam, non probabatur: erat enim plenus fallaciae ac doli. Haec ille. In eodem fuit uitio Caiaphas, qui ut Christum perderet iudicauit unum hominem, seruandi populi causa, morte afficiendum. P O L. Cuncta nimirum rectē, ita ut penē ad exitum uenerit omnis questio. Veruntamē aliud à te percontabor. Antea dixisti, Ambrosiū affatim de Sibyllarum carminib. differere: postea adduxisti eius testimoniū, in quo tantum unius Sibyllae mentio facta est, perinde quasi sola una Christi praeconium cecinerit. R O B. Acriter nempe sapis, animaduertisti istud? P O L Y.

Atqui

A tqui animaduerti, et quid sibi uelit ista tua trāsitiō,
dic so des, nisi molestum est. R O B. Audeo me posse
tibi rem declarare, si memoria non defecerit, neq; gra
uabor. Itaq; hoc habeto cognitū, inter se autores tam
de nomine patrie et numero Sibyllarum dissentire, q̃
cuius carmina sint, quib. de re Christiana testimonia
dicta acceperimus. Alij, teste Augustino, de Ciuitate
Dei libro 18. id opus Sibyllae Erythraeae, alij Cumanae
assignant. P O L Y. De his satis maiora moliamur,
quae à primo praetermissa sunt, quum praesertim nihil
sit quod uideamur, ut dies nobis satis sit, ad id disputa
tandum. R O B. Ecquid moliris, quod maius appel
les? Vis tuo iure iocari? qui paulo antè dixerat, ad exi
tū uenisse nostrā disputationē. P O L. Disputationē
inquis? Non habes in memoria, dixi enim quaestionē:
sed nunc, uti saepe usu uenit, alia mihi quaestio oborta
est, tuo iudicio discutienda. R O B. Propone, post
quā, ut uidere uideor, noster magis integrescat quā
seuescat sermo, necesse est. P O L. Faciam id, quod
tibi, ni fallor, ualde probabitur. Hastenus de prophe
tia non pauca dicta sunt: sed unde illa orta sit, nullum
uerbū. Quare omnis iste noster labor facile reprehen
sionem incurreret, nisi illud prius explicauerimus, quā
hinc digrediamur. nā omnis quae suscipitur de aliqua
re disputatio, debet ab origine eius rei inchoari, ut e
iusdē rectā definitionē asserre possit. R O B. Illud
parce, queso, tua culpa praetermissam est: qui nix una
quaestione absoluta, ecce tibi, alteram subiungis.
P O L. Verum dicis: sed id mihi non uitio, imò atq;
adeò laudi, absit arrogantia uerbo, dandum uidetur.

nam pridie ita noster institutus est sermo, ut hodie à nullo certo inductus exordio faciat, quò mihi passim Peripateticorù in mentè ueniat, quorù consuetudo in disputando, quemadmodù Cicero in Tusculana secunda testatur, fuit, ut de omnibus rebus in còtrarias partes differerent, quo sic maxima dicendi esset exercitatio. Ita mihi faciendù duxi, tui colloqui perfruedi causa: etenim nisi ego te hisce captionib. alias alijs, et eas quidem contrarias subiiciendo, in disceptatione detinerem, iam surrexisses, finemq; disputandi fecisses.

ROB. *Fateris ingenuè extra iocum, ut puto, tuas incùdas artes, quas ipse facile patior, quàm uideam tibi secundum hunc sermonem nostrù, nihil illis esse familiaris, gratiusq; sed surgamus, quaeso, atq; quod restat, ambulando tractemus.* **POL.** *Fiat: sed leniter incede, ne fangere, ne' ne calescas, quò extremum nostri sermonis actum tuo còmodo agere possis.* **ROB.** *Ad rem aggredior: sed iam iam sudare incipio, ob gravitatem oneris, quod intempestiuè imponis. Expectas prophetiae originem? at quis pro certo dicere audebit? accipe definitionem prius. Prophetia aut est rerum futurarù predictio, quae nulla humana opera, nulla cura, nullo deniq; conatu, quia nescia mens hominù futi sortisq; futurae, innotescere potest. Ac ita cognitio futurorù nò statim impendentium (nam, ut heri disputauimus, ex naturali diuinatione, per còiecturas, & experimenta, imminentes procellas quibusdà signis praesentimus) ex Dei uoluntate, uel potius clementia pendet. Nam quid in ea re potuisset sua opera, labore, aut studio excellere Dauid, qui fuerat pastor, & postea*
rex

rex bellicosissimus? aut Amos, itidem pastor? aut Hieremias puer? & lōgō pōst tempore, apostoli fēre omnes idiote homines? P O L. Contrā, ac tu affirmas, sunt qui id diuinandi munus animæ adscribant, quod illa, uti Plato sentiebat, ex suis initijs, uim quandā ab animæ idea, quā nos speciē appellamus, adiutā præscienti futura habeat. R O B. Istud nostri theologi, & in ijs Augustinus in primis, pernegant, quā anima nequeat semper diuinare, quādo uult. Quid, quod Peripatetici omnes accedunt eōdem, uolentes animā instar nude tabellæ, in qua nihil informatū sit, copulari corpori, et eam nihil ordinaria ui naturæ posse cognoscere, nisi per sensus & phantasias intercedentes? Siqui dē, quemadmodū Augustinus de definitione fidei tradit, satis cōstat animam corpori, statim ut est in utero formatam, Dei iudicio, creatam ad punctum temporis, coniungi, ut ita factus homo ex anima et corpore constans uiuere incipiat, ac ita uiuens egrediatur plenus humanæ substantiæ, ex ipso utero, & postmodū uti anima ratione, ita caro sensibus in dies singulos magis augeatur. Ad illud Lucas euangelista de Christi pueritia loquens allusit: Et Iesus proficiebat sapientia, & ætate, & gratia apud Deum atque homines. Igitur nemo homo sua opera, uel labore, sed Dei beneficio, prophetiā consequitur: id quod apostolus Petrus affirmat, scribens eam olim non ex uoluntate hominis, sed à spiritu sancto allatam. P O L. Ad superioris tui promissi partis epilogum subtiliter, copiose, dilucidē, feliciter peruenisti: nunc posteriorem absolue. P O L. In promptu est, ad idq; nitimur. Prophetæ
iam

iam inde propè ab initio orbis conditi esse coeperunt. Abrahà enim, ut est in libro Geneseos, capit. 12. à Domino propheta vocatur, iubemur Abimelech regi, qui Saram eius uxorem rapuerat: Nunc ergo redde viro suo uxori, & orabit pro te, quis propheta est, & uiues. Prophetamq; fuit Abraham, ut infrà intelliges, si sermo de ea re incidet. P O L Y. Incidet, non dubites. nam ego ad id loci te perducam, ut sis ex occasione data, appositè illud explicaturus. R O B. Fortasse faciam. Item Dominus Mosi ait: Ecce cōstitui te deum Pharaonis, & Aaron frater tuus erit propheta tuus. In Exodo, capit. 7. ea est historia. P O L Y. Et hoc prophetiæ initium? R O B. Hoc nempe. P O L. Atqui adhuc me incertum rei fugit, quando Abrahæ primò, ut dicis, prophetæ officium illud tributū fuerit. R O B. Si isto modo uolueris singulariū rerum tempus & causas desiderare, non modò cognoscendi sed ne querendi, ne ue dubitandi quidē finē reperiemus: tamen & hoc demonstrabimus. Abraham per uisionē Dominus iā inde à principio alloqui cœpit, quam cum in Chanaan ire iusserit, prædixeritq; fore, ut eius genus postremò possideret eam terræ partem, quæ à Nilo Aegypti flumine ad Euphratē pertinet: item circūfionem, ac multa alia mandaret, quæ per eum Hebræis nunciata, curataq; uoluisset. Nota est historia in Genesis libro. P O L Y. Satis est. at postquam ortum diuinæ uisionis à fonte repetiisti, cōsentaneum est, ut simul queramus, quid causæ fuerit, quamobrem Deo placuerit sua arcana per eū modum mortalibus referare, quæ ipsorum intelligere maxime interesset.

interesset. R O B. Ego uerò istuc neq; humani ingenij
querere, neq; inuestigare, esse existimo. Quis enim,
ut Esaias dicit, consiliarius Domini fuit? P O L Y.
Suspitor prophetas fuisse, quib. sicut tute nuper uno
uel altero loco docuisti, Deus sua cōmunicauit iden-
tidem cōsilia, quorū mortales monitos à primo uolue-
rit. Qare explica, atq; excute huius rei intelligentiā
tuam. R O B. Certē uenit mihi in mentem hoc mo-
mento Amos propheta, qui eius rei causam reddidit, ita
inquiens: Nō faciet Dominus Deus uerbum, nisi reue-
lauit secretum ad seruos suos prophetas. P O L Y.
Patefecit Deus omnia secreta sua prophetis? R O B.
Rectē tu porro interrogas, ut nō sit, quod possbas he-
sitemus: propterea audias. Haud equidē cuncta Deus
significat prophetis, quæ in cælo agat, uel quæ iam e-
gerit: sed quæ in terris sit acturus, quæ ad hominū sa-
lutem pertineant, si audierint, si crediderint. Sic Noe
edoctus, cognouit futurum diluuium: sic Abraham in-
tellexit excidiū Sodomæ et Gomorrhæ; sic Ioseph de
futura septem annorum fame est factus certior: sic de-
niq; Esaias prædixit fore, ut Christus ex uirgine nasce-
retur, atq; morte sua nos ab interitu uindicaret.

P O L Y. E quid, rogo, mouet Deum, ut talia mor-
talibus significanda ane curet, quàm ingruant?

R O B. Cūm clementia, tum iustitia. Pro sua enim be-
nignitate, Deus, uti diuus Hieronymus in commenta-
rijs in Amos affirmat, semper futura prænunciat, ne
cogatur inferre supplicia, siquidem eos quos poenitet,
ac certa fides habet, deleat, fouet. Tam clemētie est
seruare, quàm iustitie, punire eos quos iuuat in culpa
uitioq;

uinoq; esse. Iam habes de uisionibus sacris, quæ postu-
lasti. P O L. Ita prorsus: sed plus desidero, usque eò
meum animum tuus lætat sermo, ut semper eius copi-
am sitiat. R O B. Si ita feceris, tantum aberit ut ho-
die uel coenatum aut cubitam hinc discedamus, ut no-
bis etiam ad multam noctem uigilandum putem: quod
fortasse de industria facis, quò ita me uia pariter coe-
na fraudes, atque rei tue familiari consulat, ut ne tibi
suis sumptui. P O L. Tuis facietis ac festiuitate uta-
re, licet: est profectò res non minimi momēti, in qua
aliquid temporis ponamus, par qd, quò omnis diuina-
rum uisionum ratio ritè pertractata dici possit. quod
pauc tua fiat, quaeso. R O B. Exprime tandem quid
illud sit, antequam me longioris sermonis capiat satie-
tas. P O L. Reperio olim moris fuisse deorum ua-
tum, ut tribus modis responsa darent: uerbis, signis,
aut scriptis. Primum ponit modum Vergilius, libro
Aeneidos tertio, quam inducit Aeneam consulentem
Thymbraeum Apollinem, de suo itinere nam à Ioue
summo deo ceteri futura docebantur, quod Harpyia
Celeno testatur canens:

(pollo

Quæ Phœbo pater omnipotēs, mibi Phœbus A-
Prædixit, nobis furiarum ego maxima pando.

Qui ita orat:

Da propriam Thymbrae domū, da moenia fessis,
Et genus, & mansuram urbem. — Et infert:
Vix ea fatus eram, tremere omnia uisa repente,
Liminaq; laurusq; Dei, totusq; moueri
Mons circum, & mugire adytis cortina reclusis.
Submissi petimus terram, & nox fertur ad aures:
Dardanidas

*Dardanide duri, quæ nos à stirpe parentum
Prima tulit tellus, eadem nos ubere lato
Accipiet reduces, antiquam exquirite matrem.
Hic domus Aeneæ cunctis dominabitur oris,
Et nati natorum, & qui nascentur ab illis.*

*Altero idem Helenum attentum inducit, qui suis Troia
nis signum certæ salutis dat, inquiens: Nate dea —*

Et subiungit:

*Pauca tibi è multis, quò tutior hospita lustræ
Acquora, & Ausonio possis considerare portu,
Expediam dictis. — Et subiicit:
Signa tibi dicam, tu condita mente teneto.
Quum tibi sollicito secreti ad fluminis undam,
Littoreis ingens inuenta sub ilicibus sus,
Triginta capitum factus enixa iacebit,
Alba solo recubans, albi circum ubera nati,
Is locus urbis erit, requies ea certa laborum.*

*De tertio idem meminit, quum apud ipsam Helenus
admonet Aeneam, ut ad Sibyllam adeat:*

*Huc ubi delatus Cumæam accesseris urbem,
Divinosq; lacus, & auerna sonantia fluis,
Insanam matrem aspicies, quæ rupe sub ima
Fata canit, folijsq; notas & nomina mandat —
Quæcumq; in folijs descripsit carmina uirgo,*

*Digerit in numerum. — Et in sexto rem quoq; ita
tangit: — Folijs tantum ne carmina manda.*

*Quæ quum ita essent, à te porro sciscitari libet, an illi
prophete magni Dei nuntij fando futura, sine istos ua
tes imitati. R O B. Quomodo quis alterum imitari
potest, qui illum atate præcurret? Non erant pro
pemodum*

pe modum dij gentiam, nedum eorum oracula, quando Moses summus propheta cepit et verbis suos Hebræos docere arcana Dei, et signis ad credendū inducere, ac scriptis legibus ad bene beatq; uiuendū instituere, quemadmodū passim in Exodo est. Igitur uates deorum non modi huius prædicendi futura autores, sed imitatores dicito: quum ille primitus apud Iuæeos ita inuaduerit, ut posteriores prophete etiam obseruauerint. nam ut de alijs sileamus, Helias multa uerbis, non item scriptis, nō pauca quoq; Heliseus denūciauit regibus, sicut libro Regnorū quarto patet. Per signa ij quoq; prophete sua oracula idemdem protulerunt. Helias enim, quū Heliseus eum postularit, ut sibi duplicem spiritū relinqueret, signū dedit, quo inteligeret se uoti cōpotem factum, dicens: Si uideris me, quando tollar à te, erit tibi quod petuisti: sin aut non uideris, nō erit. Nota est historia eodem libro cap. 2. Heliseus itidē certo signo prædixit regi Ioe futurū, ut toties magnis cladibus Syriam afficeret, quoties iaculo terram percuteret: qui ter coram id fecit, terq; postea Syros uehementer afflixit. Mandauit nerō scriptis sua uaticinia in primis Esaias, compluresq; alij. Atq; ita prophete ante deorum uates, olim aut uocibus, aut signis, aut scriptis futura prædixerant, quos ipsi postea uates insani, fallacesq;, mortales credulos decipiendi causa, in diuinando sunt imitati. P O L. Nunc certē fateor, mihi plena manu satisfactum esse, teq; rē accuratē, copiose, ac doctē cōfecisse. R O B. Satis tibi feci: Ita me dij ament, quemadmodū gaudeo tuis optimis post hominum memoriam studijs me obsequi,

qui, quæ tunc ad ualeitudinem, quàm ad nobilitatem ualent: quandoquidem ea de causa ad te dinerri, ut postquam aliquantum quieram, animum relaxarem. quod facio, ita ambulando, disputandoq; & quidem melius quàm uenando. aucupandoue: id quod uel facere potest, qui infra omnes infimos homines esse censetur. Quare miror nostrâ nobilitatem in uenatione tâtum esse, in eaq; se à pueris exercere, præ qua permulti reliquas bonas partes parû student. Quocirca tibi multum debeo, qui fecisti, ut rusticâdo me ad istum sermonem accommodauerim, qui nobis summæ letitiæ comodoq; fuit. POL. Faciemus hoc idc eras, & quot dies erimus hic in nostra uilla, postq;, ut uideo, nihil est quod malis, qui minimè grauaris mecum diutius sermocinari. ROB. Minimè grauabor, si tu disputando recta incesseris uia: hætenus enim tot ac tanta incepto de Prodigijs sermoni anteuertisti, ut nunc reuoluanur eodem necesse sit, si uolumus præstare quod à principio nobis faciendum statuimus. POL. Istud commodum fiet. scrupulis enim omnibus ex uia remotis, non offendemus. Et primum omnium occurrit illud Ioseph, Iacob filij somnium, de quo Iosephus libro Iudaicæ antiquitatis secundo meminit. is enim quû aliquâdo triticum cum fratribus messuisset, per quietem, nocte insequenti, uidit suum manipulum stantem, adorari à manipulis quos fecerant fratres: item Solem & Lunam ac stellas numero xi. secundum terrâ, sibi ad pedes iacere, honoremq; habere: ac postridie ea uisa pariter patri atque fratribus patefecit. Ita sanè euenit. haud multo post, pater Iacob cum tota familia, in Aegyptum

ad Ioseph, quem audierat apud Pharaonem in summa se gratia posuisse, iuit: qui iam pridem illud fore coniecerat, sic somnium interpretatus, ut Luna et Sol parentes essent, quod iste gignat, illa nutriet: et stellæ xi. fratres, tot enim erant, qui aliquando Ioseph suspicerent, obseruarent, colerent. Aliud subiiciam, Pharaonis uidelicet visum, cuius idem Iosephus meminit. Ille uidit septem boues pingues, totidemq; macras item septem spicas plenas, totidemq; inanes. Eius somnij à Ioseph facta est interpretatio, annos septem in annonæ uilitate, ac totidem in summa caritate futuros. Item uel Nabuchodonosoris regis Babylonie somnium non præteribimus, qui uidit statuam capite aureo, brachijs argenteis, uentre aëreo, pedib. ferreis: et lapidem è monte dimissum contriuisse statuam: cum uerò usq; eò creuisset, ut uix à tota terra caperetur. Daniel propheta ex eo somnio prospexit futurum, ut cæteris regnis etiam Romanorum paulatim debilitatis, ac postremo deletis, solus lapis ille immobilis extaret. Sic fuit quando Christi, quem, ut est in psal. cxvij. lapidem uocant, et cū Iudæi ut edificatores humani repudiarunt, omnia potestate tenentur.

R O B. Perorasti, nec ego te interpellauī. Quorsum, aut quatenus per deos, ista? Certum erat de prodigijs agere, tu tamen maneris oblitus, ad somnia, siue insomnia (nam qd intersit, ex grammaticis nō uideo) reuertis, quæ aliàs attigimus.

P O L Y. Nihil profectò de uia errauī, imò dedita opera ea recitauī insomnia, per quæ tā uera, quàm magna portendi audio, ad eò ut erit prodigia dici posse rear. Quare rogo, oroq;

ut eorum oracula expleret. R O B. Quid opus est in
 interpretatione? quando in illis duobus omnia aperta
 sunt: in altero enim, teste diuo Ambrosio, de Christi
 Seruatoris mysterijs agitur: in altero, ut Origines ait,
 benignitas Dei declaratur, qui noluit Israelitas, quos
 conservandos decreverat, fame suffocari: in tertio, si qd
 tecum erat, ipse planum fecisti. Ceterum postquam à
 proposito aberravimus, praearet, puto, ut querere-
 mus qualia, & unde sint somnia: ac ea re quam brevis-
 sine disputata, pergere ad instituta. P O L Y. Ma-
 gne uirtute, quam maxime me afficis letitia, quam ti-
 bi in promptu sit id, quod à te audire uehementer cu-
 pio. quo sane haud mihi, quod sciam, est quicquam an-
 tiquius. R O B. Duplex somniorum genus tradunt,
 unum diuinum, alterum humanum: & ipsi etiam tertiu-
 um addunt, demoniacum. Diuinum non modo nostri
 theologi approbant, sed ante eos Homerus, in primo
 Iliad. *νῦν γὰρ τ' ἔτι καὶ ἐν δούλοισιν*, Item Plato & Ari-
 stoteles, somnia à Deo mitti censuerunt: & ea quidem,
 ut ipsi Aristoteli in libro de Divinatione per somnia
 placet, sapientibus ac vigilantibus tantum: qui id
 ea de causa suspicatus est, quod bruta quoque ani-
 malia, quod quae stolidum vulgus somniaret. Ab eo
 non multum discrepant nostri, qui uolunt uisa mitti à
 Deo certis hominibus electis, non item generatim o-
 mnibus. Ita, ut tu nuper demonstrasti, olim Iosepho som-
 niavit: Ita reges illi, Aegyptius & Babylonius, diuina
 hauserunt per soporem oracula: Ita Magi, ita Ioseph;
 uir Mariae uirginis, per quietem monti iunx, ut illi ad
 Herodem non redirent, & iste cum puero Iesu, & ma-

tre, se in Aegyptum reciperet, quemadmodum est apud Matthæum euangelistam. Verumenimvero Possidius, sicut refert Cicero, tribus modis censet decorū appulsi homines somnare: uno, quod animus per sese prouideat, quippe qui decorum cognatione tentatur: altero, quod plenus sit aer immortalium animorum, in quibus tanquam insignite notæ ueritatis appareant: tertio, quod ipsi dii cum dormientibus colloquantur. Hæc de diuinis somnijs. Humanorum uero, id est, naturalium somniorum causam non unam omnino afferunt auctores antiquissimi. Socrates enim apud Platonem, omnem uim animi in tres diuidit partes: et unam uult mentis et rationis participem: aliam, in qua agrestis quædam feritas insit: et tertiam, in qua existat ardor et uoluptas. Quæ quum ita sint, concludit alteram partem, dum prima sopita languet, immoderato obstupefacta potu, atq; passu, exultare in somnio, iactariq; et ei à mente atque ratione uacua, obijci omnia uisa tetra, impura, crudelia, quod uideatur cum matre uult bellua corpus miscere, aut aliquem trucidare, aut cruciari, et id genus multa turpiter facere. Contrà, primam partem animi, si tertia sedata fuerit, et quis saluari moderatoq; cultu atque uictu se quieti dederit, tum agitatam crescentemq; ad consilium, ac saturam bonarum cogitationum epulis, se uigetam acremq; ad somnandum præbituram: et sic futuram, ut ei uisa quietis occurrant tranquilla, atq; ueracia. Igitur Plato iubet ita ad somnum proficisci, corporibus affectis, ut nihil sit quod errorem animis perturbationemq; afferat. Ex quo Pythagoras fertur inter dixisse,

terdixisse, ne sui discipuli faba uescerentur, quod ille
 cibus habeat magnam inflationem, contrariam tran-
 quillitati mentis uera querentis: quia quum animus
 est seuocatus à societate, cogitationeq; corporis, tum
 diuinat: illudq; magis facit, appropinquante morte. id
 quod experiuntur, qui sunt quopiam mortifero mor-
 bo affecti. Imò si uelis magis minus ue somniare, à Plí-
 nio docebere, qui lib. xxiiij. autore Fabiano, tradit
 somniari plurimum supino cubitu, sed prono nihil. Si-
 cuti uerius somniari aiunt, post mediam noctem. Ho-
 rat. in fine primi Sermorum libri: Atq; ego quum græ-
 cos facerem natus mare citra Versiculos, uenit me
 tali uoce Quirinus Post mediam noctem iussus, quum
 somnia ueta, in syluam, &c. At Aristoteles dicit, natu-
 ralia somnia identidem fortuito temerariq; incidere.
 quorū tria refert genera in eò libro, quem de Somno
 & uigilia scripsit: primum, quod causa: alterū, quod
 signum existat eorum que præuidetur: tertium, quod
 accedens uocat, quando neq; causam neq; signum in-
 somnium dat. Exempli gratia: Per somnium uideo Ita-
 liam repente ardere bello, perinde ac acciderat. Ea no-
 cturna uisio ut belli caussa non est, nec item signum.
 Cæterum signa in agrotantium somnijs maximè ap-
 parent, ut affectionu animi aut corporis indicia, quæ
 Medici periti cum primis observant. Cause autem rei
 future ita existunt, ut si quis Roman sibi petēdam sta-
 tuerit, & illius consilij, quenquam eius specie in sen-
 sus interioris sede locata immemor factus, postea som-
 niauerit meditatam negocium agere, & sic admoni-
 tus iter Roman susceperit, tum tale insomnium time-

ris faciendi causam fuisse constabit. Atque sic somniorum alia causam, alia signum, alia neutrum illorum præbere dicuntur. Ad fortuita insomnia redeo, quæ ita accidunt, ut cogitationes nostræ diurnæ esse possint causæ, quare eadem noctu agitemus: quemadmodum fieri, ut quæ somniauerimus, sint principia earum rerum, quas secundum quietem molimur, mente falsa quasi uia, ad eas se actiones futuras accommodante, in quarum antè simulacris per somnum uersata fuerit. P O L. Perplacent omnia, et præsertim quæ ex Socrate exposuisti: sed secundum istas tuas regulas non percipio, unde falsa esse possint somnia. R O B. Pugnanna inter se, bona tua uenia dictum sit, garris, qui tricari uideris, quam ais cuncta placere, et ignorare errorē in insomnijs: pinde quasi nihil falsi, nihil ficti, nihil uani per uigiliæ cogitemus, meditemur, imaginemur. quon paulo antè probauerim, actiones diurnas plurimum nocturnarum esse exemplar. P O L. Id ipsum rectè notauī, sed non satisfacit: sexcenta mihi uisa his uiginti annis occurrerunt dormienti, quorum imaginem ullam animus meus uidit nunquam. Ex quo cum Poeta consentio, qui de ea re uerè canit:

Sed falsa ad cælum mittunt insomnia manes.

R O B. Imò idem alibi affirmat, somnia sequi actiones nostras, quam inducit Didonem, amore sanciam, anxiam, perculsam, ita Annæ sorori loquentem:

Anna soror, quæ me suspensam insomnia terrent?
Atqui miror eiusmodi uisa tibi occurrere, qui dies noctesq; in lūcris uersaris, quando tales, teste eodem Aristotele, non nisi suis uirtutibus dignæ somniant,

P O L Y.

POLY. Me equidem totum, ut ais, iam pridem istis studijs dedi, in istisq; maximè acquiesco: sed fateor, non nunquam rei domesticæ cura angimur: nam habemus domi istos nostros ministros propè semper ociantes. equidem enim aliud apud nos sacerdotes facerent? qui quoniam, ut moris est, prælongis ensibus atq; scutis continenter alligati sint, nesciūt stare loco, et aliquando alitercantur, rixanturq;: et quæ tales apud nos, uti scis, Domitius ornamento sunt, idcirco eorū molestias necessariò devoramus. ROB. Id certè cause est, quæ obrem minus tibi convenientia sepe somniet. quandoquidem ut aqua ualde mota aut nullā imaginem, aut informem reddit, ita cōcitatus animus nihil sinceri per quietem cernit. POLY. Ergo nebulonibus ac fatuis, qui plurimum ab omni cura vacui sunt uisa obijciūtur ueriora? ROB. Non dicas ueriora, sed minus multa. Atque ita habeto, eos qui somniant, aliquoties uera somniare: etenim quis adeò artis est rudis, qui si tota die iaculatus fuerit, nō attingat aliquando scopum? Quapropter nō eo inficiam, falsa mitti nobis somnia: sed uel tibi dico, cum Cratippo, qui ita usus est oculis, ut uera cerneret, eum habere sensum oculorum uera cernentium: contra, qui oculorum uisu est deceptus, sepe falsa cernere. Et quia nemo non oculorum uisu, qui fallacissimus est, decipitur: ita somnia præter diuina, et si libeat, quædam naturalia, quorū nostræ actiones umbræ existere possunt, uana omnia habenda, quum sortuito sepe accidant, sic, ut ueluti ebrii sæpenumcro somniamus impura omnia, uti antè ex Socrate collegimus, aut quæ nunquā uisa sint. Vnde natum, ut qui cr-

N + rant,

rant, delirant, insaniant, eos somniare dicamus. Quapropter Moses sapienter lege sanxit, ne observaretur somnia, quandoquidem ita generatim, semper divina excipio, inania reperta sunt, ut ex eorū observatione, pauca admodum respondere euenta, collegerit superstitiosa antiquitas. P O L Y. Effare palam: putas naturalia somnia excludenda, nec ne? R O B. Si naturalis sit causa, cur putarim excludenda, uel dānanda? quā natura, ut diuus Ambrosius de fuga seculi ait, boni operis magistra sit. Exemplo nobis positū sit: Ego cogito, statuo delibero, cras ire rui, si hac nocte merui iturū somni: uero: ecquid hic noui erit, quod obseruem, nisi ut faciam, quod decreuerim? Aut si turpe facinus facere putarim, et tale quid sese mox mihi dormienti obiecerit, quid intrū? Verū uel mihi bono esse poterit, quum, si sapiam, ea sceleris imagine motum debeam à facinore abhorreere. Ac natura sic boni operis magistra. Proin non est, quod me istis questibus culis moreris. P O L. Missa hec faciamus, ut tibi detur, quod opere poscis tanto. Ceterum unum postulo, quid sit, quamobrē uisa interdū multis tegamur inno lucris. R O B. Id si diuina sunt, sit, ut qui intelligit, sic cognitum habeat se diuino afflatum lumine, quando semper lumen adest in diuinis somnijs, declarans, quale sit Dei mandatum. Sic Ioseph intellexit somnio monitus, sibi cum puero et matre illius fugiendū primo quoq; tempore in Aegyptum. Sic Magi perceperunt, ad Herodem sibi non redeundū esse. Sin naturalis causa non insit, atq; non facile percipiat, ut iam certo sciat, demonū artificio ea obiecta esse uisa. Ac istud

est ter-

est tertium somniorum genus, quo bene multi irreti-
untur, nisi prudenter caueant. Habes, quod quaesui-
sticiam tuo fingere munere. POL. Nunc tua o-
pus est uirtute, cuius, autore Ciccone de Officijs, in-
terest, in primis perspicere, quid in quaq; re uerum,
sincerum, consentaneum, et consequens sit: id quod
maximè poscit prodigiorū ratio, quam ut tandem ri-
tè reddas, omnibus tibi ueruis commendandum, laborā
dumq; arbitrare. At ipse illud primum omnium pro-
ponam, quod à Iosepho antiquitatis Iudaicae lib. quin-
to refertur. Quā enim reges Ammoreorum numero
quinq; iunctis pariter armis, ac uiribus, bello pete-
rent Gabaonitas, Iesus Hebraeorum dux amicis (pau-
lo enim antè Gabaonitas in sordiu receperat) suppe-
tias laturus, dum in reges monebat, ecce subito Dei
nutu, nimbus cum saxorum grandine, crebrisq; fulmi-
nibus, in eos exortus est: et inde quum fugientes mira-
culo territos Iesus persequeretur, ut eum dies non de-
ficeret, sol aliquandiu stetisse dicitur: adeò ut memo-
rie apud Hebraeos proditum sit, nunquam post homi-
nes natos longiorem extitisse diem. ROB. Nego
istuc prodigium dici posse, quum, uti ais, diuino nutu
factum sit, per quod nihil portendi quisquam iudica-
re potuit, quum repentiè inciderit euentus. Ex quo mi-
raculum potius, auxilium uel diuinum per tempus la-
tum appelles licet: quod facit, ut de eius causa reddenda,
meum nihil esse reat hoc loco agere: quinimò mit-
te deinceps miracula referre, ut ne dicamur temerarij,
quod uideamur uelle arcana Dei perscrutari, qui nos
talita non scire, sed mirari uoluit. POLY. Faciam
N 5 quod

quod iubet, et ut felix faustumq; sit principium nar-
randi, dabit prodigium condendæ Atheniensium urbis:
unde Cicero in oratione pro L. Placco, ait humanita-
tem, doctrinam, religionem, fruges, iura, leges ortas,
atq; in omnes terras distributas putari. Siquidem ubi
Cecrops in Attica regnâ obtinuit, fertur olea in arce
illa quæ postea Palladi dicata est, sponte enata, et fons
haud procul subito erupisse: atq; ijs prodigijs commo-
tus rex, ad Delphicum misisse oraculum, responsumq;
datum, oleam significare Minervam, quod ea arbor
in eius tutela esset: et aquam, Neptunum. in civiumq;
manu esse, ex utrius nomine urbem novam appellatam
vellent. atq; inde habitis comitijs, mulieres, quib. apud
Atticos, per leges, perinde ut viris, licebat suffragium
ferre, superasse numero virorum partem, ob eamq;
rem à Minerva, quâ Græci vocât *Ἀθηναίη*, id est, Athe-
nam, esse Athenas nomen urbi inditum. R O B. De
qua fece ista hausisti? narraſti fabulam, vel historiâ
prodigij? P O L. Fabulam, quia scio te nugas stoma-
châri, de industria omisi, quam Pœta in primo Geor-
gicorum tangit, ita invocans:

— Tuq; ô, cui prima fremmentem

Fudit equum magno tellus percussa tridentî.

Et paulo post: Oleâq; Minerva Inventrix. R O B.
Si historia est, non fuit prodigium: requid enim causæ
ortus eius arboris existere potuit, cur suspicaretur ali-
quid de nomine imponendo novo oppido, esse prænun-
ciatum: quâ quotidie videamus eiusmodi arbores, quæ
nucleis vel baccis feruntur, in alienis locis nasci: ut nu-
cem in quercu, laurû in ceraso, cerasum in moenibus,
semine

semine in ea loca, aut in aliquas corticam rimas casa
 ab aëribus deportato, vel humana vi proiecto, et tamē
 nullum inde euentum sequitur. Item ubi locorū non ma-
 nant fontes, si terra quæ facta est aquis, parum scalpatur.
 Quare nō uideo in ea re aliquid inesse præfagij.
 O' cecitatem uerē amenitium hominum, ita Minerva,
 olea in alieno loco nata: ita Neptunus, fonte subito sea-
 turiente admonitus, Atticā suis numerib. honestauit.
 Fuit illa nempe ars, fuit demonū, quæ Cecrops circū-
 uentus, eos de re minimē querenda, utpote quæ nullā
 addubitationem afferre debuiſſet, stultē consuluit. Pa-
 ratus es, cerno, illud mihi opponere, Pliniū libro Na-
 turalis historie xviij. in prodigijs habere, si arbores in
 suo non crescant solo. P O L. Eram sanē. nam ille
 tradit prodigio fieri ex dulcib. poma acerbis, aut dul-
 cis ex acerbis: ex caprifico, ficum: ex oleis, oleastrū:
 item arborem in Cumano subsedisse, & inde magnos
 rerum motus, bellorum etiā civilium sequutos. R O B.
 Bella mehercule euentorum prædictio: perinde quasi
 non liceat in dies singulos uidere letas sterileſcere ar-
 bores, ac steriles rursus fecundas fieri, si in pingue
 solum transſerantur. id quod demonstrat Vergilius [li-
 bro Georgicorum secundo:

Sponte sua quæ se tollunt in luminis auras,
 Infecunda quidem, sed letæ & fortis surgunt.
 Quippe solo natura subest: tamē hæc quoq; si quis
 Inſerat, aut ſcrobibus mandet mutata ſubactis,
 Exuerint ſylueſtrem animum, cultuq; frequenti
 In quæſcunq; uoces artes, baud tarda ſequentur,
 Necnon & ſterilis quæ ſtirpibus exit ab imis,

Hoc

Hoc faciet. Item nō conflet, magnis aliquoties or-
 tit inbribus, passim fieri in agris labem, terrarūq; desi-
 dere, ad infinitam altitudinem, ac nullas, nedum arbo-
 res in illam hiatū sepe numero corrucere. Quæ quum
 ita sint, similiter lenitatis iudicio esse talia observare,
 indeq; rerum euentus quorum in ijs haud ullæ existe-
 re potuere cause, metiri, quorsum pusillus culex tē-
 dat iter, dum acerbè stridens medijs feruoribus, circū
 Padi ripas uolitat. P O L. Ad alia transcamus. Linus
 libro ab Vrbe condita primo, refert Seruio Tullo, qui
 Tarquinio Prisco Romanorū regi in regnum succes-
 serat, caput arsisse, et Tanaquilem reginam prodigiū
 interpretatam, affirmasse uiro futurū, ut ille puer sum-
 mos consequeretur honores: id quod cucur. R O B.
 Quod enenit, intelligo: at causam non reperio, quin
 nec querendam puto. flammam enim illam pueri dor-
 mientis caput complexam, Plinius assignat mirabili i-
 gnis naturæ, ita libro secūdo, cap. cvij. scribens: Quin
 et repeminos ignes existere, et in aquis, et in corpo-
 ribus etiam humanis emicuisse, Trasimenum lacum ar-
 sisse totum, Ser. Tullo dormienti in pueritia ex capi-
 te flammam emicuisse: Lucium Martium in Hispania,
 interemptis Scipionibus, concionantem, et milites ad
 ultionem exhortantem, arsisse simili modo, Valerius
 Antias narrat. Vide, nihil hoc loco flammam porten-
 disse, Plinius dicit. Sed neq; Linus Lucij Martij flam-
 mam prodigiosam probat, quum libro tertie Decadis
 quinto, sic de ea meminerit: Apud omnes magnum no-
 men Martij ducis est, et uere gloriæ eius etiam mira-
 cula addunt, flammam ei concionanti fusam è capite,
 sine

sine eius sensu, cum magno pauore circumstantium militum. Hæc ille. Flamma ergo altera Seruio regnum prædixit, altera uerò Martio haud quicquam? At dicet: Imò Martio uictoriam, quam de Carthaginensibus paulo post reportauit. Respondebo, istuc à Romanis militibus minimè notatum, qui, uti Lælius ait, flammam loco miraculi, non item prodigij habere. Et id quidè[m] sapienter. nam tales flammæ Aristoteles Meteororum primo, docet mira naturæ uis, in infima etiam regione cæli gigni, uariasq; præ se ferre formas. Atq; hinc concludere licet, illam flammam Seruij uana hominum opinione prodigiū regni fuisse, postquam talia naturæ opera uoluit uetustas non ratione, sed sola stulti euentorum observatione metiri, causanq; eorum dementèr ducere. nam non flamma fuit in causa, quemobrem Priscus Tarquinius Seruicū sibi generum delegerit, ei enim filiam despondit: sed eius indoles, eius genus: quippe ille Tullo patre regia familia orto, qui Corniculi excidio, pro patria fortiter pugnas interierat, et Ocretia matre nobili muliere natus est, habitusq; seruus, quod mater grauida apud Tarquinium captiua fuerit. P O L. Vis illud saltem dare, eam flammā iniecisse Tanquilis animo Seruij indolis præsagionem? quandoquidem, Cicerone teste, in Platone futura eloquētia ex eo præuisa dicitur, quod ei in cunis paruulo dormiēti, apes in labellis cōse dissent. Idem quoq; in diuo Ambrosio accidisse, memorie proditum est. Quid, quod Mide illius Phrygijs diuitias fore immanes prædictum est, q̃a ei puero dormiēti formicæ in os tritici grana cōgescerint? R O B.

Concedo.

Concedo, si ista omni modo vera sunt: nam uidentur
 mihi belle coniecta. aut, sicut uulgò creditur, si nata
 diuino facta non negaueris. Nec obstat, quod Plato
 & Midas nostri ciues non fuerint. Etenim tantum
 apud Deum uirtus & benefacta ualent, qualia uel in
 ijs ambobus, ille sòre prospexerat: ut (autore diuo Au-
 gustino) libro de Ciuitate Dei s. Romani sic meriti
 fuerint, ut ipse Deus uerus quem non coluerāt, eorum
 auxerit imperium. POL. Luculenter, scienter,
 sententiose ac uerissimè tu quidem, ut omnia semper,
 quæ scire cupueram, explanasti. Quare iam necessa-
 riò & sermonis et ambulationis finem faciamus. nam,
 uti uides, tempore excludimur, Sole se sananter ad oc-
 casum tendente iter.

LIBRI SECVNDI FINIS.

POLYDORI VERGILII VRBINA- tis, Dialogi de prodigijs liber tertius.

ROBERTVS.

Istum tertium diem, qui iam obrepfit, ne nobis qui-
 dem uacare sinamus à disputatione, quò tandem
 secundis quasi uentis huc uelli, cursum nostri sermo-
 nis de prodigijs, feliciter conficiamus. Quoniam au-
 tem in oratione tua, quæ haud scio quantum in se ha-
 bere possit ueritatis & rationis, quum in re super-
 stitiosa ac uana uersetur, ut insit saltem ordo, pla-
 ceat illam manare à partibus quatuor: quarum una sit
 omnium,

ominum, ostentorum, auguriorumq; : alia motuum
 cœli atq; terræ: tertia monstrorum, ac portentorum:
 quarta mirabilium, quæ omnia antiquitas in prodigijs
 habuisse uidetur, quò sine ullo errore, ad rationem ue-
 ritatis nra perueniamus, à nobis iam imita. Ac sic ut
 commodum quæ coepisti persequere, & ipse simul ad
 ea arguenter, licebit. P O L Y. Gaudeo utiq; præ-
 scripsisse mihi te, quatenus à me disputari uelis, qui ne
 digitorum quidem à linea discedam. Sed iam ad rem.
 Quam Aeneas ad Italiam aspiraret, Anchises eius
 pater omen futuri tumultus notauit ex equis, quos ui-
 dit pascentes. Vergilius est testis, qui libro Aeneid. iij
 sic canit:

Quatuor hic primū omen, equos in gramine uidi
 Tondentes campum latè, candore nivali.

Et pater Anchises: bellum ô terra hospita portas,

Bello armantur equi, bellū hæc armenta minatur.

Romulus, orta cū Remo fratre de imperio discordia,
 augurio rex est declaratus, qui urbem conditā ex suo
 nomine Romam appellauit, quæ etiam nū urbium re-
 gina habetur. Lucius Tarquinius Priscus, Demarabii
 Corinthij filius, ob seditiones domo profugus, & in
 Hetruriā profectus, quā Tarquinijs peteret Romam,
 ita accidit, ut ei ad Ianiculum carpento sedēti, aquila
 pileam sustulerit: & quam altè uolasset, inde reuersa
 capiti reposuerit. Tum Tanaquil uxor, ut Tusca mu-
 lier, ab incunite ætate prodigiorum perita, omē futurū
 imperij ex ea re acerpit, ac non multo post Priscus in
 Anci Martij Romanorum regis demortui locum sur-
 rogatur. Tarquinio Superbo Romanorum regi omē

perpe-

perpetuitatis Romani imperij subito extitisse fertur, quod dum in Tarpeio monte, templi Iouis fundamenta faceret, Terminus deus, cui cum nonnullis alijs dijs, facellam eo loci erat, noluerit augurio cedere. Sed ex magnitudinis imperij inde omen alterum sequutum, quippe in ipsis fundamentis, hominis caput integra facie repertum, quod ex monti nomen Capitolium indidit. Tertium superioribus contrarium postremo regi fuit, quum anguis in regiam irrepserit, ex quo Tarquinius casum suum coniectura auguratus dicitur. auctor T. Livius. At hac observatio multo celeberrima ad posteros manavit: nam Marcus Marcellus Consul, collega Tito Quintio Crispino, quum immolaret, in prima hostia iccur sine capite inuentum: et Casini examen apium consedit, muresq; in Capitolio aurum roserunt. Illo ipso die ambo consules iuxta Tarctum, ab Annibale insidijs intercipiuntur. in quo tumultu Marcellus interfectus est. C. Domitio Aenobarbo, L. Quintio, consulibus, Tybris contra quam consueverat, loca plana urbis inundavit. Haud ita multo post, bellum cum Antiocho Syriæ rege ortum. Paulus Aemilius Cos. post D X C annum, quum urbs condita est, iturus ad bellum faciendum Persæ Macedoniæ regi, omen viæ accepit à filia, nomine Tertia. Is è senatu domum rediens, offendit puellam tristiculâ: sciscitatusq; quid esset, cur ei dolor inureretur? Mi pater, illa inquit, Persa perijt. Tum pater puellam arctius complexus: Accipio omē, inquit, filia non catella. Persa nomine, mortua erat. Id serè temporis, duo angues in lecto Sempronij Gracchi reperti sunt, quos ut ille comprehendit,

prehendit, ab aruspice monitus est, si mare emisisset, uxori brevi tempore esse moriendū: si feminam, ipsi qui tantum absuit, ut suam Cornelia uxori uita salutem prætulerit, ut feminā protinus emiserit, ipse paulus post diebus ē uita excessit. Huius Gracchi filius Tiberius, Tribunus plebis, eo illō die quo est in Capitolio interfectus, offensionem pedis ut dirū et mali omnis ita abhorruit, ut domū redire noluerit, sed amicorum hortatu confirmatus in fatū incidit. C. Claudius et L. Petellius Coss. quū, ut moris erat, immolassent uicimas, iecur subito cecidit. Nec ita multo post, Claudius morbo, Petellius Ligurū arnis interijt. M. Marcello, P. Sulpitio, Coss. dum comitia fierent, miluus uolans mustellā raptam de Iouis cella in medium consessum patrū demisit. Eo ipso anno ubiuis gentiū pax parata est. Iam tam, credo, in hominū mentibus iubeat, mustelle occursum ominosum esse: id quod hōdie obseruatur, quando Reipub. Romanae bono fuit, quod illa mustella ē medio sublata est, ut ne ultro citroq; ad comitia cōmeantibus fortē obuia facta, metū alicuius impendentis periculī inluceret. P. Africano, C. Fuluo, Coss. Minturnis lupus uigilē laniauit. In Sicilia, Romanus exercitus à fugitiuis superatur. Antiochus Syriae rex quū Parthis bellū faceret, hirundo in eius tabernaculo nidulata est. Ille cōmisso praelio, occiditur. Ser. Flacco, Q. Calphurnio, Coss. bubo in Capitolio cecinit, quam apud Numantiam res Romana inferior fuit. P. Plantio, M. Fuluo, Coss. bubo in Capitolio uisus, quum Fregellae ob factā in Romanos cōiurationem sunt dirutae. M. Aemilio, D. Bruto, Coss.

Didius Lelium Pompeij legatus, quū aduersus Q. Ser-
torium in Hispania bellū gereret, inter pabulatores
occiditur: quod fatum ipse sibi timuisse dicitur, pro-
pterea quod uiderit accipitrē supra caput uolitantem.
Sergio Galba, M. Scauro Coss. auis incendiaria in Vr-
be uisa, quū Pado ac lacu Arretino intumescente, mul-
ta hominū millia obruta sunt. C. Iulius Cesar dicta-
tor, illo die quo primum in sella aurea sedij, quum sa-
crificaret, in bouis optimi extis cor non inuenit, unde
suum interitū presentire potuit. M. Lepido, Munatio
Planco Coss. dum apud Philippos Thracie urbem
Brutiani milites in praelium contra Octavianum, et M.
Antonium irent, in castrarū porta offenderūt Acthio-
pem: quem tametsi ut alicuius aduersæ rei nuncium il-
lico trucidarūt, tamen malè pugnatum est, et Brutus
ac Cassius duces interiere. Circiter annum salutis hu-
manæ, L. Claudio principe, in Britannia simulacrum
uictoriæ quod Camulodani erat, subito conuersum re-
tro, quasi hostibus cederet, quum facta repente insula-
norum rebellione, ad L. X. Romanorū sociorumq;
millia cæsa sunt. Autor Cornelius Tacitus. Anno salu-
tis M. L. X. VII. quum Guilielmus dux Normaniæ
infestis armis Angliā attigisset, ubi in terrā descendit,
uictoriæ omen accepit, ex eo, quod alius in harena ue-
stigia posuerit: qui statim post, superato Heraldo re-
ge, in insule possessionem uenit. Quid, quod omen ex
quavis re accipi solet? Nam ex aurili sono, bonum uel
malum: ex uini salis uel effusione in mensa, observatur
etiā. Item nostrorū quoq; monachorū occursum,
presertim matutinus, uulgò ominosus habetur, eaq;

Eadem opinio ubiq; gentiū, per hominū animos iampridem peruaserat. Sed ex innumerabilibus, iam ne plura: quando reliqua omni a eiusdē generis sunt, ita ut si hæc quis refutauerit, cætera taceāt necesse sit. Tu ergo qd habes de istis dicere? ROB. Perorasti, pro tuo iam renunc ad pestiferas ueterū nugas, demonūq; technas pauca refellendi causa respōdebimus: et ad id omnis in primis, quod ais Aeneæ ad Italiā applicanti primū extiuisse. Anchises equorū ostento, bellum Aeneæ filio cum italis fore conieclauit, idq; tu Vergiliij testimonio comprobasti, nec ultrā progressus ad alia transiisti. Quæ malū est ista tua reticentia: dimidiatā enim Anchisis interpretationem recitasti, callideq; ut reor, subticuisti, quæ ille de e quis apud eundem portam subicerit, inquit:

Sed tamen iisdem olim curru succedere sueti

Quadrupedes, et frena iugo concordia ferre,

Spei est pacis. ait. Nota, quæso, quæ sit cōueniens et coniuncta constantia interpretatiōis ostenti, quod in utraq; partem sic uertitur, ut nihil certi ostēdere, nihil fidei facere possit, quum inter se ualde repugnans contineat: nū enim est tam paci contrariam, quàm bellum, atq; bello, quàm pax. Vnde sequitur, ut illi equi casu id temporis ita pascentes, non uideantur aliud certius cuiquam portendisse, q̄ uentri satietatem, atq; herbæ perniciem. Quod autem Romulus urbem Roman auspicio condidit, quid fecit aliud quàm quod perspicuè ostendit, se cum oculis tum mente captū existimare, esse in prouidendis reb. augurandi scientiam: et exemplum posteris reliquit, quò insatiarent perpe-

tuò: id quod nauiter est secutū. nan tanti semper Ro-
 manis eius institutū, tametsi del yrationis malefice ple-
 num, fuit. ut illud mordicus omni tempore, atq; accu-
 ratè retinuerint, ad vulgi magis opinionem, quàm ad
 ullam reipub. utilitatē: quamuis pro certo semper ha-
 buerint, Romulum auspicij, Numam sacris constitu-
 tis, tali: ciuitatis iecisse fundamenta, ut nunquam cade-
 re posset: qui ita falsis opinionibus ad ducti, augurum
 quasi eternorū rerum rectorum collegium, inq; con-
 diderunt. O' uim erroris uehementem, Videamus, per
 deos immortales, quomū aues suo uolatu, garritu, gu-
 stu, aut cantu, rebus humanis emolumentū utilitatēq;
 attulerint, quando ipsa Romana ciuitas summa augu-
 riorum obseruatrix, funditus contra Romuli auspiciū
 tandē omnib; libertatis bonis, statim post septungen-
 tesimam annum, quàm condita fuerat, à C. Iulio Cesa-
 re euersa est. Ita Romani operam auspicij: fauilliter da-
 tam luserunt. Quod longè prudētissimus Solomō ita
 usuuenire, scienter demonstrat, quam de homine men-
 daci loquitur in suis Prouerbijs: Qui nititur menda-
 cijs, is pascit uentos, idem autem sequitur aues uolan-
 tes. Porro ille perinde frustra laborat, qui sequitur a-
 ues uolantes, quū cōsequi ne queat: ac qui earū obser-
 uat uolatum, quia quorsum sint ituræ, nemo homo cer-
 tum scit. Ceterum iam ad rationem naturalem uenia-
 mus, qua duce, omnem, spero, ueterum religionem tra-
 dicabimus. Siquidem bellæ sensu tantum mouentur,
 ad idq; solum quod adest, quodq; presens est, se accom-
 modant, nihil præter serenas turbidas uel tempestates,
 uti à nobis abhinc biduum, in primo nostro sermone
 appositè

appositè demonstratū est, futuram sentientes. Quocirca aves, ut rem nostram tantū agamus, natura impulsæ, utuntur sui corporis motu, ut uolūt, membraq; porrigunt, contrahūt, flectunt, contorquent, eaq; omnia antè efficiunt, quàm cogitent. Quæ quū ita sint, quotusquisq; est adeò mentis errore affectus, cui per Mirū uideri debeat, si aves hæc atq; illæ volantes, sese in unam uel alterum locum abdant: tum à dextra, tum à sinistra parte canant? Nam nostri, teste Cicerone, sinistra, Græci & Barbari dextra, meliora ducebant. si quam fame affectæ raptim pascuntur, aliquid ex ore cadat? si tripudiū deniq; faciant? & tamen mortales quamplurimi insulsissimè eos mōi ut, ut certa rerū futurarum signa, olim obseruabant: perinde quasi aves ipse, Iouis, qui eis instar Dei omnipotentis erat, inter pretes fuissent. Atq; hæc ratio facit, ut hominem, unū animantium omnium rationis & consilij plenum, non mediocriter pudere debeat, credere Deū dare sibi uias ad exitus rerum prænoscendos, per auiculas: quæ quū uolitare incipiūt, ipse nesciunt, quò ire uelint: ac ita fidem præbere aruspicina arti, post hominū memoriæ fraudulentissimæ, ab Etruscis, ut ipsi prædicabant, quondam questus faciendi causa fallaciter excogitata: quæ quatenus ualeat, haud quisquam omnium dilucidius festininsq; edocuit, quàm Mopsolamus, homo Iudeus, utrūq; rei militaris sciētia, ac singulari prudentia præditus. Is, teste Iosepho cōtra Appionē, post Alexandri mortem, Macedones Græcosq; sequutus, quū aliquādo in expeditionē duceretur, & in itinere augur uisa in arbore æne, auguriū captare uellet, utrū

præstaret, pedem ex eo loco efferre, an referre, atq; haberet agmen cōsistere, statim religionē auersatus, eam uncinis sagittis confecit. Quo viso, augur et socij quā ira flagrarent, ille auem de terra sustulit, atq; inquit: Equid furitis mali demones? ecce auē, potuit ne istæc nostri itineris eueniū prædicere, quæ suæ salutis nescia fuit: si enim futura præuidisset, haudquāquā se in eam arborem contulisset, metuens ne à Mossolano sagittis peteretur. Quod tu documentum sapientiæ plenū in tuo de Inuentoribus rerum opere, cōmodum posuisti. Iam exploratū habes, aruspicinam rem cōmenticiam esse, hicq; ita iacere, ut qui ei fidem adiungat, in manifesto errore uersari dubiū non sit. Sed fortasse mihi tu non impestiuē, nec ab re, obijcies illos cornos, quos in Regnorum tertio libro legimus, apportasse in solitudinem Helie prophete cibaria. Cuius sanē rei nihil est quod aut causam, aut rationem reddendam queras, quum illud factum constet iussu Dei cuncta regentis. Est quisquā, qui tanti rectoris censor esse possit, uel debeat? Hec hactenus satis commodē, sermonis gratia. Verū res nostra bene se habet. iam pridem desitū est apud nos augurari: nunc auiculas, ut Dei nuncios nō obseruamus, sed eas animi causa, interdum capimus, dulciterq; edimus: id quod Christianæ religioni duxtat referendū est acceptū, quæ nos ita instituit, ut tandem aliquando sapereamus. Ad reliqua transeamus. Quod per aquile augurium, Tanaquil mulier Hetrusca peria fraudis prospexit futurū, ut Tarquinius Priscus uir aliquando rex crearetur, id nego esse factum, nam Lilius non tradit quempiam, præter uxorem, ni

disse

disse aquilam auferentem, & reponentem eius capiti pileum. Tanaquil potius auro, cuius copiam habebat, quam augurio freta, iampridem, ut testis est idem Lilius, auro, quem honoratum uidere cupiebat, Romanum migrandum existimarat, quod ei in membra uenisset Tatijs regis, hominis Sabini, qui in ea regnum obtinuerat: item Numa adarum, ad id accersiti: quorum exemplo mulier honoris auaritia inflammata uiro persuasit, ut ab Tarquinio Romanum peteret. & quum audiret novum populum facile ut rudem ad auguriorum admirationem rapi, eo artificio usa est, quo multitudo adducta, simulq; largitione excitata, Priseum dignum fortuna quam amplissima putauit. Ad omen perennitatis imperij Romani ueniamus. Terminus deus noluit Tarquinio Superbo regi, templum Iouis in Tarpeio monte condituro, cedere loco. Sic iam tam certa quasi opinio per animos hominum peruaserat, rem Romanam perpetuam fore. Vnde illud apud Vergilium, Iouis oraculum: Imperium sine fine dedi. — Ad id uel Horatius alludit, quum libro tertio Carminum sibi blanditur de eternitate sui operis, ita canens:

Non omnis moriar, multaq; pars mei
Vita libitina, usq; ego postera
Crescam laude recens, dum Capitolium
Scandet cum tacita uirgine pontifex.

Sed heu, ut omen uanum, ita nihil ualuit. cecidit enim tantum imperium, uel etiam ante diem, quum uix DCC annos libertate incolumi steterit: tot siquidē à Romulo urbis conditore interfuerunt, usq; ad Cæsarem & Pompeium, Reipub. euersores. Catullum

Eo ne nomine urbis opulentissimæ

Socer, generq; perdidistis omnia?

Rei magnitudinem alterum omen, uti exposuisti, portendit, quod reperto in ipsis templi Tarpeij fundamentis humano capite, nates pronunciarint, eo loci arcem imperij fore. Hic te eatenus uacuo animo attentum uolo, ut tandem intelligas eos nates dolis semper armatos, eiusmodi ostenti fraudulenta interpretatione, et arte suam omni religione, et mortalium pectora, si sapuerint, sollicitudine querendi futura, in perpetuum euacuassee. Viso ostento, senatus legatos in Etruriam misit, sciscitatum quid portenderet. Olenus Calenus, longè id temporis celeberrimus nates, illud omen fortunatum ratus, per callidam interrogationem in suam gentem transferre tentauit: quippe qui postquam circumducta baculo, linea, locum ponendæ ædis in solo ante se notarat, sic fatus est: Hoc dicitis Romani, hic templum Iouis futurum est: hic caput inuenimus? Romani à filio uatis admoniti, si responderet, Hic, situm in Etruriâ transiturum, responderunt: Non equidem hic, sed Roma, caput inuentum dicimus. Ac ita retentum augurium. O inauditam delirationem, maximè tamen utilem non temerè quicquā credentibus. hinc cognoscere licet, quid ponderis auguria, quid ostenta, quid portenta apud nos habere possint, si recta sapimus. Sed quia uno argumento, cætera id genus insensarum mentium commenta repudianda ducimus, utemur istiusmodi fatalis rei de finitore locuplete Plinio, homine eiusdem sectæ, atq; illi suere, qui prodigia primùm obseruare coeperat. Is itaq; lib. Natur. hystorie xxviij. Postquam Oleni uatis fraudem

fraudem descripsit, ac aliàs tale quid accidisse, quum quadrigæ sistentes quæ in fastigio eiusdem templi ponendæ erant, in fornace creuissent, ita subiicit: Hæc satis sint exemplis, ut appareat ostentorum uires et in nostra potestate esse, ac prout quæq; accepta sunt ita ualere. In augurum certè disciplina constat, neq; diras aues, neq; ulla auspicia pertinere ad eos, qui quàmq; re ingredientibus, obseruare se ea negauerint: quo munere diuinæ indulgentiæ maius nullum est. Hactenus Plinius. Hæc autem summa nostræ disceptationis, hæc una ratio, conclusio, et ueritatis testificatio, tibi instar sit omnium argumentationum: quando tam testimonio tanti auctoris diluxit, in auspicijs, in prodigijs nihil religionis, nihil fati, nihil ueri inesse: sed uanam tantum superstitionis opinionem nostram existere, quum illa sine ulla non habere uim ullam in nos, iam certò scimus. Ex quo sequitur, ut nullum sit neq; auspiciū, neq; auguriū, neq; prodigiū, si nos nullum obseruemus: quo profectò nil uerius dici potest. Quum igitur sis rem aliquam inchoaturus, ora Deum, ut felix faustumq; sit, eiq; uni cuncta committas, præterea nulli alij, neq; auihus, neq; portenti, neq; extis, neq; falsis uatibus: id quod si feceris, res tua commodum cadet, et ad te prodigia minus pertinebunt: quod Plinius munus diuinum appellat, et id quidē sapiēter. nam quum tot mala artes ad nos peruenerint, beneficiū Dei est, si ab illis possimus manus abstinere. Desine proinde obseruare, ac credere, aues, alim' uel bestias, siue cæli et terræ motus, aliquid tibi portendere, quod facere in tua est potestate, ut Plinius ait: atq; sic misera liberaberis sollicitudine. Animaduerte queso,

cuiusmodi erat illud inuēti capitis fatum, si fraude He-
truscis bono, et Romanis malo esse potuerit? Vnde pro-
fisciscabatur? an à Deo quē aiebant sic dare uias morta-
libus, ad significationem rerum futurarum sciētia?
Quod si ita esse facias, apparebit incōstantiam cadere
in ipsum Deū, quo nil ab eo est alienius. Ergo non est
quod amplius dubia de prodigijs sumamus, pro certis
atq; cōcessis, quā corū uires perinde in nostra resideāt
opinione, ut morbi grauitas in egrotantiū cogitatio-
ne, si enim uehementer febris accessio menti inhaeserit,
ita fiet, ut citius accedat. Atq; hic omnis nostri sermo-
nis pugna senescat, quā obseruare prodigia, sit amen-
tie, non obseruare, sapientie: et qui curauerit, se metu
aut uana spe onerabit: et qui non curauerit, se periculo
eximet. P O L. Ne ualeam, si puto rem de qua summa
cōtentio erat, quēquam prater te, acutius ueriusq; tra-
ctare potuisse: attamen ex cōtrario argumēto perspi-
cuum uidetur, auspicia seu prodigia ad nos pertinere, si
ea attendamus: id quod euentorū exitus, quos antea do-
cui, facile cōprobant. Quomodo igitur accidit, ut si ta-
lia portēta obseruemus, ut nos ualeant: sit minus, nihil
ualeant? R O B. Quod non ualent, de ea re nuper di-
ctū est: quod uerò ualere putātur, id sit arte demonū,
qui semper prestō sunt, ut nobis insidiētur, et illud qui-
dem non sine Dei nutu, qui uult nos tētatos, quò de no-
bis periculum fiat, utrum perficī inueniamur. nec ue-
rūq; Christus uerū esse docuit, qui tentari uoluit,
ut est apud Matthaeum. ac apud Ioannem sic Pilato re-
spondit: Nullam haberes in me potestātē, nisi data es-
set tibi de super. Ergo istiusmodi momenta rerum nobis
negligen-

negligenda sunt, ne si ea curanda duxerimus, nostro merito demonum insidijs circumuenciamur. P O L. Teneo nunc resle: tu uero cætera persequare, rogo, ut ne regulam nostri sermonis, quã dedisti, tute prior rumpere uidearis. R O B. Cogis me ingredi in negotium iam confectum. quippe probauit ostenta ex nostra fuit opinione pendere, qua una ratione et portenta et prodigia tollamus, ac cõtemnamus, consentaneum est: sed tibi operam uel longiorem dabo. Regi Tarquinio Superbo propter regiam uiso angue, uenit in mentem, credo, uenenum sue conscientie, quo demum confectus est. Hem emissio alterius anguis Graccho mortẽ portendit? Si neutrum Gracchus emisisset, boni patris familiã officium fecisset, qui nullum debet noxium animal circa suam domũ esse, pati. Hoc inquam si fecisset, aruspices non responderunt, quid sequutum esset, adeo secũ omnes delirare peruolebãt. Quod M. Marcello, C. Claudio, L. Petellio, C. Iulio Cæsari, more patrio uictimæ immolantibus, iecur primion sine capite, deinde tabesactum, et mox nullum cor extitit, eisq; mortem portendit, id magis video, quã miror, quia longe dignius supplensione pedis, quã responsione iudico. Horum omnium causas si quereremus de aruspicebus, nullas, opinor, scirent reddere, inscitiamq; belle excusarent, quod extorum inspiciendorum potius, laniorum atq; medicorum, quã suam officium esset: nam reuera, melius lanus quã uates, medicus quã hariolus, intestinis sedulò uisus, si sana, si putrida. si macie attenuata, facere iudicium potest, an bestia uictura fuisset, nisi esset occisa, aut homo incognito morbo mortuus quibus

quibus remedijs potuisset iuvare, quò sic minorũ saluti consulatur. Quin istuc munus ad pastorem et agri colam atq; adeò peruenire dixerim, ut ille si exta malè afflicta uideat, protinus cetero pecori providere. pascua mutando: et iste habitu atq; colore corundem, sterilitatem agrorum, uel fertilitatem futuram, si Democrito credimus, percipere, eoq; rei domesticæ maturè prospicere possit. Sed inquires: Cur uates illi, quum eorum munus non esset, per exta diuinabāt? Quia impositores erāt importunissimī, et quum eis vulgò crederetur, ex fallacia, multo fallacissimam artem confecerunt: quæ tandem euasit, quando homines minus creduli esse coeperunt, id quod arguunt nostra tempora. nemo enim nunc per exta iudicat, propterea quod nullus tam uecors est, qui fidem dictis habeat. Cui anicula possit persuaderi, esse in extis aliquam uim, quæ declineret futura? uel aliquod animal, quod sanguinē habeat, sine corde esse posset: quum Aristoteles lib. 4. de Natura animalium, assermet nullū unquam animal quod corde careret, esse natū. Vt igitur ista omnia naturam, ita fidem excedunt. Item examen apium quod Casini confedit, et mures qui aurum in Capitolio roserunt, ac Tyberis incrementum, fama tenet pericula et bellū ostendisse. Pulchrè notata sunt: examen apium damno fuit ei, ex cuius agro, aliò aduolauit: mures aurū rodendo, fortasse aliquem dentiū fregerunt: sed mirabilius extitisset, si uorassent aurum, quum murium proprium sit rodere. Incrementū Tyberis uelut belli furor, per agros magnā saepe facit labem. Rei ridicule nimis seriā habes interpretationē, qua te cōtineam nolo:

uolo: festinans ad omē Macedonicæ uictorie. Lucius Paulus iturus ad bellum contra Perseum Macedoniæ regem, omen à filia consequendæ uictoriæ, ut exposui sti, accepit. omen fuisse nego, in quo nulla neq; naturalis neq; diuina existit ratio. Num uox puellæ, tam dati patri à Senatu negotij, quàm rei gerendæ nescientis, potuit de tanto belli exitu quicquā certi significare? aut Deus per mortem catellæ, uoluit ducem copiarū uictoriæ autē monitū? Fuit mentis erratio, uel honoris cupiditas. Paulus audita Perse catellæ morte, putauit allusionem ad Perseū regem, quem uincere cupiebat, nominis similitudine factam, uel in cōmodo domestico se maius euasurum damnum, atq; sic se incolumem uictoremq; belli rediturum. Nam nunc etiā ea insania in uulgi opinione manet, ut si quis charū animal auiserit, ita se consoletur, ut ducat morte animalis expiatum esse, si quod familiæ impenderet malū. Mittamus igitur de eiusmodi omnium superstitione disputare, ne bonum tempus fabulis demus, quando minima quæq; offensio animo insano omen dare pote sit, uti Tiberio Graccho accidisse dixisti. Exempli causa: Quis ad bellum iturus, ubi hodie plus tormentorum boatur, quàm armorū strepitus existit, si sociū fortē (adsit reuerentia uerbo) oppedentem audiuerit, nam meritò suspicabitur, se tormentorum ictibus periturum? Ac sexcentis talibus rerum momētis quotidie terrebere, nisi ea ipsa duce ratione despicere, ac Deo te tuāq; semper in tutelam cōmittere uolueris. Quod mustella, quod lupo, bestie inauspicatae sunt, nil mirum, quā aptu uiuant: Et presertim lupo, qui fame affectus non modo non

terra, sed ne humana quidem carne abstinet: nam ne
 eterno tempore cum homine congregi non formidat.
 Ergo res noua non fuit, si uigilem laniauit: nec conue-
 nit, ut stultè ad nostram uertamus perniciem, quoties
 hæcæ bestias uenantes uidemus. Item quòd bubo, quòd
 hirundo, quod accipiter, quod incediaria quæ spintur
 nix uocatur, uel quæcunq, quæ ex sacris aris carbonē
 ferat, fatalis fuit, non uideo quid sibi uoluerit antiqui-
 tas, in eiusmodi rerum admodū tenuiū obseruatione.
 si enim aues istæ fatales erant, sequeretur, ut aliquid
 semper mali enūciarent, signumq; nō aliud nisi triste
 darent. Sed quū tu ex ueterum oscitatione, ut ita poti-
 us dicā, quā ex obseruatione, demonstraueris, bubo-
 nem rem modò letam, modò exitialem Romanis ostē-
 disse, iam istud cōtrā est, quā fatum ferat: quia quū
 omnis prædictio mali eo probetur, quòd cautio adin-
 giqueat, quomodo id fiet, si nuncij signum internosci
 nō potuerit? Atq; ita innocētes amulea huc illuc efce-
 querendæ causa uolando, uel natura duce, crebro ca-
 nendo, si te circumsteterint, nō est quod uerere, si sa-
 pias: at tua facta potius tibi putes bona mala ne poti-
 dere. tametsi etiam nunc sunt quā plurimi, haud sane
 uentis homines, qui bubonis nocem ut fatalem abhor-
 reant. Sed illud uel magis nugatorium, dicere, nedum
 credere, hirundinem in Antiochi tabernaculo nidula
 tam significasse ipsum regis exitium, quam auis illa no-
 bis domestica non alibi quā domi nostræ soleat libē-
 tius nidū facere. Quod postremò in Britannia, simu-
 lacrum Victoriæ paulo ante Romanorū cædē, retrò
 conuersum fuit, et Gulielmo Normanorū duci altum
 pedis

pedis negligiū regni adipiscendi omen extitit: alterum fraude humana factum dixerim. nam ita Britanni ad defectionem parati, Romanos eius superstitiōis ueneno à pueris imbutos terruerunt, ut suis minus uiribus confiderent: alterum uero uanitatis plenum. Esto, dux quia in arena altè fixit pedem. ita futurum coniectarit, ut Angliam obtineret. Quid illud fuit, quod tale quid sperare posset? Nempe nihil cōmune habet pes cum imperio, quum sit ima pars corporis: uel arena, cum tam nobili regione. Bella magis amentia, quàm metaphora. Fluxit pes, quare? Quia arena suapte natura arida fluctuat, solidum iter non prabet. Eiusdem quoq; generis omen ex sono aurium, uini salisq; effusione putato. Auditū, Plato in Timæo definit esse pulsationem quandam ab aere, per aures, cerebrumq; et sanguinem ad iecur penetrantem. Tentantur autē an rei, autore Galeno, suis morbis, et maximè quum sit inflatio eius spiritus exitu prohibiti, cuius rei causa sepe sonitus edūtur. Igitur qui credit se bene audire, quū dextra auris, uel malè, quū sinistra insonat, ille uanitatis plenus, nescit bonā aut malā sui corporis ualitudinē internoscere. Vinū uerò ex ueterā cōsuetudine, letitiæ est, si effundatur, nō itē superstitiōis causa. Nam Scythæ et Thracæ, ut idem Plato in primo de Legibus testatur, in delicijs habuere, uescis uero perfundere, quod Germani hodie in carnis opiparis spargunt. At salis alia ratio: is enim sacer est, et amicum Deo, uti Plato uocat, corpus, quod corruptionis sit præcipuum expulsor. sine quo nullū alim ficebat sacrificium. Proinde qui sale ad rē nō necessariā utitur, uel
fortè

forte aliquā cum proficit, peccare indicatur. ipsamq;
 poena quēdā manere uidetur: unde ominis opinio or-
 ta fertur. Quōd monachorū occurſus eſt ominoſus, id
 ueſtitus uarietati aſignauerim: bona enim illorū pars
 nigro amiciuntur ueſtitu, reliqui uerō diſcoloribus mi-
 ro quodā artificio cōſectis utūtur ueſtibus. Ex qua re
 ut illi per paucorum hominū forſitan cenſeri homines
 nolunt, ſic multo diſtinctiſſimi uidentur, et ſuo occurſu
 aliorū mouēt mortaliū mentes, quæ minus firmæ ſint.
 Atq; primam tuæ queſtionis partem explicatam ha-
 bet: alteram ſi uis, proponito. P O L. Narrare per
 gen. Agrippa Mænenio, P. Poſthumio, Coſſ. bellam
 in Sabinos gerentibus, fama eſt, haſtus militares ad
 mediam noctem in cælo ardentes uiſu, ex flamma ni-
 hil cōſumptas, ac eo prodigio animos Romanorū con-
 firmatos, facta maiore impreſſione, uiciſſe. Sp. Poſt-
 humio, Q. Seruilio, Coſſ. cælū ardere uiſum, quum an-
 nus tam hominibus quàm pecori longè peſtilētiffimus
 fuit. Haud multo poſt, uox à quodam Veiiente homine
 edita eſt, futurum, ut Romani breui tempore Veijs po-
 tirentur, ſi lacus Albani montis nulla rationabili cau-
 ſa, in altitudinem inſolitam auctus, primo quoq; tem-
 pore emitteretur: idq; Delphico oraculo confirmatū,
 ac inſum, ut donum Apollōni mitteretur. Ita lacu ſic-
 cato, Veiientes à Camillo ſub Romanum imperiū re-
 daſti ſunt. Cn. Domitio, L. Annio, Coſſ. Arimini tres
 lunæ uiſæ, paulo poſt Liguriæ bellū eſt multa cæ-
 de geſtū. Cn. Seruilio, C. Flamminio, Coſſ. nauū ſpe-
 cies in cælo exiſtere, edes Spei de cælo taſta, terre-
 motus per Italiā ingens fuit, quum à Romanis ad Tra-
 ſimenum

sinenum lacum, plaga luctuosa accepta. M. Marcello, Valerio Lenino Coss. Victoria quæ in summo Concordia fastigio fuerat, fulmine delecta: sequutum est magnum urbis incendium, per Campanos iuvenes factum. L. Veturia Philone, Q. Cecilio Metello Coss. Albe, duo soles uisi. Lux Fregellis noctu orta, quum Pœni apud Betulam à Scipione uicti, Hispaniæ possessione Romanis cesserunt. Anno belli Punici secundi xliij. C. Serulio Capione, Cn. Serulio Gemino Coss. Anagninæ, sparsi primū ignes p̄ cœlū, deinde fax incensa arsit. Scipio in Africa, iuxta Vticam, Pœnorum castra combussit. Cn. Cornelio Lentulo, P. Aelio Peto Coss. Solis orbis minui uisus est, terra in agro Veliterno ingenti hiatus subsedit. Tum data pace Carthaginiensibus, secundum bellum Punicum finitum est. M. Claudio Marcello, L. Valerio Flacco Coss. Romæ columna ante Iouis ædem, ut turbinis decussa, cum aureo signo. Quo uiso, ex aruspicum responso, omnes magistratus se primo quoque die autoritate abdicarunt. P. Africano, C. Lelio Coss. stella per xxxij. dies continenter arsit, mox Carthago ab Æmiliano Scipione diruitur. P. Africano, Cn. Fulvio Coss. Anagninæ, seruo tunica arsit, et igne extincto, nullum flammæ apparuit uestigium: paulo post fugitiuorum bellum in Sicilia ortum, Cn. Cornelio Lentulo, P. Licinio Coss. Pisauri, fremitus terre longè auditus, et sine terræmotu, murorum pinne deiectæ: haud multo post ciuilia bella capere. C. Mario, L. Valerio Coss. in Piceno, passim domicilia terræmotu prostrata: tum fugitiui in Sicilia trucidati. M. Antonio, P. Dolo-

bella Coss. stella crinita, quæ à Græcis nostris vocatur, orta est, quum civile bellum inter Octavianum et ipsum M. Antonium exardere coepit. Sed longè felicius exitit sidus illud, quo Magi Hierosolymā deducti quaesitum uenerunt Iesum Christum, recens natum. Et anno XXXIII post, quū ipse Christus à Iudeis est morte affectus, terra subito mota est, petre scisse, ac solis defectio amplius tres horas duravit. Quæ prodigia paucis post annis, Iudeorum sequenti est excidium. Circiter annū salutis humanæ DCXIII. cometes per mensem apparuit. Tum Cosiras Persarū rex Hierosolymam diripuit. Anno salutis DCCXXVIII. sol defecit, quum luna triduo antè idem passa esset: et Mercurij stella uisa est in medio sole, uelut macula nigra. Per idem tempus, Carolus Magnus ex Hispania uictor rediens ad Pyrenæos montes, Vasconū insidijs exceptus, ingentē accepit cladē. Anno salutis MXII. fax ardens instar turris, cum magno fragore, de caelo cadere uisa est, quū Hierosolyma à Turcis capta est. Anno MCI. mare præter modum creuit: cometes per aliquot dies uisus: terra tremuit. Quæ prodigia ita Paschalem secundum pontificem Romanum terruerunt, ut in plures dies supplicatio decreta fuerit. Anno MXII. circa Angliam, Oceanus nulla cognita causa, mirandum in modum creuit. Haud multo post insula in Dacorum ditionē redigitur. Anno MCXC. in Anglia, crux circiter meridiem in caelo apparuit, quum Ricardus rex in Saladinum bellū comparabat. Hæc fortasse parum multa ex nimis multis, exempli causa, recitata. ROB. Imò plura, quàm cupiebam.

POLY.

POLY. In hoc articulo, quod exciderat, pace tua, subiiciam. ut enim prodigiorum observatio, ita procuratio ad nos manavit: quippe veteres perinde ac nos facimus, quam in aliqua calamitate vel metu sumus, multis precibus, sacrificijs, donis, votis, mala quæ auspicia, monstra, prodigia, portenta, significare credebantur, avertenda curabant. ROB. Audini non sine voluptate atq; stomacho: ut enim à principio uix risum, sic postremò uix lachrymas continui. Quis non rideret amentiam, insulsiatatem, et imperperspicientiam veterum, ut unus tremotus, unum fulmen, unum celeste signum, rem sequūdum: alter tremotus, alterum fulmen, alterum signum, aduersam, quemadmodum tu antè demonstrasti, portēderet id quod fieri nō potest, si erusspicibus credimus, qui aut suam Ionem per hæc signa monere homines, quid faciendum, aut cavendum sit: quum nihil absurdum dici possit, q̃ quicquā certi significari rebus incertis, uti sunt ista tua prodigia nuper exposita. Sed dicet: Si sinistra fuerint, propitia erunt, quādo Hetrusci, teste Plinio lib. ij. in sexdecim partes cœlū dividebāt, quò dira internoscere. Ad ea respōdeo: Quid portendit fulmen in medium mare emissum? quid tremotus in solitudine factus, ubi nemo est, qui talia prodigia notet? Quod ergo nature ui uno uel altero tempore, nulla constantia efficitur, nō potest modis omnibus consequentium rerum significationem facere. Atq; ita prodigia uia esse nego, quæ ex altera parte collocata, ne minimi quidem momenti, ut uides, instar habēt. Sic intelligis tua prodigia nihil certi apportare, nisi illis, qui aut fulmine exanimantur.

aut ruina per terremotus edita obruuntur. Dolenter autem accepi, priscos intelligentiæ ueri Dei expertes, potuisse eiusmodi de dynamia obseruandorum prodigiorum impertiri etiã nostris. Quæ malũ est ista Christianorum hominũ impudentia, nõ tan in ea re hallucinari, quàm peccare! Quare tu nõ utq; iniuria, quã primum in tua Anglica hìstoria, tibi de prodigijs cõmemorandum esset, inuidia deprecandæ causã, sicut mihi alias dixisti, uulgi cõsuetudinem excusasti, ut ne eorum facta mentio tibi uitio daretur. Sed iam causas eiusmodi cœlestium motuum persequamur. Haud ambigi uidemus quatuor esse elemẽta: duo suprema, ignẽ & aerem: totidẽ infima, aquam, & in eius medio spacio, terrã. Item tres cœli regiones, unam summã, quæ uim caloris ab ignis uicinitate concipit: alterã infimã, quæ reflexos à terra solis radios continet: tertiã medianã, ad quã omnis uis caloris à supera parte emissi, ac radiorum solis ab infima retortorum pertinet. Et quoniam, teste Plinio, sidera terreno continenter pascuntur humore, hinc primum causã existit flammarũ cœlestium: quippe terra, autore Aristotele, lib. Meteororum primo, à sole calefacta, duplicem emittit halitum: alterum uocamus exhalationem calidam & siccam, alterum uerò uaporem calidum & humidum: & ut illa uelut leuior sursum uersum petit, ita iste uti grauior deorsum uersum subsidet, qui mediæ frigide regionis comatu densatus, in pluuiam soluitur. Igitur exhalatio, ubi ad supremam peruenit regionem, ilico inflammatur, ex eaq; incẽdia fiunt, flammæq; in cœlo uarias præ se ferentes formas inter nubes, coruscant.

Vnde

Vnde sunt ille tue militares haste ardentes in caelo uisae, caelum ipsum flagrare, nauium species, lux noctu orta, sparsi ignes, faces accense, stelle ignitae, quum plus humoris quam opus sit, hauriunt, & cruces rutilantes. Ex eadem exhalatione oritur cometes, sidus terrificum, quod tanta eius sit uis, ut conuolutiones quam magnas rerum faciat, ac ita maximè augeat mortalibus bilem, unde bella exsistunt: ac propterea tu crinitam stellam non ineptè magnarum rerum momenta, mortesq; regum denūciare dixisti. Terra item exhalante, spiritus repentini coorti, si fluxerint, ij ueni fient: si se in nubem induerint, eiusq; partem tenuissimam diuidere ceperint, inde tenebrae conduplicabuntur: inter easq; fulgur coruscabit, ac mox caelum tonitru contremet, grandoq; mista imbri cadet: si ardor nubium conflictu se emisserit, fulmina crumpent: si nube depressa, deiecti, illinc seui exsistent turbines. Fulminum autem idem Aristoteles tria dicit esse genera: unum, quod adurit: alterum, quod infuscat: tertium, mirabilis naturae, quale fuit illud, quo tu exposuisti tu nican seruo arsisse, nullo flammæ relicto uestigio. Sed ad maximorum luminum multiplices imagines ueniamus. Quoties enim nubes densa ad solis latus extiterit, iamiam aquam emissura, si in ea sol prius fracto radio, suam informauerit imaginem, quod in aere polito facit, tum quam multus apparebit: illud uel luna faciet. Ac hinc est, quod duo tres uel soles, aut totidem lunæ uideantur: quemadmodū utriusq; defectus causa est, quum luna intercedit soli, & terra lunæ, sic, ut nihil sit, quamobrem defectus eiusfmodi siderū natu-

ralis prodigiosus habeatur. Postremo, ut ne te motus terre terreat velut inopinatus, accipe causam: venti enim in uenas atque cauernas terre abditi, ad exitum contententes, illud faciunt: quippe in terra tremor idem est, atque in caelo peruadente ui ventorum, tonitruum. Ex quo fit, ut, teste Plinio, nunquam terra tremiscant, nisi tranquillo caelo: Et per id, mare quoque sine flatu, commutescat, æstuq; inborrescat. Et hoc est, cur obseruatum dixisti Oceanum aliquando nuda euidenti causa, creuisse. Ista quum germana nature ratione ita sint, putas ne in prodigijs habenda? Ceterum de lacus Albani montis emissione, non possum non ridere futilem Romanorum in hac parte, vel crudelitatem, vel curiositatem: qui cum militum tam patientia et robore, tum Canilli ducis uirtute, tãdem Veios cepissent, eam uictoriam uoluerint Apollini acceptam referre: propterea quòd partim demonum operatione, partim humana fraude, Delphicum respòsum congruerit cum ioco cuiusdam Veientis senis argumentantis, tam perdifficile esse Veios expugnare, quàm siccare lacum. Quod sanè argumentationis genus usurpare soleamus, quum aliquid factu haudquam facillimum innuimus. Sic Poeta:

Ani leues ergo pascentur in æthere ceruè,
Et freta destituent nudos in litore pisces,
Quàm nostro illius labatur pectore uultus.

Sed tandem aliquando Romanos, credo, pœnituit sue stultitiæ, quum postmodũ uiderũt oraculum illud Delphicũ cum reliquis enauuisse: quod nunquã accidisset, si eius rei autores humanitatis expertes fuissẽt. Quip

per ea sceleratorum uatum totius orbis longè fallacissimis responsis opes passim corradentium ara, paulo ante Ciceronis tempora, iamiam Christu Seruatoris appropinquante aduentu, corruit, qui lib. de Diuinatione primo id testatur, inquiens: Defendo unam hoc, nunquàm illud oraculum Delphis tam celebre et clarum fuisset, nisi omnis ætas oraculorum illorum ueritatem esset experta. idem iandiu nō facit. Vt igitur nunc minore gloria est, quia minus oraculorum ueritas excellit: sic tunc nisi summa ueritate, in tanta gloria non fuisset. Hæc ille. Atq; ita Apollinis memoriam sola ueritas cœclit, id quod prædixerat Zacharias propheta: Et pseudoprophetae & spiritum immundum auferam de terra. Iam habes ista signa nulla esse, id est, hastas ignitas, ardore cœli, cometæ, solis & lunæ defectiones, quæ uel in multos annos prædici possunt, uti res nō casu, aut louis tui nutu, sed nature efficacia accidentes: item fulmina, terræ motus, et cætera ut prodigiosa à te antè proposita, quæ nature necessitas suo tempore perficit. Nec aliud superest, nisi de tua stella differere, quæ Persas magos ad natale Christi solū perduxerat: quæ neq; prodigiosa fuit, quòd nil prædixerit faciendum: sed quòd iam factum esset, id est, Seruatorē natum testata fuerit. neq; stella extitit. Primum quæ contra naturā aliorum siderum, quæ satis quippe constat ab oriente, cuncta in occidentem uersus ferri, ab oriente in meridiem cursum tenuit, perinde ac loci situs requirebat, quādo Palestina Christi ortu nobilis, ea parte ad Persidem, unde magi uenerāt, spectat. Deinde, quòd æquè interdum atq; noctu diluxerit, quod per solem, cæteris negatum est sideribus.

Item quia eius lumen modò occultatum, modò est patefactum: postremò quodd secundum ferme terram percurrerit, quum certum gurgustium ubi puer Iesus erat, demonstrarit: quod non fecisset, si per superiorem cœli regionem, ei cursus fuisset. Sed inquires: Ecquid fuit? Tibi diuini Ioannes Chrysostomus respondeat, mihi enim fortasse non crederes, qui in Mattheum, homilia xi. de ea re ita scribit: Quod enim non una fuerit hæc stella de pluribus, imò ut ego arbitror, nec stella omnino, sed quedam inuisibilis uirtus specie sideris figurata, ab ipso primùm itinere monstratur. Et serè eas persequitur, quas tibi modò rationes quam breuissimè potui, explicui. Ad extremum, quod asseueratione affirmasti. occiso Christo, terræ motum, petras per fractas, deliquium solis, prodigiosa omnia fuisse, non est ita: illud potius attende, Iacob iam inde ab initio prædixisse istuc futurum tempus, quum post Seruatore natum, Iudeorum sequeretur excidium, inquires: Non aufretur sceptrum de Iuda, nec dux de femore eius, donec uenerit, qui mittendus est, et ipse erit expectatio gentium. Igitur Dominus in crucem ætus, per cœlum et terram uoluit suam mortem testificatam, et ut Chrysostomo placet, ea dedit signa Iudeis incredulis, quibus, sicut apud Ioannem est, respondit: Quum sustuleritis filiū hominis, tū cognoscetis, quia ego sum. Sic isthæc significatio fuit iuste Dei ira, in Iudeos, quò intelligerēt uenisse tempus, quū merito meritisimo plecteretur. Ac his cōtentus rationibus, non te in eiusmodi reb. perspicendis ultra ponam, rogo: sed si quid habes dicere aliud, animū tuū ea expedito cura,

ra, quæ ut uidco, quo magis progredieris, hoc tibi maiorem dat superstitionum istarum querendarum cupiditatem. P O L. Ad tertiam ergo disputationis partem aggrediar, ac portenta paucis perstringam. Xerxes Persarum rex ubi primum in Europa uestigiū posuit, Græcis bellum facturus, accepit equam leporem, & mulam mulum ambignis genitalibus, in exercitu suo peperisse: & licet essent, qui malum inde bellum coniectarent, ipse utrumq; aspernatus ostentum, postremò tamen iacturam fecit. Quum Dion Syracusanus exul in Dionysium iuniorem Siciliæ tyrannum moueret, suæ sine auribus, natos serunt: tum Dionysius suis uiribus diffusus, hosti principatu cessit, in exilium concedens. Ita significatum fuisse in hominū mentibus inhaesit, ut breui tempore ciuium aures ab auditione tyrannidis uacue essent. L. Scipione, C. Lelio Coss. Reate, mula peperit. L. Quintio, Cn. Domitio Acnobarbo Coss. capra sex hœdos uno partu edidit. Arretij, puer unimanus natus: tum Romani bellum Antiocho Syria regi indixerunt. M. Mesala, C. Linio Coss. in Umbria, feminas xij. fœmæ annorum natus, qui aruspicum iussu, est ilico necatus: quum Galli alpes transgressi, ac subito metu percussi, pedem sua quasi sponte retulerunt. Item Q. Fabio Maximo, Q. Fulvio Flacco Coss. Sinuessa, infans natus, qui utrumque habebat sexum. Nos tales appellamus Hermaphroditos, Græci uel Androgynos. Et alter infans cum elephanti capite, tum Marcellus ad Canusium cum Annibale congressus, in fugam uertitur. P. Sulpitio Galba, Cn. Aurelio Coss. paulo ante initium belli inter

P 5 Romanos,

Romanos, & Philippum Macedonia regem orti, Fru
sinone, natus est agnus cum scillo capite. In Lucanis,
equus cum quinque pedibus. Sinuisse, porcus cum capi
te humano. L. Cornelio Lentulo, Aulo Iulio Appu
lo Coss. in Brutis, pulli gallinacci tres, cum ternis pe
dibus nati. C. Bibio Tamphilo, L. Acimilio Paulo
Coss. Rente, tripes mulus natus. haud multo post Cel
tiberi debellantur. T. Graccho, M. Iuencio Coss. Pri
urne, puella sine altera manu nata. C. Claudio, M.
Perpenna Coss. puer sine ventris exitu natus, quā Ma
cedonia provincia Romana à Medis uastatur. L. Sci
pione, C. Norbano Coss. in Hetruria, materfamilias
uinum peperit serpentē: qui in flumen proiectus, auer
sa natauit aqua, quā illa nefaria Syllæ proscriptio eru
pit in miseros ciues. Sub finem dñi Augusti principa
tus, Fausta quedā plebeia Ostiæ, duos mares, totidēq;
feminas enixa est. Quod portentū ingēs fames sequu
ta est. Circiter annū salutis humane DCVIII. Cosdras
Perseum rex Romani imperij fines uiolare cepit,
quod malū puer quadrupes natus prædixisse credunt.
In Gallia anno salutis MXVIII. sus facta porcellum
humana facie enixa. Sequutus est annus pestilens. An
te annum salutis MCXI. in Anglia pullus gallina
ceus quadrupes natus, quum bellum ingens inter Gal
los & Henricum primum ardere cepit. Anno M
CCCCCLVI. in Sabinis biceps uitulus natus: in Pice
no infans cū sex dētib; ortus. Tū Turcæ nostra pas
sim loca capere coeperūt. Et anno MCCCCXCIII.
Romæ gemini nati, simulq; uno corpore cōiuncti, auer
sis inter se manib; ac facie, qui pauculos uixerūt dies.

Et non multo pōt puella uirgo filium semicanē pepe-
rit. *Quæ sanē prodigia significarunt cedes, et flagi-
tia, quæ postea Alexandro sexto Romano pontifice,
facta sunt. Sed cuiusmodi monstra omnia sint, satis per
hæc pauca ostendimus: tu uerò iam te acius ad ea con-
futanda, si aliquo pacto potueris.* R O B. *Præclare
admones, ut me accingam ad improbanda quæ haud
cuiquam omnium hominū probantur, quibus naturæ
uis cognita sit, de cuius mirabili arte in omni rerum
fabrica, paulo antè abundè docuimus. Si hanc igitur
attenderis, nihil erit quod ad tuam quæstionem respō-
deam.* P O L Y. *Operæ precium facies, si breuiter
explanaueris, quid ipsa sit natura, et an secundū deū:
ea quum tanta sit, mihi potior esse debeat, quæ, ut fa-
tear, in uita adhuc ignoratione uersatur.* R O B.

*Vereor, ne non id quærere, ridiculū sit, uti Aristote-
les in libro Physicorum primo ait, et præsertim in no-
stræ disputationis fine, quum hætenus bonā supersti-
tionum partem duce natura, putemus nos exterminas-
se, funditusq; eradicasse. nam qui rem obiectam non
uidet, quis ei illam ostenderit: tamen quod magis cupi-
dè, quàm appositè exigit, officiose faciā. Natura à phi-
losophis definitur esse principium motus per se, non
item per accidens. Exempli gratia: Vniuersa corpora
habēt motū per se, sic ignis sua sponte sursum uersum
fertur, terra uerò deorsum uersum: et id non per acci-
dens. nam si alterum suum cursum mutaret, istud arte,
nō natura accideret. Sed Cicero libro de Natura deo-
rum secundo, multo subtilius rem ipsam explicat, ita
scribens: Namq; alij naturam esse censent uim quan-
dam*

dam sine ratione, cientem motus in corporibus necessarias Alij autem uim participem rationis, atq; ordinis, tanquam uia progredientem, declarantemq; quid cuiusq; rei causam efficiat, quid sequatur, cuius solertiam nulla ars, nulla manus, nemo opifex consequi possit imitando. Seminis uim esse tantam, ut id quamuis sit perexiguum, tamen si inciderit in concipientem, comprehendentemq; naturam, nactumq; sit naturam, qua ali augeriq; possit, ita fingat & efficiat in suo quodq; genere: partim ut tantummodo per stirpes alantur suas, partim ut moueri etiam & sentire, & appetere possint, & ex sese similia sui gignere. Cicero haftenus. Et Seneca libro de Beneficijs iij. naturam ita interpretatur: Natura, inquit, hoc mihi praestat. Non intelligis te quam hoc dicis, mutare nomē Deo? Quid enim aliud est natura, quā Deus, & diuina ratio toti mundo, & partibus eius inserta? Et subdit: Ergo nihil agis ingratisime mortalium, qui te negas Deo debere, sed naturae: quia nec natura sine Deo est, nec Deus sine natura. At diuus quoque Ambrosius, libro quem de Noe & arca scripsit, naturam appellat omnium matrem. Habes naturā, accipe eius opera, ratione confecta: quanquam intelligo iampridem inueterasse, ut uana mortalium observatione prodigiosa dicerentur, perinde ac tute ipse appellas. Natura enim, teste Aristotele, libro Physicorum secundo, quae semper ad id quod perfectius est, nititur, nunquā peccat, nisi impedita copia, uel inopia: aut corruptione materiae, quae, ut de alijs taceamus, opus est, in animalium procreatione. Ea materia est semen, quod si mul-

tum

tum fuerit, illi innumeri partus, quos memorasti ut prodigiosos, edentur: si parum, unus, Et ille quidem debilis: si uerò corruptum, cadauerosus. Illa ipsa porò ratione constat etiam monstra quæ uocari gigni: si quidem semen si abundauerit, inde agnata mēbra creabuntur, ut ille puer quadrupes, alter dentatus, ille tripes mulus, ac id genus, de quibus antè mentionem fecisti. At si semen defecerit, aliquod membrorum deerit: sic natam esse scias puellam sine manu, suæ sine auribus, quemadmodum modò exposuisti: si corruptū, tum confusam imperfectumq; gignetur corpus, ut illi gemini Alexandro Ro. pontifice, Romæ membris auersis nati: Et ille puer tuus, sine ullo uentris foramine: ac alter semiuir. Sed ea crebrius, ut idem Aristoteles lib. de Natura animalium iij. tradit, in ijs quorum partus numerosus est, Et præcipuè in auium genere, earumq; potissimè in gallinis, quib. est numerosus partus: non modò quod sepe pariant, uerum etiam quòd multos intra se simul conceptus continentes, omni tēpore cocant. Ex quo fit, ut si ouorum uitella ita posita sint, ut non distinguantur ulla interiecta membrana, pulli monstrofi nascentur, quales tu antea natos demonstrasti. Iam ad hermaphroditos ueniamus, quorum ortus causam accipe ab Aristotele, qui ibidem ita rē explicat: At in ijs quæ pariunt, tū ea ipsa ueniūt, tū uerò copia partus impedit, alter alterius perfectionē, Et causam genitalem. Ita gignūtur interdum alia pluribus, quàm iustum sit, digitis. Eodem modo in ceteris partibus aut excedunt, aut deficiunt: nonnulla etiā duplici genitali, altero maris, altero foemine enascuntur,

tur, et in hominum genere, sed maxime in caprarum; propterea quod simul genitale habeant & maris, & feminae. Ceterum recentiores Medici aliter de rei eiusmodi causa, etsi nescio, quam rectè, referunt, qui in mulieris utriculo septem seminis receptacula esse tradunt. quae ita dividunt, ut eorum tria in quibus mares procreentur, ad dexteram partem existant: ac totidem in quibus feminae, ad sinistram. inter illa autem, unum exiit in medio, & in eo hermaphroditos siue androgynos formari, quasi natura utrinque vim suam in id parvis effundente. Verum nostris Medicis de utriculi receptaculis, non videtur Aristoteles adstipulari, qui libro de Natura animalium 7. ait, mulierem summum filios quinque parere uno partu, sic ut illud quis commensum suspicari posset. Resstat de turpioribus dicere monstris, quae tantum abest, ut sine stomacho persequi queam, ut si tua uenia liceat, ijs omiſſis, malim ieiunus ad uesperum, de reliqua parte nostri sermonis differere, quam in re tam foeda immorari: quae perinde tuum, certo scio, turbabit animum, ac meum nihil tranquillabit. POL. Oro, perge, quum obsecratis in rebus, non item in uerbis insit. ROB. Imò facinorosa ista ne facierum libidinum & re & uerbo turpia sunt: tamen si fieri potuerit, honesto modo rem perstringam. nam ne mihi quicquam crimini uertatur, quod de me flagitij narrante possent minime malè cogitantes aliquando imitandi exemplum capere, Plinius causam semiferorum partuum tradet, qui lib. septimo, capite 2. ex Artemidoro autore Greco, refert uiros Indorum quosdam cum fœris coire, misistisque

et semiferos esse partus. Atq; hoc fuit, cur Romæ memoria nostra, uirginem ex canis haud dubiè cōcubitu, filium semicanem peperisse, cur suam foetam porcum humana facie enixā duxeris. Et quia seruat natura genus, idē sit in cæteris brutis, si diuersi generis belluæ inter se coierint: ac propterea nuper retulisti agnum suillo capite insignem natum, quod uerres inuenerit ouem. De his satis dictum. Quod autem mula peperit, miraris? ego uerò mirandum duco, quia conceperat: etenim si mula sexta erat, necesse habuit parere. Sed nouitas rei mouet, inquit, admirationemq; facit, propterea quod nulla nisi noua ac admirabili re commouetur animus. Ita solis exortus, cursus, occasus, nemo notat, quia quotidie fiūt: at eclipsim uniuersi mirātur, quia rarò accidit. Cur mouet, quū nihil sit factū, quod fieri non potuerit? Theophrastus, teste Plinio, autor est, in Cappadocia mulas parere: et Aristoteles in terra Syria, supra Phœnicē, mulas omnes pariter coire ac parere, dicit. Id quod alibi si nonnunquā acciderit, haud uideo aliquid esse, quamobrē dicas cum partum prodigiosum, cuius autor natura fuerit. Ita probè intelligis, credo, causam gignendorū monstrorum, quam amide indagabac: atq; nihil in ijs factum, quod fieri nō potuisset. Sanè hæc sola ratio, autore Ciccone, de Diuinatione, ex sententia et testimonio interpretum portentorū ualet, contra omnia ostenta, monstra, portenta: Nunquam, quod fieri nō potuerit, esse factū: sin potuerit, nō esse mirandum. Atq; sic declaratur, nihil habendum esse monstrū, seu portentū, quod fieri possit. Igitur in errore in quem monstrorum nouitas, quippe

rarò

raro procreantur, te iampridē traxerit: nunc tandem naturæ ratione adductus, seu potius uictus, caue amplius maneas, ac par eiusmodi monstra suo tempore, et cum causa orta, aliquid quod futurum sit, significari credas. Equidem quis esset tam mentis expertus, qui existimaret Deum unicum orbis rectorem, nolle suos mortales per istos, post hominum memoriâ multo sceddissimos obsecenissimosq; partus, rerum futurarū monitos? De lepore ab equa edito, in Xerxis exercitu, nihil est quod arguamur: non enim inuitus patior, ut illud tam bellum commentum in Græcorum fabulis habeas. Porro sic Græci canillati sunt in regem, fingētes equam bellicosissimam animal, peperisse leporem timidam et fugacem: quod ille numeroso instructus exercitu Græciam infestaret, ac postremo uelut lepus imbellis sese in pedes dederit, quemadmodum apud Herodotum, et Trogum legimus. Huius fabule similis est altera, quam narrasti de muliere, quæ ut ipse es iectura auguror, somniant: uti uerò tuius omnino accuratè asseris, credidit se enixam uinum serpentiem. Nam facinoram nō mulierem peperisse serpentē, haud abhorret à uero: quod si tu animaduertisses, dixisses facinoram serpentem peperisse, et illud admiratione dignum accidisse, ut serpens recens natus potuerit aduerso flumine natare: ac ita prodita ueritate, fabella refraxisset. Habes responsionem dignam physiologia, hoc est, naturæ ratione, quare iam ad sermonis quotidiani clausulam uenito. P O L. Quoniam me festinatione premis, nulla uerborum circumscriptione utar, sed rectè ad finem differendi aspirabo, quando, ut uerum fatear,

fatear, me quoq; disceptandi iam firmè tenet satietas: sed tuus disertus sermo usque eò delectat, ut nullo tempore excludi, nullo labore defatigari posse mihi videar. Itaque extremum accipe actum. P. Volumnio, Servio Sulpicio, Coss. pluit carne, cumq; imbrem ingens animi multitudo rapuisse fertur: item hos loquuta. Anno qui insequentis est, exules Romani et servi numero amplius quatuor millia, duce Appio Herdonio, homine Sabino, Capitolium occuparunt, unde non sine civium cede, expulsi. Alexander Macedo dum Tyrum oppugnabat, rivuli sanguinis follibus flare incipientibus, per ignem fluxere: et milite panem in castris frangente, guttæ sanguinis manarunt. Eo prodigio non mediocriter Alexandrum deterritum, vates Aristædrus consolatus est, affirmans id mali quod portederetur, in obsessos versum iri: propterea quod cruor intus, non foris esset fusus. Tyriorum excidium paulo post sequutum est. Fabio Max. P. Decio, Coss. terra pluisse fertur, quā una legio à Gallis Senonibus ad Clusium deleta est. Cn. Domitio, L. Annio, Coss. in Piceno, flumen sanguine fluxit. Cn. Servilio, C. Flaminio, Coss. in Piceno lapidibus pluisse: ac sub idē tempus, in Sardinia, duo scuta sanguine sudasse. et iterum Aricie, lapidibus pluisse, nuntiātū est: quū ad Cannas haud multo post plaga ingentissima à Romanis accepta fuit. P. Cornelio Africano, T. Sempronio Longo, Coss. in Romano foro, ac in Capitolio, sanguinis gutta visa: terra pluit. Inter hæc, lac fluxit. Inde cū Boljs Gallie Cisalpinæ populis, multa utriusq; partis cede pugnātū. Cn. Fulvio Flacco, Appio Claudio Pulchro,

Q Coss.

Coss. Reate, pergrande saxū volitare visum est, quā
 Marcellus haud procul Canusio, ab Annibale in ca-
 stra fugatur. C. Cebio Pampilo, L. Aemilio Paulo,
 Coss. Lannonij simulacrum Iunonis lachrymauit, tum
 Ligures uicti in Romanorū ditionē uenerunt. P. Plan-
 tio, M. Fulvio, Coss. Velis oleo et lacte pluit. Anno sa-
 lutis humane circiter LIII. in Britānia, antè per di-
 es aliquot Oceanus cruore visus est fluere, quā Ro-
 praesidij facta fuerit occisio ab insulanis, qui subitò re-
 bellarant. Circiter annum salutis DLXX. è caelo
 sanguis manasse dicitur: quum per idem tempus, Lō-
 gobardi duce Albuino, sese in Italiam effuderunt, ubi
 amplius CC annis, postmodum regnū obtinuerunt.
 Ceterum ex coniectu oculorum, habituq; oris, ista ti-
 bi stomachum facere conijcio: quare ne tibi molestiae
 sim, phera id genus portenta quae innumerabilia eius-
 modi occurrunt, proponēdi studio libenter supersede-
 bo: mittamq; multa, quae admirabilitatem magnam fa-
 cerent. R O B. Certè iam sapias. nam si multus in his
 explicandis demonum potius quā hominū in nulla
 memoria auditis somnijs esses, et mihi et eis qui postea
 legerint (literis enim hos tridui sermones nostros, nō
 dubito quin aliquādo mādaueris) nauseam moueres.
 Sanè haecenus bene res se habuit: quippe tu praeclare
 istam nostrā comediā absolūisti, cuius, uti scis, in fine
 fabulae letitia peculiaris est: siquidem in isto extremo
 actu nihil non ridiculū, nihil non fictum, nihil non ua-
 num, et deniq; nihil nō efficax ad mouendum risum
 existit, quando non modò fabulosis inaudita, sed incre-
 dibilia improbabilibus intexuisti. Bone deus, quis un-
 quam

quam audiuit bonem loquentē? aut uidit carnis, terræ,
 sanguinis, olei, lactis et lapidū imbrem, uel fluiuium,
 seu simulacra lachrymātia, uel scuta cruore sudantia?
 Nulla nempe in ijs non modò ueri effigies, sed ne um-
 bra quidem, aut imago appareat. At tute hercle, qui bo-
 nam Christiani orbis partē peragraſti, dicat quaeso,
 uidiſti uſpiciam tale quid? Taces? gaudeo: plus utiq; ue-
 ritas, quam eiusmodi nefaria uanitas, ut uideo, apud te
 ponderis habet. Ergo iſta omnia quum nūquam facta
 conſtent, neq; fieri poſſint, dicimus monſtra, oſtentia,
 prodigia, portenta? Nihil proſectò minus; ſed mera
 portentorum interpretū pigmenta: quorum ſententia
 etſi planè ioculatoria eſt, nihil habendum monſtrum,
 ſiue portentum, quod fieri poſſit: quā nos antea, quia
 in rem noſtram conueniebat, facile in eos cōtorſimus,
 et nunc penitus infirmabimus, hoc pacto: Ergo quod
 fieri nō poteſt, ſi fiat, id portentū erit, cuiuſmodi ſunt
 quæ nuper expoſuiſti. Sed ſi fieri nō potuerit, quomo-
 do fiet, niſi illud factum eſſe conſingatur? atq; ſic con-
 ſictio ſola eſt portentorum parens: namq; omnis angu-
 rum, natumq; conatus eò pertinet, uti diuinitatis ſciē-
 tes uideātur. Ita bos tua loquuta fertur: ſed quid locu-
 ta ſit, nullus autor tradit, propterea q̃ nemo uerba au-
 diuit: mugitū pro uerbo, quiſpiam inſanus nates inter-
 pretatus eſt, qui fortasſe ſādo audiuerit aſinā Balaam
 olim loquantam, quò ita religionē emularetur. Verūne
 aſina, ut in Numerorū libro eſt, iuſſu Dei, uerba pro-
 tulit: bos uerò iſta, aſtu hominis loquuta dicitur, quæ
 more ſuo mugiuit, quādo uerba niſquā ponūtur. Alia
 aut̃ eiufdem generis ſunt, id eſt, nulla, quū fieri poſſe

despererentur, præter illud ultimū, quod narraſti, inter
dum pluuisse lapidibus. nam Plinius libro secūdo, cap.
38. id fieri non inficiatur, inquiens: Quia ex ideo la-
pidibus plueret interrim, quod uento sine rapiti, et mul-
ta similiter. Hæc ille. Ea ratio potest uel ad terræ im-
brem ualere: nam satis constat, puluerem qui terra mi-
nuta est, uētis in aerem ferri, atq; instar pluuie in ter-
ram decidere. Sed etiam aliorum mirabilium aliquam
rationem redditam nolo, ut ne dicar Sisyphiū cepisse
laborem, qui hactenus cetera uetrum superstitionū
argumenta ritè refutauerim, postremò non habeam
quæ dicam, de causa opinionis uulgi, quam stultè im-
biberat, de eiusmodi imbre monstrifero. Sanè terra pa-
rens rerum cum multa alia, tum aquam pluuiā in pri-
mis colorat: si enim rubrica sit, imbrem fluentem red-
det rubrum, similem cruoris: si alba, lacteū, similem la-
ctis: si pinguis, uliginosum, similem olæ. Ac ita decolo
ratio ex cōtagatione terrena, errorem olim mortalibus
nimis credulis attulit, ut crederent per eas rerum simi-
litudines, deorū consilia sibi pateſceri. Sudor uerò ex
lachrymæ ex uivis corporibus sunt: sed humor extrin-
secus allatus, uelut in parietibus uidemus, utrūq; imita-
ri potest. Quanq̃ id humanæ potius fraudis opus fuit:
quod memoria quoq; nostra factū scimus. ego enim ui-
di simulacrū Deiparæ, eiusmodi lamentatiōe insigne:
quippe quod cuiusdam monachi pecuniā ita corradē-
tis artificio, in annos singulos, Martio mense, lachry-
mabat, palmitē uitis à tergo in foramen quod ad ima-
ginis oculos pertinebat, inserto: sed dolo comperto,
scelus auctori fraudi fuit. P O L. Causam certè magne

cura inuestigasti, atq; euodatè & diligenter exposuisti, quæ adductus, tecum iam cōsentio. Verùm reliquū est, ut de sortibus aliquid differamus: quò nihil sit, quod mox in nostro sermone desideretur. R O B.

Aliud ex alio apud te semper incidit: qui fiet, ut tandē aliquādo hūc cōficiamus sermonē, si nūquam non eodē reuolueris? Credis rem parui momenti fore, ut de sortibus disceptemus? quarum tu originem libro de Inuentoribus rerū primo, capite ultimo, si bene recordor, apud Latinos extitisse prodidisti: & eas Cicero suo tempore, ut fallacia ad questū ac errorem inuentas, penitus explosas affirmat, quod in eis temeritas et casus, nō item ratio ulla, aut consiliū ualet: ergo non est quod nunc illas ipsas in memoriā nostra disputatione redigamus. Quare noster labor decursu longæ orationis exantlatus, hic iam consistat: nec tu pro tuo iure, tametsi in isto regno tuo es, sumas, ut uelis me nauis semper disputationis laqueis, multa percontando, irretitum tenere. P O L.

Hunc extremum actum ne missum facias, oro. nam in eo tantum erit uoluptatis atq; utilitatis, ut facile dicturus sis, me ueritatis cupidiorē quā cōtentionis, pertraktionem huiusce rei iniēcisse, qui nō ignoro quā multa in sortū usu peccentur. R O B. Non luctabor tecū, Polydore, amplius. Reperio apud Platonē, primū de Legibus, deim de apud Origēniū super Iesū Nauc, homilia 23. duplex esse sortium genus: unum humanū, alterum diuinū. Sed de hoc primū. Sors diuina definitur esse Dei iudiciij index, antea multa prece et obsecratione eorū qui eam exquirunt, petita. Sic per Moysen Deus man-

dedit Aaron, ut sortitò hircos legeret, in *Leuitico*, ca. 16. inquit: Loquere ad Aaron fratrè tuum. Et subiungit: Suscipiet ab uniuersa multitudine filiorū *Israël* duos hircos, pro peccato, et unū arietē in holocaustum: quumq; obtulerit vitulū, et orauerit pro se et pro domo sua, duos hircos stare faciet coram Domino in ostio tabernaculi testimonij, mittē t̃q; super utrumq; sortem, unā Domino, alteram capro emissario, cuius exierit sors Domino, offeret illum pro peccato. Et c. Sic Moses, ducta sorte, diuisit tribui *Ruben*. Et tribui *Gad*, et dimidia tribui *Manasse*, quā poposcerāt trans *Iordanem*, terrā. Sic *Iesus Naue* suo populo ait: Mittam sortē, et proferam in conspectu Domini sortem: si uos tamen prius describentes terrā, attuleritis descriptionem eius. Et ita post hæc, sortibus missis, hæreditas populo Dei distribuitur, et agitur sors ista, secundum præscriptū Dei. Ac ita septem tribubus *Beniamin*, *Symeō*, *Isachar*, *Zabulon*, *Affer*, *Nephtalim* et *Dan*, possessio terre tradita est. Quid, quòd uel aliæ gentes Dei nescientes, in re dubia sortiri cōsueuerant? quū enim *Ionas* propheta fugiēs à facie Domini, *Tharsum* nauigaret, et tempestate subitò orta, nautæ per sortem quærerent, cuius causa tantum impendēret periculi, coegerentq; *Ionam* rogare Deum suum, ut id indicaret: nutu ipsius Dei, cuius uoluntate ea omnia gerebantur, ita accidit, ut sors super *Ionam* ceciderit. Item in *Actis* legimus, Apostolos multis precibus egisse apud Deum, ut significaret, quem uellet uirū in *Iude* locum surrogatum: et emissis sortibus, *Mathiam* substituisse. Sed quid multat iam intelligis sortem diuini

nam esse, & omnibus precibus petendam, ut id quod querimus per sortem, consequuti Deo acceptum referamus. Humanum uero sortium genus est, quo utuntur sortilegi illi, qui omnem rei euentum temerè ac insipienter taxillis, tessèris, schedis, in quibus nomina sortem expectantium inscripta sunt, digitorum micatone, sirculis imparibus, & mille eiusmodi puerilibus modis, in fortunam & casum conferunt, nihil interim à Deo poscèntes, ut res bene cadat. Quæ omnia, ut humane stultitiæ plena, Christianis legibus uetita sunt: quò non sint, qui credant, his modis diuinam exquisitam iri uoluntatem. Sed uiolatores legis nūquam desunt, quales sunt etiam nunc, qui quam aliquid sint acturi, ita augurantur. Aperiant enim subito codicē Psalmorum, uel Poetæ cuiuspiam, & quem primùm intuentur uersum, illū interpretantur: ac prout in eo res lata aut tristis cōtineatur, ita suum negotium comodè uel perincommodè casurum suspicantur. Ita legimus apud Aclium Spartianum, olim Hadrianū per sortes quesissè, quo in se animo esset Traianus Imperator: & uersus Vergilianos intuitum, in spem potius di imperij uenissè. Fuerunt uersus:

Quis procul ille autem, ramis insignis oliuæ
Sacra ferens! noscō crines, incanaq; menta
Regis Romani, primam qui legibus & bene
Fundauit, Curibus paruis, & paupere terra
Missus in imperium magnum.

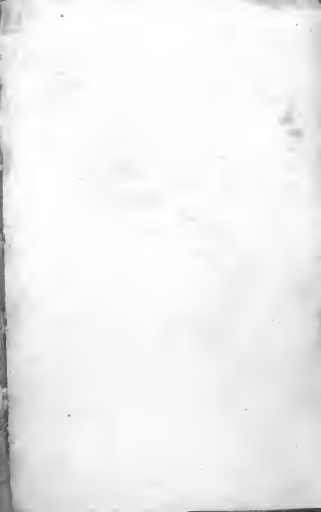
Quanto nèpe rectius facerent, si inuocato numine diuino, in prospiciendis rationibus constituendarum regendarumq; rerum suarum inhererēt? Fuit præterea

alius apud ueteres sortiendi mos, de quo Cicero in Verrem meminit, qui etiam nunc seruatur: et id quidem, quemadmodum iam multi rentur, haud contra, quam lex iubet, si mens sortientium recta sapiat, id quod modo demonstrauimus. Verbi gratia: Quum aliquis magistratus aut praefectus sit eligendus, inuidiae uitanda causa, suffragiis duo tres ue renunciantur: quo facto, res ad sortem uocatur: et quot renunciati sunt, tot sortes in hydriam conijciuntur, ac ita cuius nomen exit, is magistratus, uel praefecturae habet. Ac demum de quauis re sortibus consultabant. Sic Caesar testatur, quum in fine libri de bello Gallico loquitur, de M. Valerio Proculo hostibus capto, inquit: Is se praesente, de se terribus consultum dicebat, utrum igni statim neceretur, an in aliud tempus reseruaretur. Sortium beneficii se esse incolumem. Et haec raptim de sortilegio. Iam usque ad extremum tempus diei colloquuti, hinc intro discedamus: quam triduo in hoc familiari sermone rite consumpto, mihi, ut scis, cras meum iter ad Academiam Catabrigensem, quae propè bidui abest, conficiendam sit. Tu uero uale, et quam per negotia diuiciu fuerit, quae in praesens multis uerbis inter nos contulimus, poteris in posterum tempus,
in breui ac eleganti scriptura,
mihi alijs legenda prode re.

F I N I S.

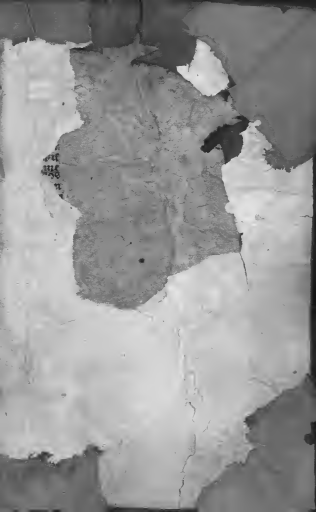

18913660

17

ULIUS OBSE
PRODIGIORUM
LIBER

2